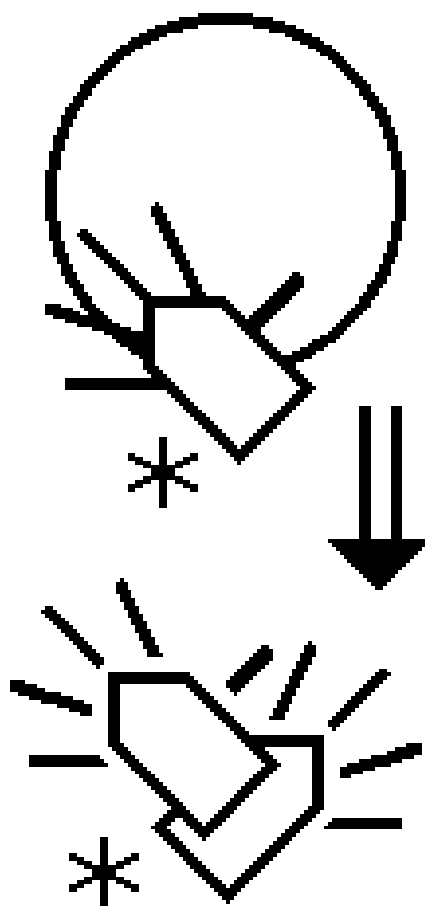

Lingvistični vodnik po znakopisu/gibopisu

fonetični pristop

Stephen Parkhurst
Dianne Parkhurst

*Lingvistični vodnik po
znakopisu/gibopisu*

fonetični pristop

Naslov izvirnika: A Cross-Linguistic Guide to SignWriting

Avtorja izvirnika in znakopisa v LSE: Stephen Parkhurst in Dianne Parkhurst

Prevod in priredba SZJ v znakopis: Edi Strouhal

Jezikovni pregled: Slavica in Janko Jarc

Izdala: Pastoralna gluhih in naglušnih Slovenije (PGNS)

Založil: Salve d. o. o. Ljubljana

Ljubljana, 2014

© Pastoralna gluhih in naglušnih Slovenije (PGNS)

Vse pravice pridržane. Prepovedano reproduciranje, distribuiranje, fotokopiranje in tiskanje.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

81'221(035)

PARKHURST, Stephen

Lingvistični vodnik po znakopisu/gibopisu : fonetični pristop / Stephen Parkhurst, Dianne Parkhurst ; [prevod in priredba SZJ v znakopis Edi Strouhal]. - Ljubljana : Salve, 2014

Prevod dela: A cross-linguistic guide to signwriting

ISBN 978-961-211-710-8

1. Parkhurst, Dianne

269562880

BESEDA AVTORJEV

Znakopis (angl. SignWriting) ali **zapisovanje znakovnega jezika v Suttoninem sistemu** (op. prevajalca), znan tudi kot Suttonino gibanje za znakovni jezik, je leta 1974 ustanovila Valerie Sutton. Z leti se je sistem znakopisa pomensko spreminjal. Postopno se je uveljavljal in postal popularen v več kot tridesetih državah sveta. Čeprav obstajajo še drugi sistemi zapisovanja in notacije znakovnih jezikov, nisva našla še nobenega sistema, ki bi bil z relativno lahkoto in hitrostjo tako uporaben in natančen pri zapisovanju katere koli kretnje ali giba - vključno z vsemi neročnimi gibi in izrazi. V primerjavi z ostalimi sistemi, ki sva jih preizkusila in ki tudi omogočajo fizično ustvarjanje znakov za kretnje, je ta sistem edini, ki omogoča hitrejšo branje znakov. V lahkoti in hitrosti prekaša celo fotografijo in risanje črt.

Za ta priročnik sva uporabila veliko materiala s tečaja, ki sva ga uporabljala pri poučevanju gluhe mladine v znakopisu v Španiji. Tečaj je bil osredotočen na učenje simbolov znakopisa, ki se sicer uporabljajo v španskem znakovnem jeziku (*LSE - Lengua de Signos Española*), s precejšnjim poudarkom na branju. Tečaj je obsegal 30 ur. Pri njem se od študentov ni pričakovalo, da bi veliko delali doma. Večino časa smo namenili prebiranju zgodb v španskem znakovnem jeziku (LSE). Snov je bila pripravljena tako, da so bili najprej predstavljeni najbolj enostavni in splošni simboli.

Priročnik se razlikuje od izvirnega tečaja v več pogledih. Ta priročnik je jezikovni tečaj in ne tečaj za gluhe, ki kretajo določen znakovni jezik. Posledično nam priročnik prikaže veliko število simbolov s poudarkom na razumevanju načel, na katerih sloni oblikovanje simbola. Priročnik vsebuje veliko več drž rok, kot jih zasledimo v določenem znakovnem jeziku, čeprav ne gre za izčrpno študijo. Skoraj nemogoče je predstaviti vse možne drže rok, ki obstajajo v različnih svetovnih znakovnih jezikih. A kljub temu je vsako držo roke možno točno prikazati, ko razumemo načela, na katerih temelji oblikovanje simbolov.

Tečaj se je prvotno bolj osredotočil na fonetiko zapisovanja kot pa na samo fonologijo. Drugače povedano, osredotočila sva se na prikaz podrobnosti znaka in ne na poenostavitev zapisovanja, ki bi odražala sistem določenega jezika. Na primer, v večini jezikov morda ni pomenske razlike med držo roke z iztegnjenim palcem in držo roke, ko je palec prepognjen. Vendar bova tukaj predstavila vse simbole in prepustila nalogo utrjevanja posebnih simbolov fonologom in literarnim strokovnjakom.

Pri opismenjevalnih tečajih v Španiji se od študentov ni pričakovalo, da bi morali veliko delati po pouku. Tečaj se je bolj osredotočil na branje in je imel manjši poudarek na pisanju. V priročnik je vključenih veliko več simbolov. Posledično se od študenta pričakuje, da dela po pouku, tako da študira po tem priročniku ter tudi veliko vadi zapisovanje. Cilj tega tečaja je, da bi se na koncu študenti vživeli v situacijo učenja jezika in si točno ter hitro naredili zapiske o tem, kar so se učili. Da pa bi dosegli to raven, bodo študenti morali v učenje vložiti veliko truda. Tako kot pri mnogih spretnostih tudi tukaj velja, da »*vaja dela mojstra*«.

Medtem ko je izvirni tečaj dajal velik poudarek na neročnih prvinah, npr. na obraznih izrazih ter premikanju glave in telesa, se ta priročnik ukvarja predvsem z zapisovanjem posameznih znakov. Neročne prvine bodo predstavljene od 10. do 12. lekcije. Poudarek na ročnih prvinah v kretnji ne pomeni, da so neročne prvine manj pomembne ali da je ta sistem zapisovanja znakov nekako nezmožen predstaviti bogastvo neročnega posredovanja znakovnih jezikov. Nasprotno, znakopis oz. zapisovanje znakovnega jezika ima zelo obsežen niz neročnih simbolov in vsekakor lahko zabeleži podrobnosti neročnih gibov. Vendar bova zaradi omejenosti tega priročnika pustila večino podrobnosti neročnih prvin za razpravo na tečaju fonologije in sintakse, čeprav bodo tu predstavljeni tudi simboli.

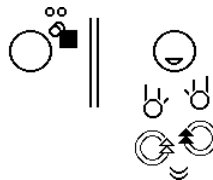
Čeprav ne gre za tečaj opismenjevanja, sva se potrudila, da bi v priročniku ohranila nekatera osnovna načela, kot je začetni z najbolj osnovnimi koncepti in najbolj razširjenimi simboli ter postopoma prehajati k težjim in nejasnim simbolom. Primeri v priročniku so v glavnem vzeti iz španskega znakovnega jezika, če ni drugače označeno. Namenoma sva izbrala ta jezik, ker ga večina uporabnikov tega priročnika ne zna. Prvotni cilj tega priročnika je, da študenti razvijejo spretnost opazovanja znaka ali izraza, ki ga nikoli prej niso videli, ga posnemajo s svojimi rokami in ga nato zapišejo (opazuj, naredi, napiši).

To ni tečaj za opismenjevanje. Ne bomo razpravljali o vprašanjih, kot so, kako oblikovati material za opismenjevanje ali kateri niz simbolov je treba uporabiti za določen jezik. Ob predstavitvi ali uporabi sistema zapisovanja v skupnosti gluhih ne bomo razpravljali o sociolingvističnih posledicah. Prav tako se zavedava, da obstajajo tudi drugi sistemi zapisovanja znakovnih jezikov. Odločila sva se za znakopis (SW), ker je najbolj primeren za naše razmere hitrega in točnega zapisovanja na terenu. Čeprav je na voljo kar nekaj računalniških programov za znakopis, sva se vendar osredotočila na ročno zapisovanje. Računalniški programi se bodo v nekaj letih verjetno bistveno spremenili, vendar bo zapisovalni sistem verjetno ostal dokaj stabilen.

Upava, da boste ob priročniku uživali in da vam bo koristil.

11. junija 2006

Steve in Dianne Parkhurst

Priročnik je bil posodobljen 4. junija 2010

PREDGOVOR K SLOVENSKEMU PREDVODU

Z našo minljivostjo minevajo tudi naše besede. Že naši predniki so nam svoj jezik, svoje misli, spoznanja in znanstvena odkritja posredovali prek zapisane besede. Na ta način so nam zapustili bogato kulturno dediščino. Nekoliko drugače pa je, ko gre za gluhe in znakovni jezik, ki je materni jezik gluhih in nekaterih močno naglušnih oseb.

Znakovni jezik je neslišen jezik. Dolgo časa je veljalo, da znakovnega jezika ni mogoče zapisovati. A marsikatera prizadevanja posamenikov po svetu nam v zadnjem času potrjujejo, da temu ni tako. Tako kot zapisana beseda tudi zapisana kretnja lahko (p)ostane trajna za daljši čas.

Prizadevanje za opismenjevanje v znakovnem jeziku tako med gluhih kot med slišječimi po svetu poteka že vrsto let na pobudo raznih posameznikov.

V vsej svoji zgodovini gluhih in naglušnih v Sloveniji ni bilo dano, da bi zapisovali v svojem jeziku. Na svetu poznamo na desetine grafičnih sistemov s katerimi zapisujemo govorne jezike: latinico, cirilico, gruzijsko abecedo, armensko abecedo, arabsko abecedo, hebrejsko abecedo in različne zlogovne abecede ... Toda v nobenem omenjenem grafičnem sistemu ni mogoče zapisovati znakovnega jezika, saj je za znakovni jezik glas irelevanten. Zato gluhi v vsej svoji zgodovini v svoji materinščini niso mogli zapisovati in opisovati ne svojih čustev ne doživljanj ne svojih vizij in ne lastne poezije. V primerjavi z govornimi jeziki sveta, ki jih zapisujemo, se zdi, kakor da identiteta znakovnega jezika nekaj manjka, če ta ni zapisovan.

S prevodom tega priročnika v slovenščino smo na Slovenskem dobili prvi priročnik za učenje zapisovanja znakovnega jezika.

Sliščiji se dobro zavedamo, kako velik pomen ima zapisana beseda, saj po njej narod in njegov jezik pridobi na identiteti. Z zapisovanjem znakovnega jezika želimo prav to: potrditev identitete slovenskega znakovnega jezika v našem kulturnem ozračju.

Z zapisovanjem v znakovnem jeziku v Sloveniji lahko:

- pospešimo izobraževalni proces z gluhih in močno naglušnimi osebami,
- pripomoremo k nadaljnemu kakovostnemu oblikovanju samopodobe gluhih in močno naglušnih oseb,
- ustvarjamo razne literarne zvrsti v slovenskem znakovnem jeziku: poezijo, prozo, eseje ...
- pripomoremo, da se gluhi lažje učijo slovnico govorne slovenščine,
- pripomoremo, da se gluhi lažje učijo tako tuje govorne jezike kot tuje znakovne jezike,
- pospešimo nadaljnje ohranjanje in spoštovanje slovenskega znakovnega jezika,
- razvijamo jezikoslovje slovenskega znakovnega jezika ...

Z zapisano kretnjo bomo našim znanjem lahko pokazali, kdo smo bili gluhi kot njihovi predniki, in jim lahko posredovali kakšno popotnico za življenje.

Priročnik bo lahko v pomoč tudi slišočim, ki bi se radi učili znakovnega jezika ali se ga mogoče celo že učijo. Pomagal jim bo, da bi si lažje zapomnili kakšno novo kretnjo.

Ilustracije v priročniku so iz angleškega izvirnika, prav tako tudi znaki za kretnje, ki sta jih avtorja prevzela iz španskega znakovnega jezika (LSE), če ni označeno drugače.

S soglasjem avtorjema priročnika in izumiteljice pisave SignWriting (SW) Valerie Sutton so v priročniku zapisane tako kretnje v španskem znakovnem jeziku (LSE) kot kretnje v slovenskem znakovnem jeziku (SZJ). Slovenske kretnje so zapisane v rdeči barvi in so nastale prek spletnega programa *SignPuddle Online v.2* na podlagi dveh spletnih slovarjev za SZJ:

- <http://www.zveza-gns.si>
- <http://sszj.fri.uni-lj.si>.

Sodelavci, ki smo sodelovali pri prevodu priročnika v slovenščino se honorarju odpovedujemo.

Edi Strouhal

Prevajalec in avtor priredbe SZJ v znakopisu

IZRAZI, KI PRIPOMOREJO K BOLJŠEMU RAZUMEVANJU PRIROČNIKA V SLOVENŠČINI

Drža roke – roka v pesti, iztegnjeni ali upognjeni prsti, pokrčeni prsti, razprti prsti ...

Kretalec – oseba moškega spola, ki kreta.

Kretalka – oseba ženskega spola, ki kreta.

Kretati – govoriti znakovni jezik.

Kretanje – tehnika komunikacije gluhih in močno naglušnih oseb, ki vključuje gibe rok in ostalih delov telesa ter obrazne izraze. S kretnjo v znakovnem jeziku povemo kakšno besedo, besedno zvezo ali pojem.

Simbol – del znaka, s katerim v znakovnem jeziku sestavljamo znak za določeno kretnjo. Pri najbolj enostavnih kretnjah je določen simbol lahko obenem znak.

Položaj delov telesa v gibanju – roka navzgor, roka navzdol, upognjena glava, glava v levo oz. v desno, dvignjena ramena

Ravnine kretenj – kretnje se v znakovnem jeziku izvajajo v več prostorskih ravninah. Zaradi lažjega zapisovanja se pri znakovnem zapisovanju osredotočamo le na tri najbolj osnovne prostorske ravnine, in sicer na dve navpični ravnini in na vodoravno ravnino:

- **vodoravna ravnina** ali ravnina tal (koordinati: x,z),
- **osnovna navpična ravnina** ali ravnina zidu pred nami (koordinati:y,x),
- **stranska navpična ravnina** ali ravnina zidu na levi ali desni strani (koordinati: y,z).

Strani roke – dlan, palčna stran roke in hrbet roke.

Znak – v znakovnem jeziku zapisana kretnja, ki ga sestavlja en ali več simbolov.

Znakopis (angl. SignWriting) – sistem za zapisovanje znakovnega jezika, ki ga je leta 1974 razvila Valerie Sutton. Tako kot v posameznih govornih jezikih črke predstavljajo foneme, tako znaki v znakopisu predstavljajo gibe rok, telesa in ostale sestavine znakovnega jezika.

Znakovni jezik – vizualno-manualna komunikacija gluhih oseb. Na svetu obstajajo številni znakovni jeziki. V Sloveniji je v uporabi slovenski znakovni jezik (SZJ) z nekaterimi narečji. V narečju nekega kraja lahko zasledimo vpliv znakovnega jezika sosedne države.

Upoštevajmo: v slovenskem znakovnem jeziku uporabljamo tudi izgovorjavo. Kretnje same slovenskega znakovnega jezika še ne naredijo dovolj razumljivega saj kretnja lahko ima več pomenov. Pri razpoznavanju in branju zapisanih znakov si lahko pomagamo s simboli za usta. Z njimi prikažemo položaj ust pri izgovorjavi začetne črke v besedi ali pojmu, ki ga želimo odkretati. To pomeni, da se v znakopisu dve enaki kretnji z različnim pomenom ali z različno izgovorjavo zapišeta z znakoma, ki se med seboj razlikujeta v simbolu za usta.

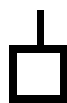
Na primer: - breg, - strmina; - področje, - cona.

VSEBINSKO KAZALO

1. lekcija	1
OPAZOVALČEV VIDIK IN VIDIK KRETALCA	2
USMERITEV ROKE	3
SIMBOLI ZA STIK: <i>dotik</i>	5
OSNOVNE DRŽE ROK	6
GLAVA IN ROKA-ZAPESTJE	8
2. lekcija	9
USMERITEV ROKE: <i>dva zorna kota</i>	10
PUŠČICE ZA PRIKAZ GIBA: <i>gibi v ravni črti v osnovni navpični ravnini</i>	15
SIMBOLI ZA STIK: <i>občasen stik dveh površin med kretanjem</i>	18
OSTALE OSNOVNE DRŽE ROK	19
PUŠČICE ZA PRIKAZ GIBOV: <i>gibi v ravni črti v vodoravni ravnini</i>	22
3. lekcija	27
DRŽA ROKE: <i>palec</i>	28
DOTIK RAZLIČNIH DELOV TELESA	32
SPREMEMBE V DRŽI ROKE IN V NJENI USMERITVI	39
4. lekcija	41
DRŽA ROKE: <i>mezinec, sredinec in prstanec</i>	42
KOMPLEKSNE PUŠČICE	44
GIBI V RAVNI ČRTI V STRANSKI NAVPIČNI RAVNINI	45
OSNOVNA LOČILA	48
5. lekcija	49
DRŽA ROKE: <i>pokrčeni prsti</i>	50
KROŽNI GIBI	54
SIMBOLI ZA STIK:	58
<i>trajen stik dveh površin med kretanjem, prijem, prijem »med«, udarec</i>	
6. lekcija	61
DRŽA ROKE: <i>upognjeni prsti</i>	62
MIGANJE S PRSTI	65
7. lekcija	73
DRŽA ROKE: <i>različne drže rok</i>	74
UKRIVLJENI GIBI	78
DOTIK UŠES IN LAS	83

8. lekcija	85
DRŽA ROKE: <i>črki C in E ter značilne drže rok za LSM</i>	86
KOMPLEKSNE KRIVULJE	88
SIMBOLI ZA PRIKAZ POLOŽAJA	91
9. lekcija	93
DRŽA ROKE: <i>prst pod, prst čez, prekrižana prsta, pokrčen prst in hkrati na drugem prstu</i>	94
OBRAČANJE ROKE	97
SERIJSKI GIBI	102
10. lekcija	103
DRŽA ROKE: <i>stopnje upognjenosti prstov</i>	104
STRANSKI ZORNI KOT IN POGLED NA TELO S PTIČJE PERSPEKTIVE	107
GIBI V ZAPESTJU	109
11. lekcija	113
UVOD V NEROČNE ELEMENTE	114
OBRVI	115
LOČILA: <i>označitev izrazov, vprašaji in narekovaji</i>	116
MIGANJE Z GLAVO	119
GIBI Z RAMENI TRUPOM	122
SIMBOLI ZA PRIKAZ DINAMIKE KRETNJE IN KLASIFIKATORJI	123
12. lekcija	127
OČI: <i>mežikanje in pogled</i>	128
NOS	130
USTA: <i>čeljust, ustnice, zobje, lica in jezik</i>	130
PRETOK ZRAKA SKOZI USTA	135
Dodatek	138
SIMBOLI ZA DRŽO ROK	138
PUŠČICE ZA PRIKAZ GIBOV	139
OSTALI SIMBOLI	140
LOČILA	142
STVARNO KAZALO	143

1. LEKCIJA

Vsebina:

Dva vidika opazovanja

Usmeritev roke

Simboli za stik: dotik

Osnovne drže roke

Glava in roka-zapestje

DVA VIDIKA OPAZOVANJA

Opazovalčev vidik

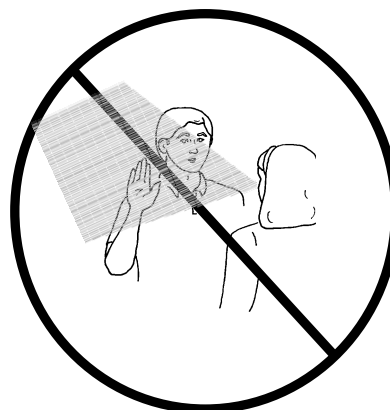
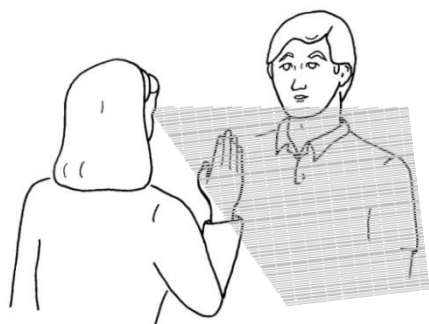
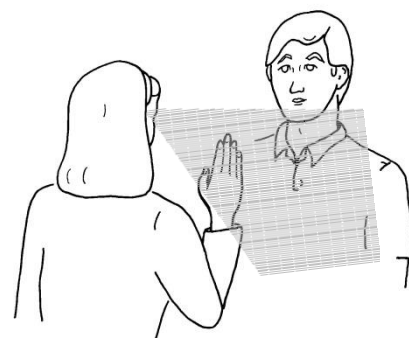
Kadar sogovornik kreta vam, opazujete njegove roke. Vi ste **opazovalec**.

Temu pravimo **opazovalčev vidik** ali *receptivni zorni kot*.

Kretalčev vidik

Kadar vi kretate sogovorniku, svoje roke vidite s svojega zornega kota.

Temu pravimo **kretalčev vidik** ali *ekspresivni zorni kot*.

Znakopis temelji na **kretalčevem vidiku** oz. na tem, kako vi med kretanjem vidite usmeritev svoje roke.

USMERITEV ROKE

Kadar beremo in zapisujemo kretnjo, jo zapisujemo tako kot usmeritev naše roke vidimo mi.

Dlan

Kadar v kretnji vidimo svojo dlan, je simbol za roko **bele barve**. Na klasični šolski tabli bi tak simbol bil nepobarvan, s kredo bi bili označeni le robovi znaka.

Hrbet roke

Kadar v kretnji vidimo hrbet svoje roke, je simbol za roko **črne barve**. Na klasični šolski tabli bi bil tak simbol v celoti pobarvan s kredo.

Palčna stran roke

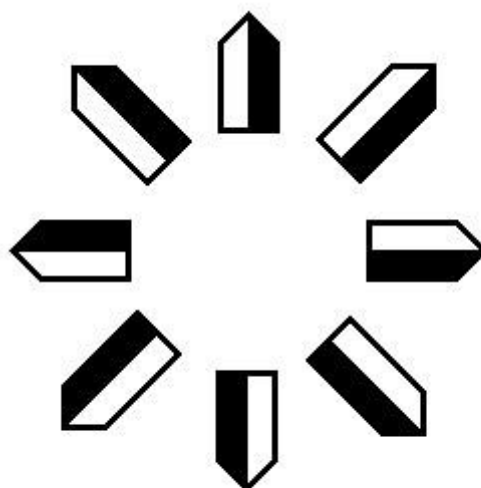
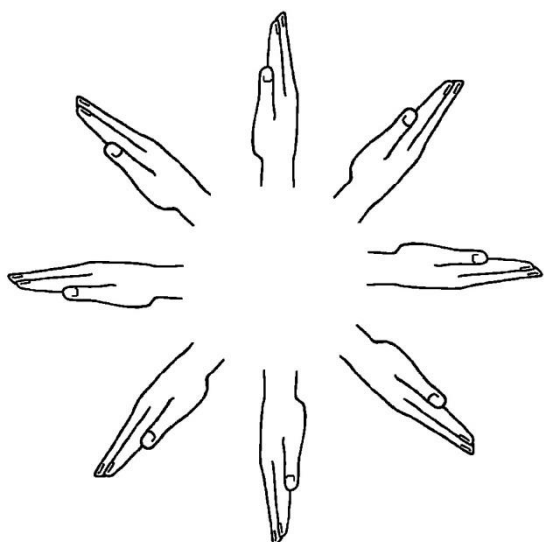
Kadar v kretnji vidimo le stran roke (palec), je simbol za roko **pol bel pol črn**. Bela polovica simbola nam kaže, v katero stran je obrnjena dlan, črna polovica simbola pa, v katero stran je obrnjen hrbet roke.

leva roka

desna roka

obračanje roke

Simbol lahko obračamo v katerokoli smer.

Simboli za stik: dotik

Znakopis vsebuje simbole s katerimi lahko prikažemo načine stikov med dvema površinama, ki nastanejo med kretanjem. Predstavljamo vam prvi simbol za stik in sicer **dotik**.

Za prikaz dotika uporabljamo **zvezdico**: * .

Simbol za dotik uporabljamo v primerih, ko se roki dotikata med seboj ali pa, ko se z roko dotikamo drugih delov telesa.

Poskusite prebrati naslednje znake:

Primeri iz španskega znakovnega jezika (LSE, SZJ):

PAVZA

AMEN

PROSITI

PROSITI

PLOSKATI

PLOSKATI

HIŠA

MINIMUM (LSC)

Simbol za dotik zapišemo v bližini+,
kier se roki dotikata.

Kadar uporabljamo dva ali več
simbolov za dotik pomeni, da se roki
med seboj dotikata bodisi dvakrat
bodisi večkrat.

Kadar sta simbola za roko
postavljeni simetrično, pomeni, da
se ob medsebojnem stiku rahlo
gibljeta obe roki. V kolikor simbola
za roko nista postavljena simetrično,
pomeni, da se obi stiku obeh rok
premika le dominantna roka.

OSNOVNE DRŽE ROK

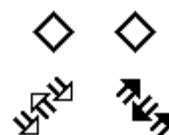
Pest

Zaprto pest zapisujemo s kvadratom. Kadar v kretnji vidimo **dlan roke**, je simbol za roko **bele barve**.

Primer (LSE, SZJ):

AVTO

AVTO

Kadar v kretnji vidimo **palčno stran roke**, je simbol za roko **pol bel-pol črn**.

Primer (LSE, SZJ):

SIT

SIT

Kadar v kretnji vidimo **hrbet pesti**, je simbol za roko **črne barve**.

Primer (LSE, SZJ):

BRISATI

BRISATI

Kvadrat s črto na enem od vogalov kvadrata predstavlja **pest** z iztegnjenim kazalcem.

Kadar v kretnji vidimo **dlan roke**, je simbol za roko **bele barve**.

Primer (LSE, SZJ):

SAM

DOGODEK

Kadar v kretnji vidimo **palčno stran roke**, je simbol za roko **pol bel-pol črn**.

Primer (LSE, SZJ):

ZAKON

SAM

Kadar v kretnji vidimo **hrbet roke**, je simbol za roko **črne barve**.

Primer (LSE, SZJ):

NE

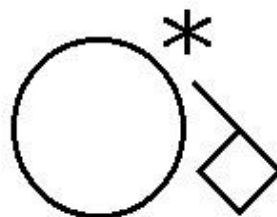
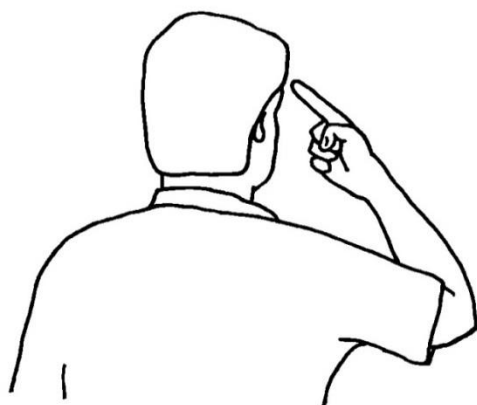
NE

GLAVA IN ROKA/ZAPESTJE

S simbolom kroga prikažemo glavo. Pri zapisovanju simbola za glavo si predstavljamo, da jo opazujemo od zadaj.

Kadar z rokami kretamo v bližini glave ali kadar se dotikamo desnega roba glave, simbola za roko in stik zapišemo z desne strani kroga, in sicer tako, da simbol za stik zapišemo ali čez oba simbola ali pa zraven simbola za glavo:

Primeri (LSE, SZJ):

Primeri (LSE, SZJ):

DEDEK

GLUH

Črta ob simbolu za pest (glej znaka: DEDEK IN HINAVEC) nam kaže v katero stran je obrnjeno zapestje. Tako v znaku lažje opazimo s katero stranjo roke se dotikamo glave. Simbol za podlaket se dotika simbola za roko na tisti strani, kjer naj bi bilo zapestje.

HINAVEC

SLUH

STAROST

SPOVED

DOLGČAS

NA PAMET

2. LEKCIJA

Vsebina:

Usmeritev roke: dva zorna kota

Puščice za prikaz gibov: gibi v ravni črti v osnovni navpični ravnini

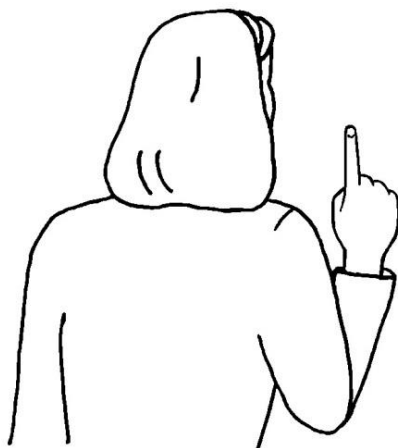
Simboli za stik: občasen stik med površinama v času kretanja

Ostale osnovne drže rok

Puščice za prikaz gibov: gibi v ravni črti v vodoravni ravnini

USMERITEV ROKE

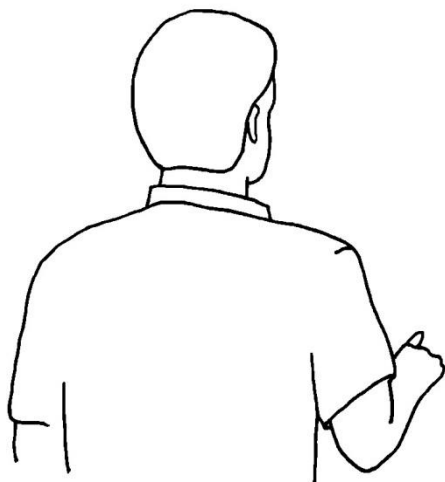
Dva zorna kota

Pogled naravnost

Roka v navpični ravnini

Kadar je roka dvignjena oz. **v navpični ravnini**, lahko ugotovimo držo roke.

Če pa je roka **v vodoravnem položaju**, je težko ugotoviti, za kakšno držo roke gre.

In kaj lahko v takem primeru naredimo?

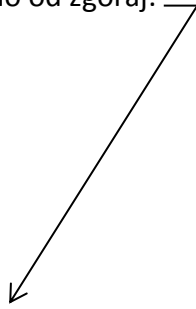
Pogled navzgor ali navzdol

Roka v vodoravni ravnini

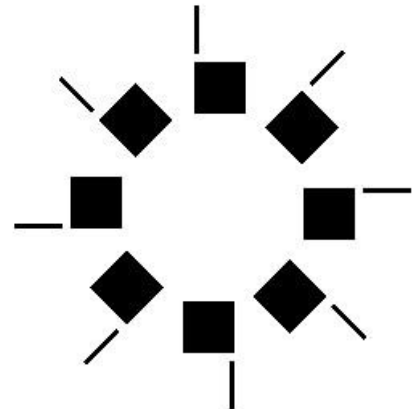
Ker je v vodoravnem položaju težko ugotoviti, za kakšno držo roke gre, ko je ta vodoravno, jo v tem položaju zapisujemo, kot da bi jo opazovali odzgoraj.

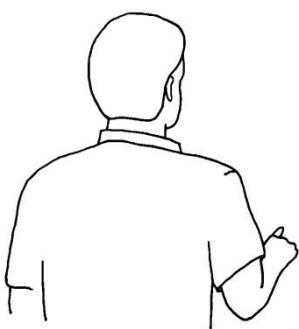
Majhen **presledek** med simbolom za pest in simbolom za prst pomeni, da je roka v vodoravnem položaju. V tem primeru si predstavljamo, da roko opazujemo od zgoraj.

Simbol lahko obračamo v katerokoli smer:

Zapomnimo si: omenjeni simbol pomeni, da je roka vzporedna položaju tal. Vseeno je, ali na roko gledamo od zgoraj ali pa od spodaj.

In

zapišemo kot:

Oglejmo si nam že znane primere drže roke in jih tokrat zapišimo, kadar so le-te v vodoravnem položaju.

Presledek med simbolom za pest in simbolom za prst pomeni, da je položaj roke **vodoraven**.

Primer (LSE, SZJ):

STRIC

TUDI

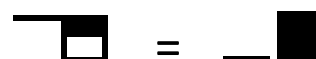
Primer (LSE, SZJ):

ENAKO

ENAKO

Upoštevajmo, da simbola predstavljata enako usmeritev roke:

Kadar so prsti roke iztegnjeni in skupaj, se **presledek** v simbolu nahaja v **pregibu členkov**. Presledek pomeni, da je roka v vodoravnem položaju.

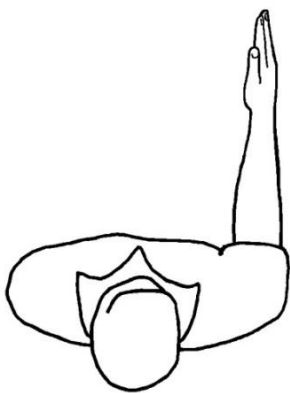
Primer (LSE, SZJ):

POMEMBNO

DANES

Primer (LSE, SZJ):

SPREMLJEVALEC

POSTELJA

Primer (LSE, SZJ):

MIZA

MIZA

Upoštevajmo, da simbola predstavljata enako usmeritev roke:

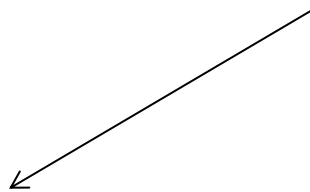

=

Presledek v pregibu členkov pomeni, da je roka v vodoravnem položaju.

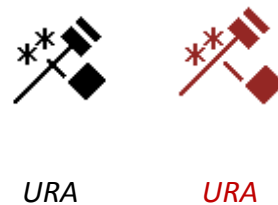

Primer (LSE, SZJ):

Kadar se z drugo roko dotikamo zapestja ali podlakta, uporabljamo daljšo črto kot simbol za označitev podlakti. Simbol za stik zapišemo tam, kjer se stik zgodi.

Primer (LSE, SZJ):

Upoštevajmo, da simbola predstavljata enako usmeritev roke:

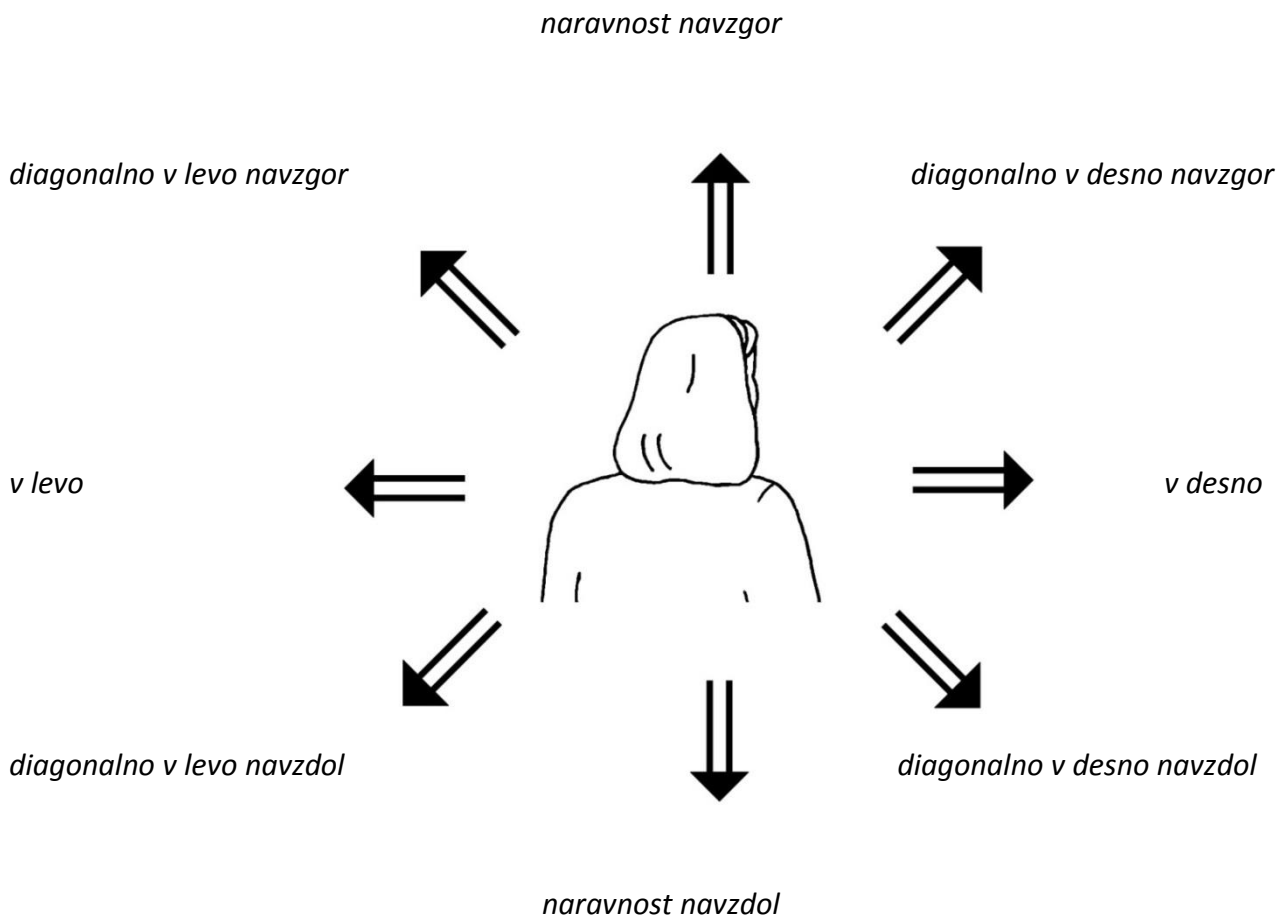
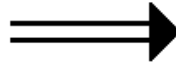

PUŠČICE ZA PRIKAZ SMERI GIBA

Gibi v ravni črti v osnovni navpični ravnini

Taki gibi potekajo v ravnini imaginarnega zidu pred nami.

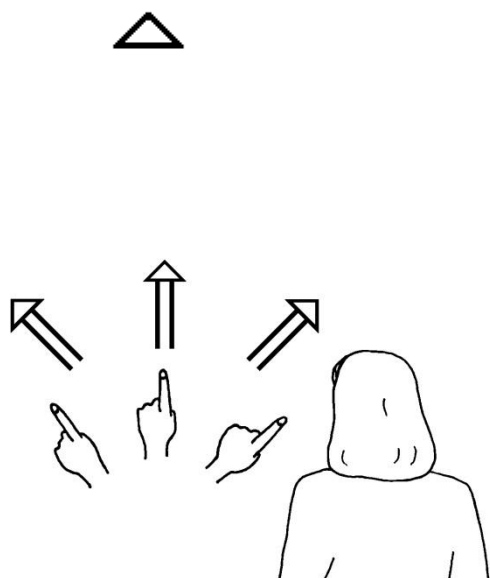
Gib zapisujemo s puščico z dvojno črto:

Gibi z levo in desno roko

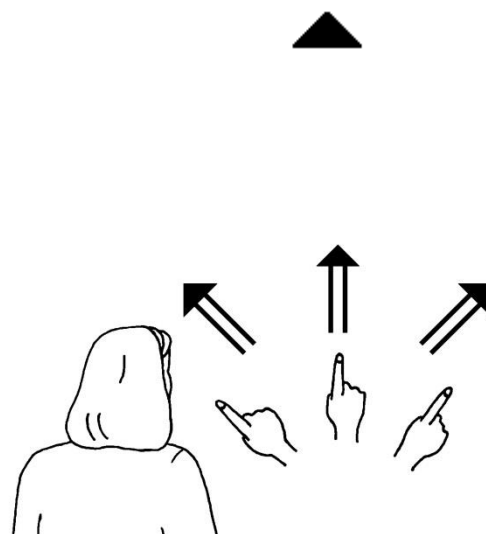
Gibi z levo roko

Kadar je vrh puščice bele barve, pomeni da gre za gibe z **levo roko**.

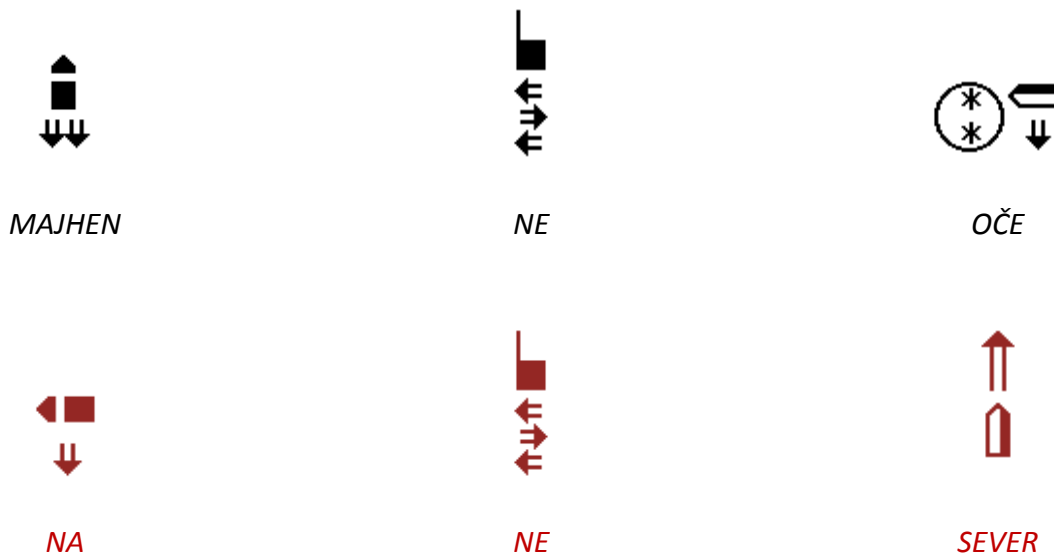

Gibi z desno roko

Kadar je vrh puščice črne barve, pomeni da gre za gibe z **desno roko**.

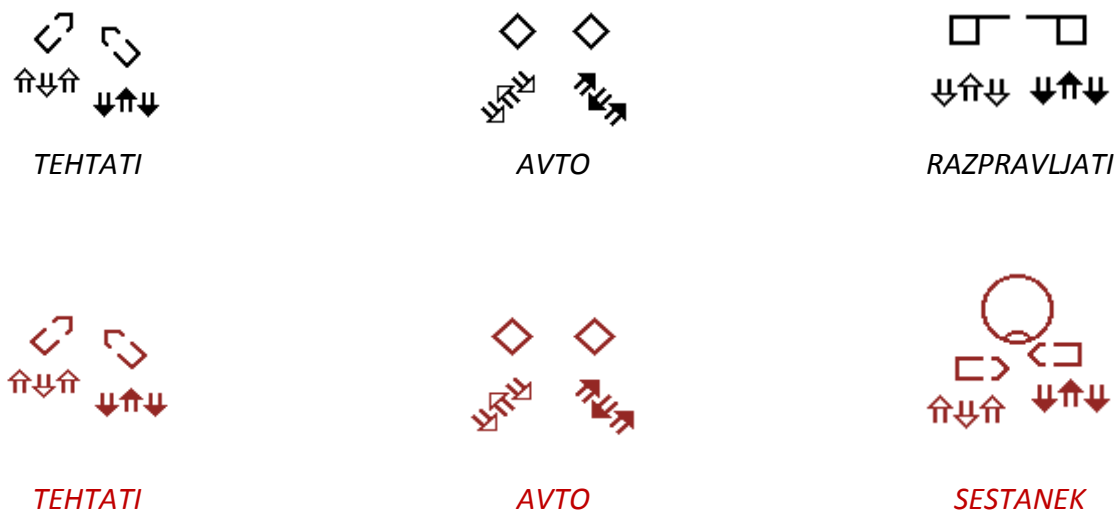

Primeri, kadar gre za gibe z eno roko (LSE, SZJ):

V spodnjih primerih se obe roki gibljeta večkrat v določeno smer. Kadar imamo pri znaku za krettno več puščic, tak znak beremo bodisi **od središča znaka proti robu** (npr. avto), bodisi **od vrha navzdol** (npr. tehtati, sestanek).

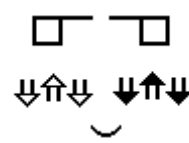
Primeri (LSE, SZJ):

Včasih se nam puščice lahko zazdijo nejasne. Enostaven način, da bi si zapomnili, kako pravilno beremo puščice, je uporaba **ukrivljenega vezaja**: .

Ukrivljeni vezaj nas opozarja, da dve skupini puščic, za levo in desno roko, kažeta na gibe, ki **potekajo sočasno z obema rokama**.

Primeri(LSE, SZJ):

SIMBOL ZA STIK

Občasen stik dveh površin med kretanjem

Pri takem stiku, roka drsi po kakšni drugi površini telesa in se nazadnje od nje loči. Gre za rahel stik med dvema površinama.

Tak stik zapisujemo s **krogcem in piko v središču**:

Primeri(LSE, SZJ):

NOČ

JUTRO

ITI

RAKETA

ZA

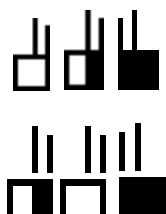
ENOSTAVNO

OSTALE OSNOVNE DRŽE ROK

drža roke:

simboli:

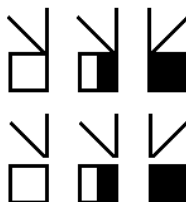
primeri (LSE, SZJ):

ČRNO

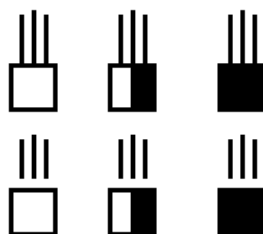
BOLEZEN

PERU

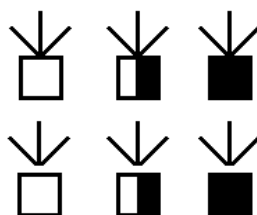
PAZITI

PARLAMENT

ERITREJA

TRETJE

TRETJE

drža roke:

simboli:

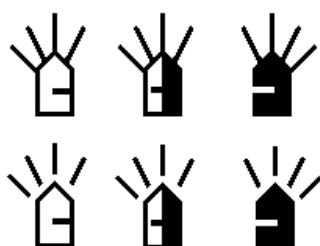
primeri (LSE, SZJ):

PROGRAM

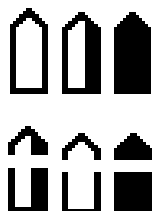
FANT

BARCELONA

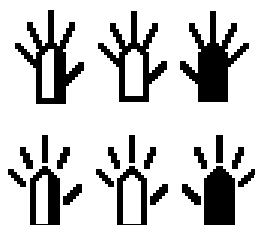
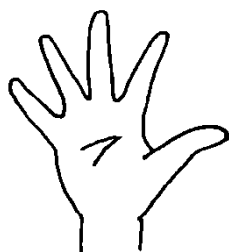
APRIL

UBOGATI

DOBITI

ZNAK

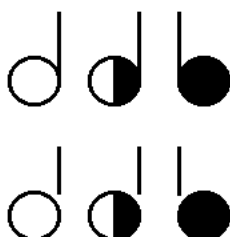
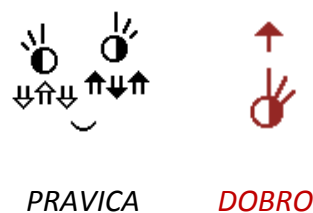
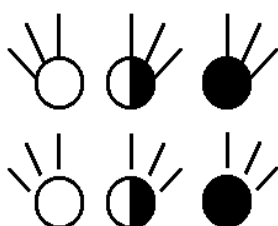

SMRČATI

drža roke:

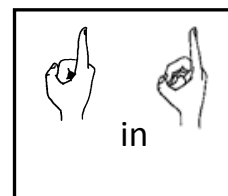
simboli:

primeri (LSE, SZJ):

Upoštevajmo, da imajo prikazane drže rok **krožno osnovo**. Krožno osnovo v simbolu uporabljamo samo takrat, kadar je taka drža roke nujna.

V mnogih znakovnih jezikih sta ti dve drži rok med seboj zamenljivi:

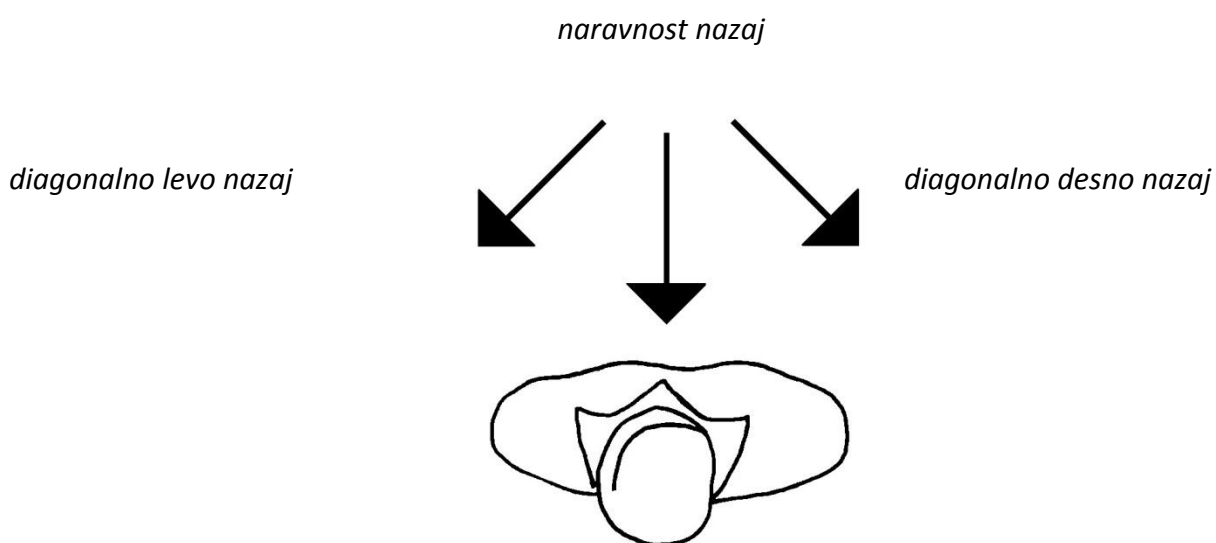
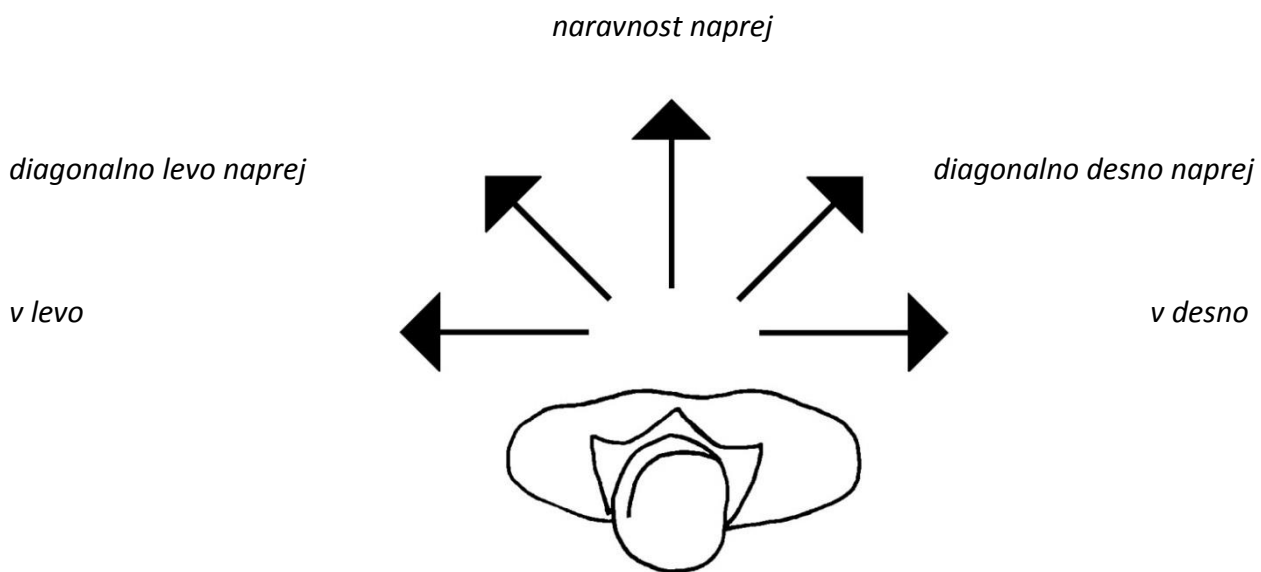
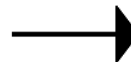

celo kadar je krožna drža roke v kretnji nekoliko površno izvedena, in čeprav je pri prepoznavanju pomena kretnje krožna oblika nujna, opazovalec včasih le stežka opazi njeno krožno osnovo. V drugih znakovnih jezikih pa obstaja jasno ločevanje med tema dvema držama rok in oblika osnove je pomembna.

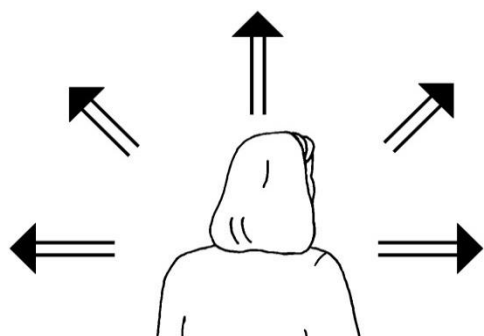
PUŠČICE ZA PRIKAZ SMERI GIBOV

Gibi v vodoravni ravnini

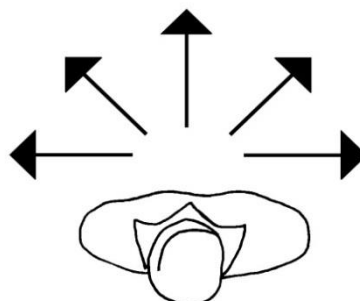
Gibe v vodoravni ravnini opisujemo s puščico z enojno črto:

Gibi gor-dol

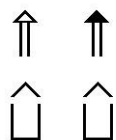

Gibi naprej-nazaj

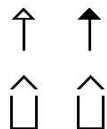

Bodimo pozorni na razliko spodaj predstavljenih parov znakov:

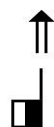
Primeri (LSE, SZJ):

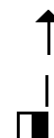
VSTATI

POMAGATI

GOR

TI

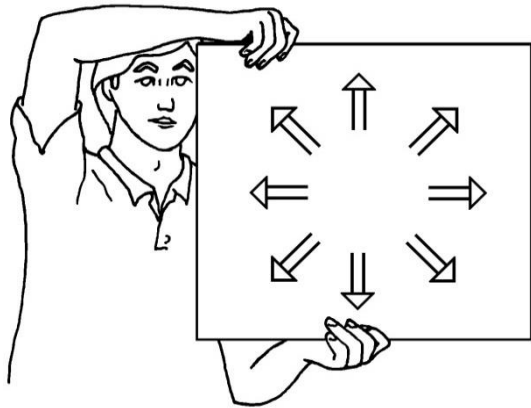

GOR

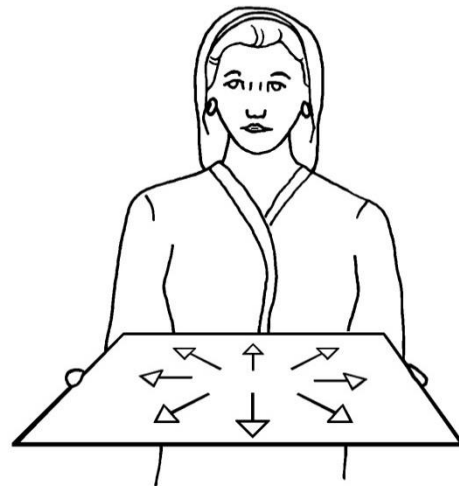

TI

Zapomnimo si: spodaj predstavljeni skupini puščic predstavljata gibe v dveh ravninah.

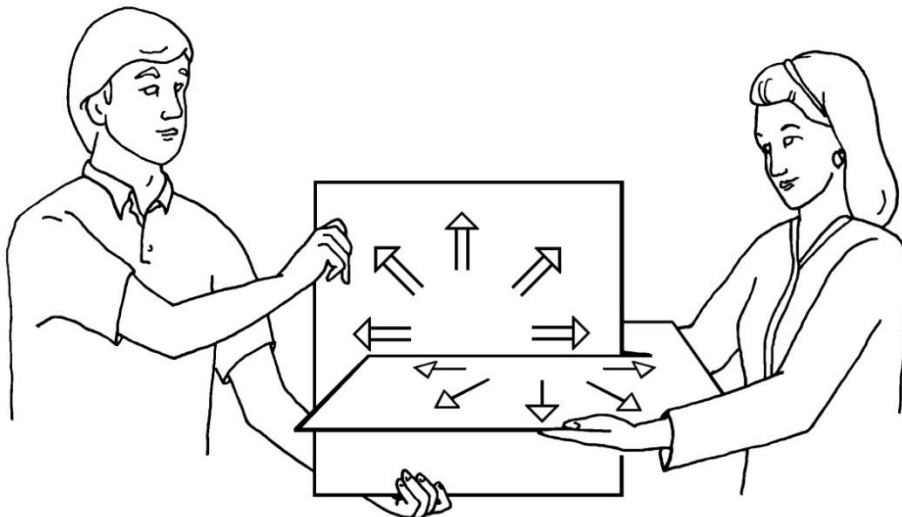

*gibi, ki potekajo v
osnovni navpični ravnini*

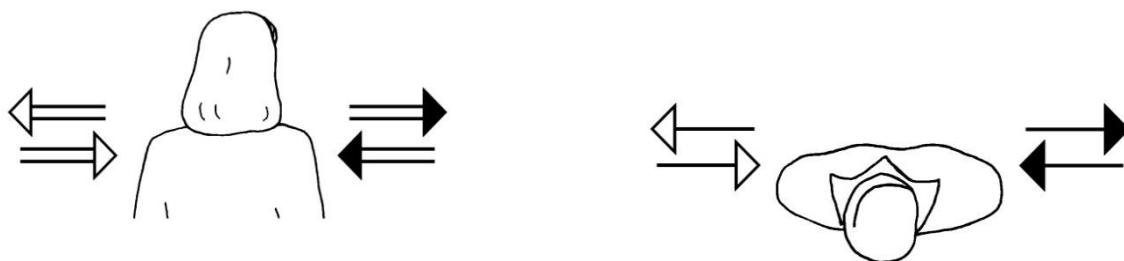

*gibi, ki potekajo v
vodoravni ravnini*

V primeru, da se ti dve ravnini prepletata, opazimo da nekatere puščice v obeh ravninah prikazujejo povsem enake gibe (gibi v smeri: levo-desno).

Gib **v levo** in **v desno** lahko zapisujemo z **dvojno** ali **enojno črto**. Puščice v spodnjih dveh primerih prikazujejo povsem enake gibe:

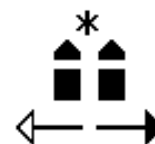
V zgornjem primeru imajo puščice z **dvojno črto** enak pomen kot puščice z **enojno črto**.

Kretno **MIZA** lahko zapišemo na dva načina:

MIZA

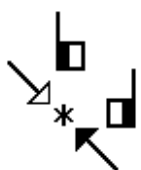
ali

MIZA

Kretni sta popolnoma identični

Primeri (LSE, SZJ):

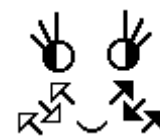
SREČATI

LEKCIJA

RAZLOŽITI

GLEDALIŠČE

TVOJ

PONUĐITI

TI

OZKO

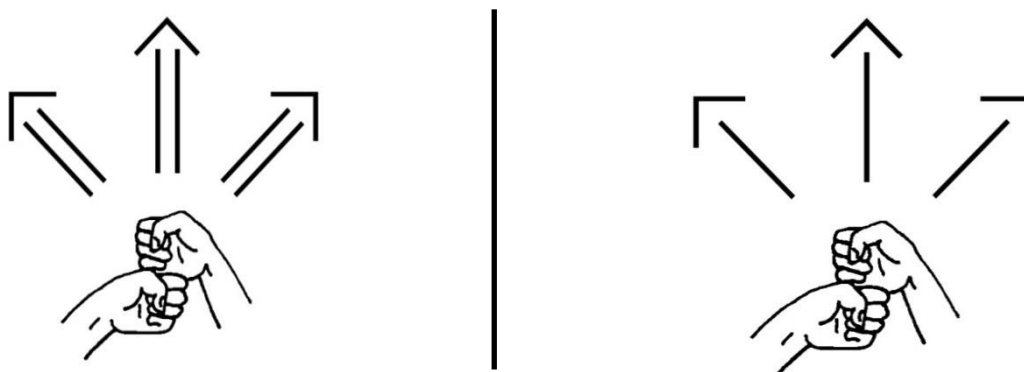
Obe roki se gibljeta enotno

Zgodi se, da se roki včasih gibljeta **enotno**. Zapisovanje puščic za vsako roko posebej lahko sproži nejasnost. Težava nastane tudi kadar se vprašamo, kam bi puščice lahko sploh postavili.

Omenjeni problem nastane pri gibu, kadar sta roki skupaj ali kadar imata isto usmeritev. V tem primeru za prikaz takega giba uporabljamo posebno puščico:

Taki puščici pravimo »**odprta puščica**« - vrh puščice ni trikotnik, ampak obrnjena strešica. Z njo prikazujemo kretnje, kadar se **obe roki gibljeta skupaj istočasno in v isto smer**.

Primeri(LSE, SZJ):

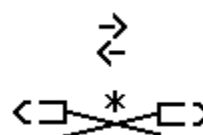
TOVORNJAK

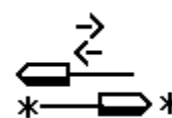
POKAL

ZANIČEVATI

DOJENČEK

DOJENČEK

POKAZATI

POMOČ

PRAZNIK

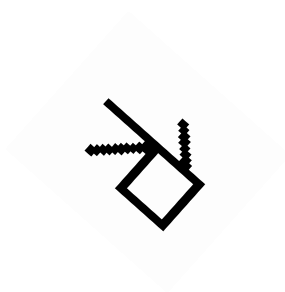
ODVISNO

PROTESTIRATI

V omenjenih primerih ni nujno, da bi zapisovali simbol za stik (*), saj omenjeno zvrst puščice uporabljamo le v primeru, kadar zapisujemo kretnjo pri kateri sta obe roki v stiku druga z drugo in se gibljeta enotno (op. prev.).

3. LEKCIJA

Vsebina:

Drža roke: palec

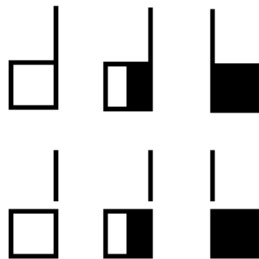
Dotik različnih delov telesa

Spremembe v drži roke in v njeni usmeritvi

DRŽA ROKE

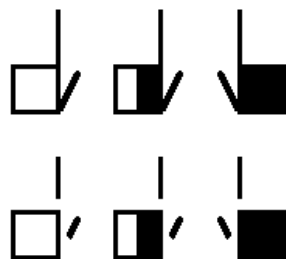
Palec

Opazili smo že, da kadar je palec upognjen in položen čez ostale prste, ga v simbolu ne zapisujemo.

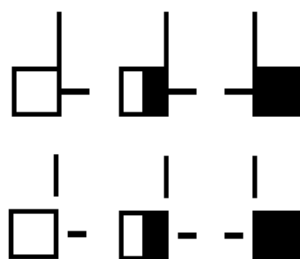
Vendar palec zapisujemo v naslednjih primerih:

Kadar je palec iztegnjen in se drži ostalih prstov, ga v simbolu zapisujemo kot:

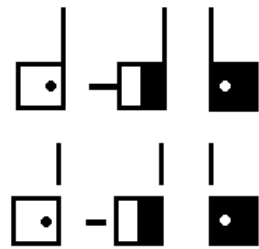
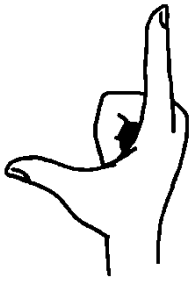
Izjema pri tem pravilu je **odprta dlan**:

Kadar je palec iztegnjen in vstran, ga v simbolu zapisujemo kot:

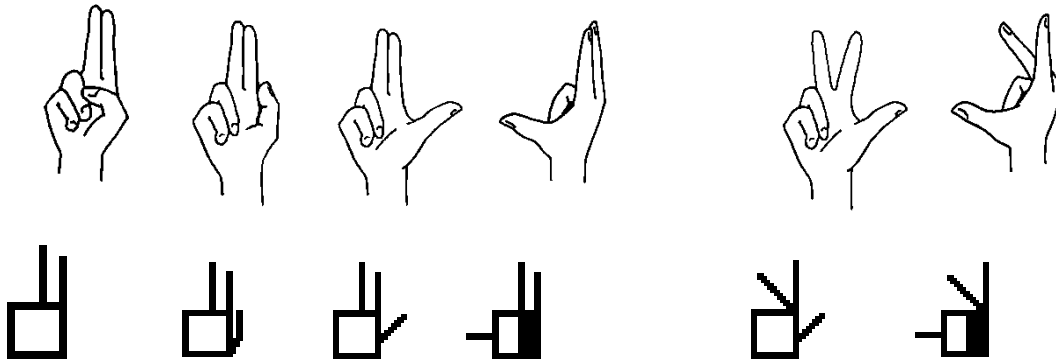
Upoštevajmo: kadar roko opazujemo s **palčne strani**, palec zapisujemo na črni polovici znaka.

Kadar je palec iztegnjen kot kaže spodnja slika, ga v simbolu zapisujemo kot:

Upoštevajmo: ko roko opazujemo s **palčne strani**, palec zapisujemo na beli polovici znaka.

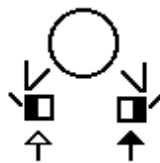
Drže rok, pri katerih upoštevamo zgornja pravila:

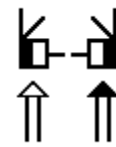
Primeri(LSE, SZJ):

ČLAN

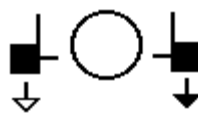
HOTEL

DVIGALO

RENAULT

SPOZNATI

ZAKON (LSC)

ŠTEVILKA TRI

PRIČA

SVETLO

DRŽAVA

VIDVA

PODOBNO

Primeri(LSE, SZJ):

NAGAJIV

JABOLKO

OD ZDAJ NAPREJ

ZVONEC

DELATI

JABOLKO

MESTO

ENA

Upoštevajmo: zgornje tri drže imajo v nekaterih znakovnih jezikih enak pomen, torej položaj palca ne vpliva na pomen kretnje. Če je položaj palca nepomemben, se večina pri zapisovanju odloči za simbol na sredini, medtem ko se prvi in tretji simbol uporabljata le v primerih, ko je položaj palca v drži roke nujno zapisati. Dokler z znakovnim jezikom nismo toliko seznanjeni, da lahko ločujemo, kdaj je uporaba palca pomembna in kdaj ne, pri zapisovanju uporabljamo vse tri zgornje različice.

CERKEV

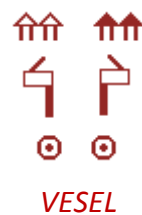
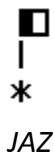
FANT

DOTIK RAZLIČNIH DELOV TELESA

Prsni koš

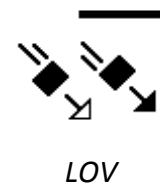
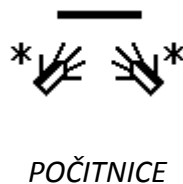
Pri kretanju se včasih dotikamo različnih delov telesa. Kadar se dotikamo sredine prsnega koša, **simbol za dotik** pišemo pod **simbolom za roko**.

Primeri(LSE, SZJ):

Kadar se dotikamo levega ali desnega dela prsnega koša ali ramen, s **simbolom krepke črte** prikažemo ramena. Krepko črto uporabljamo tudi takrat, kadar kretamo v bližini levega ali desnega dela prsnega koša, čeprav se ga morda niti ne dotikamo.

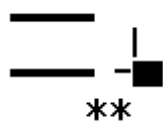
Primeri(LSE, SZJ):

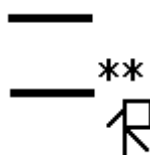
Kolki

Druga krepka črta v znaku predstavlja kolke. Kadar se z rokama gibljemo v bližini pasu, se ga dotikamo ali pa se dotikamo drugih delov telesa v njegovi bližini, pri zapisovanju takih gibov uporabljamo dve krepki črti. Simbol za držo roke postavimo v soodnos s simbolom za kolke. **Upoštevajmo:** ena krepka črta vedno predstavlja le ramena. Da bi prikazali, da kretamo v bližini pasu, pri zapisovanju takega giba **nujno uporabljamo še drugo krepko črto**.

Primeri(LSE, SZJ):

VLADA (LSM)

PES

KRILO

KRATKE HLAČE

PES

KRILO

Podlaket ali nadlaket

Kadar se z roko dotikamo delov druge roke (podlakti, nadlakti, komolca), za prikaz le-teh uporabljamo **daljšo črto**. Če je v kretno vključena **podlaket**, je črta za podlaket povezana s **simbolom za zapestje**. Če je v kretni vključena **nadlaket**, je črta za nadlaket povezana s **simbolom za ramo**. Črta v simbolu za podlaket in nadlaket mora biti dovolj opazna oz. dovolj dolga, da ne bi prišlo do zamenjave s kratko črto, ki predstavlja simbol za prst.

Primeri(LSE, SZJ):

KAPITAN

ŠKRT

KRATKI ROKAVI

KOKA KOLA

VOŽNJA

URA

Ozadje glave, hrbet in zadnjica

ozadje glave+

Ukrivljeni črti ob simbolu za glavo nas opozarjata, da kretnja poteka **za glavo**.

znak 1

Zapomnimo si: zorni kot v obeh primerih (**znak 1 in znak 2**) ostaja nespremenjen. Kakor usmeritev roke, ki je postavljena gor ali dol, ko jo opazujemo od zgoraj, ne vpliva na njeno zapisovanje (str. 11), tako tudi v tem primeru položaj glave ne vpliva na usmeritev roke.

znak 2

V prvem znaku se s hrbtom roke dotikamo obraza, v drugem pa se z dlanjo dotikamo ozadja glave.

Primeri(LSE, SZJ):

ČOP

HINAVEC

POLŽKOV VSADEK

Isto pravilo velja, kadar se dotikamo hrbta in zadnjice:

RAMA

ZADNJICA

RAMA

Obraz

Kadar želimo prikazati stik s čelom, s sencama, z licema, s čeljustjo ali z brado, največkrat **simbol za roko** (znak 1) ali **simbol za stik** (znak 2) postavimo neposredno na sam simbol za glavo. Toda tako nalaganje simbolov lahko sproži nejasnost. Druga možnost za prikaz stika z obrazom je, da z notranje strani simbola za glavo zapišemo **posebno oznako**, simbol za roko ali kakšen drug simbol pa postavimo zraven (znak 3).

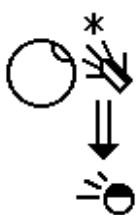
znak 1 znak 2 znak 3

Zgornji primeri v španskem znakovnem jeziku (LSE) prikazujejo tri možne načine zapisa kretnje NEMČIJA. **Prvi znak** je zaradi prekrivanja dveh simbolov nekoliko nejasen. **Drugi znak** je nerazločen, saj lahko pomeni, da gre za stik na dveh različnih pozicijah na čelu. V **tretjem znaku** je **posebna oznaka** uporabljena za prikaz položaja, medtem ko je **simbol za dotik** uporabljen za prikaz, da je palec tisti, ki se dotika čela.

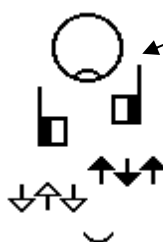
Primeri (LSE, *SZI*):

UMAZAN

VERJETI

POGOVOR

Posebna oznaka v simbolu za glavo ne pomeni, da se z roko dotikamo obraza, ampak le dejstvo, da kretnja poteka pred obrazom.

HVALA

VERJETI

POGOVOR

Kadar se z roko dotikamo **roba glave**, posebne oznake ne zapisujemo! To pravilo velja za prikaz znakov, kadar se dotikamo **vrha glave**, levega ali desnega **roba glave** ter **roba brade**.

Primeri(LSE, SZJ):

VODJA

RAZBURJEN

OH, NE!

NA PAMET

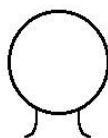

GLUH

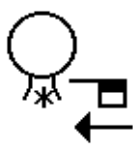
ČESATI

Vrat

Ta simbol uporabljamo za prikaz vratu oziroma kadar želimo prikazati, da se z rokami dotikamo vratu ali da so roke v njegovi bližini.

Primeri(LSE, SZJ):

ZGUBITI

GREH

ODBIJAJOČE

MESO

ZANOSITI

Oči in obrvi

Kadar smo s krettnjo osredotočeni na **oči** oziroma kadar se dotikamo oči ali kadar kretamo v njihovi bližini, z majhnima polkrogoma prikažemo (odprte) oči:

Primeri(LSE, SZJ):

VIDETI

OČI

GLEDATI

VIDETI

OČI

GLEDATI

Kadar smo s krettnjo osredotočeni na **obrvi**, za prikaz obrvi uporabljamo simbol:

Kasneje bomo predstavili tudi obrazne izraze, ki vključujejo dvignjene in povešene obrvi.

Primeri(LSE, SZJ):

JOSE MARI

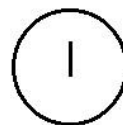
(špansko ime v kretnji)

OBRVI

Nos in usta

Kadar smo s krettnjo osredotočeni na **nos**, ga s kratko navpično **črto** prikažemo na sredini simbola za glavo:

Simbol za stik lahko zapišemo bodisi na črto za nos ali na obrazu v bližini črte ali pa celo stran od obraza, glede na to, kateri znak bi bil bolj razumljiv.

Primeri(LSE, SZJ):

DVE LETI

VINO

MOŠKI

NOS

MAČEHA

VONJ

Kadar smo s krettnjo osredotočeni na **usta**, jih s kratko vodoravno **črto** prikažemo v simbolu za glavo:

Pozneje bomo videli, da obstaja več simbolov za prikazovanje obraznih izrazov in simbolov za usta. Kratka vodoravna črta na simbolu za glavo predstavlja usta v nevtralnem položaju in se jo uporablja le, kadar gre za stik z usti.

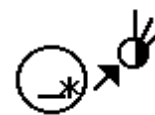
Primeri(LSE, SZJ):

TIŠINA

KADITI

CIGARA

TIŠINA

KADITI

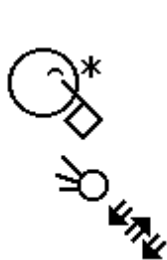

CIGARA

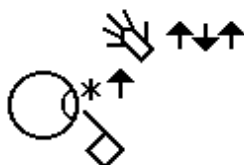
SPREMEMBE V DRŽI ROKE IN V NJENI USMERITVI

Kadar se kretnja začne z **eno držo roke in konča z drugo** oziroma če pri kretnji ni povsem jasno, kakšna bo končna drža roke, zapisujemo tako začetno kot končno držo. Znak beremo tako, da začnemo s tistim delom znaka, ki je pred puščico, in nadaljujemo z delom, h kateremu nas puščica usmerja. V kolikor v znaku ni puščic, ki bi nam nakazovale smer branja, velja pravilo, da znak prebiramo od zgoraj navzdol ali od leve proti desni.

Primeri (LSE, SZJ):

NEVAREN

ZNAN

DVAJSET

POSNEMATI

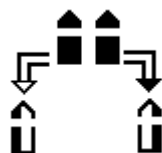
SPREJETI

INJEKCIJA

Kadar se kretnja **začne z eno usmeritvijo in konča z drugo** in v kolikor ni povsem jasno, kakšna bo končna usmeritev, zapisujemo tako začetno kot končno usmeritev.

Primeri(LSE, SZJ):

MIZA

POZNATI

IZKUŠNJA

PRT

NE POZNAM

EGIPT

4. LEKCIJA

Vsebina:

Drža roke: mezinec, sredinec in prstanec

Kompleksne puščice

Gibi v ravni črti v stranski navpični ravnini

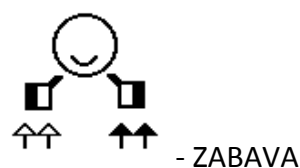
Osnovna ločila

DRŽA ROKE

Mezinec

Spodnja ilustracija kaže **mezinec**, ki je iztegnjen. Črta za mezinec je v simbolu pod kotom 45°.

Upoštevajmo: kadar opazujemo **palčno stan roke**, je mezinec v simbolu prikazan na beli polovici simbola.

Še nekaj možnih drž roke z mezincem:

Primeri(LSE, SZJ):

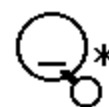
ZRAVEN

NAPAKA

LETALO

PIPA

POTOVATI

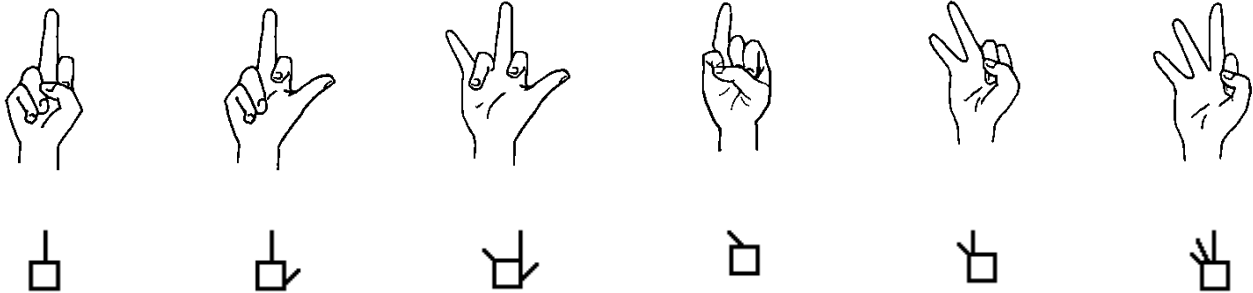
STARŠI

AIDS

Sredinec in prstanec

Če je sredinec iztegnjen, je v simbolu **črta za sredinec** daljša od črte za kazalec. **Črta za prstanec** je krajša kot črta za sredinec in se v simbolu nahaja med kotno in sredinsko osnovo simbola. Izjema pri tem pravilu je takrat, kadar sta razprta tako prstanec kot mezinec.

Primeri iz LSE:

TANK

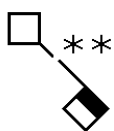
TATOO

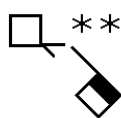
BOJNO LETALO

Upoštevajmo: črta za oznako podlakti je v znaku debelejša in daljša kot črta za sredinec (op. prev: prvi znak). Ko je usmeritev roke vzvratna (glej znak za TATOO), zapisujemo simbola za obe roki, da bi bilo bolj jasno, katera roka dominira.

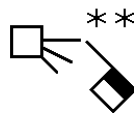
Primer iz hongkongškega ZJ:

PRVI

DRUGI

TRETJI

Primer iz LSE:

MLAJŠI BRAT

KOMPLEKSNE PUŠČICE

Zapisujemo lahko tudi bolj kompleksne gibe, ki se izvajajo bodisi v navpični bodisi v vodoravni ravnini, in sicer tako, da pri zapisovanju glede na raven kretanja uporabljamo puščice ali z enojno ali z dvojno črto.

simboli: _____

primeri LSE: _____

primeri SZJ _____ :

SREČEN

MEDNARODNO

STRELA

MEDNARODNO

DANSKA

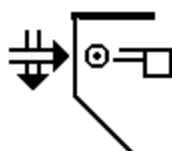
BRAT

KRANJSKA G.

BRATI

RDEČI KRIŽ

ČRTATI

BOLNIŠNICA

KVADRAT

KVADRAT

KVADRAT

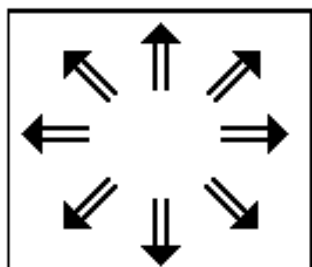

IND. ZANKA

GIBI V RAVNI ČRTI V STRANSKI NAVPIČNI RAVNINI

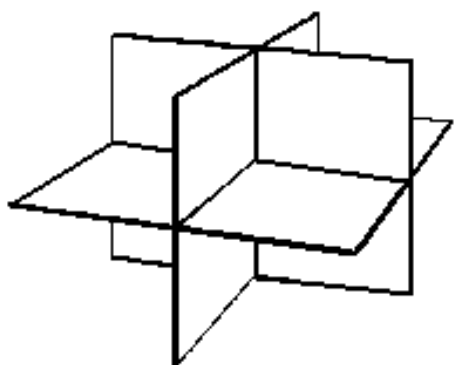
Seznanjeni smo že s puščicami v ravni črti, ki prikazujejo gibe v dveh ravninah (slika 1, slika 2).

Slika 1 (x,y)

OSNOVNA NAVPIČNA RAVNINA

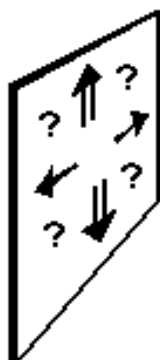
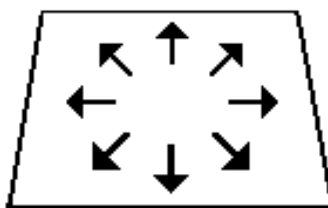
Vse gibe v tej ravnini zapisujemo s puščicami z dvojno črto.

Slika 2 (z,y)

VODORAVNA RAVNINA

Vse gibe v tej ravnini zapisujemo s puščicami z enojno črto.

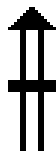
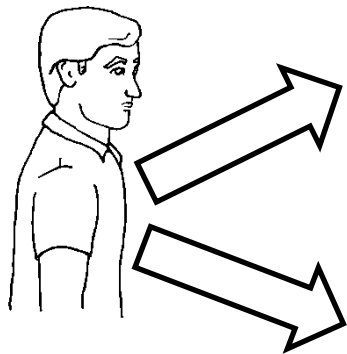
Slika 3 (y,z)

STRANSKA NAVPIČNA RAVNINA

Štiri puščice v stranski navpični ravnini so prevzete iz dveh ravnin.

Toda, kako lahko v stranski navpični ravnini prikažemo **poševne gibe**?

Puščico s **črto na sredini njene osnove**, usmerjeno navzgor ali navzdol, uporabljamo, kadar želimo prikazati **poševen gib** v ravni črti v stranski navpični ravnini, ki poteka proti obzorju. Črto, potegnjeno čez puščico, lahko razumemo kot horizont.

poševen gib navzgor

poševen gib navzdol

Primeri (LSE, **SZJ**):

NAPREDEK

UMORITI

EKSPLOZIJA

SAN MARINO

AGRESIVNOST

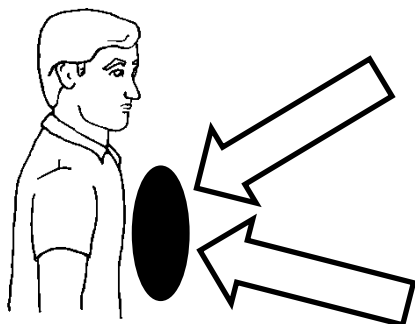

STRMINA

NAPAD

Puščica s črnim krogom na sredini njene osnove, usmerjena navzgor ali navzdol, nam kaže, da gre za poševen gib v ravni črti v stranski navpični ravni, ki pa poteka h kretalcu. **Upoštevajmo:** črni krog ne pomeni, da se dejansko dotikamo telesa. Krog ima le vlogo usmeritve giba. Črni krog nam pove samo, da je kretnja usmerjena k telesu.

poševen gib k sebi od zgoraj

poševen gib k sebi od spodaj

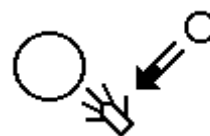
Primeri (LSE, *SZI*):

POSTELJNINA

REŠITI

MILOST

SAMOMOR

MILOST (teol.)

OSNOVNA LOČILA

Ločila večinoma uporabljamo pri zapisovanju besedil in ne pri fonetični transkripciji. Vendar v znakovnem jeziku poznamo nekaj osnovnih ločil, ki so vendar potrebna.

Simbol, s katerim v znakovnem jeziku prikažemo **piko**, predstavlja daljšo pavzo oz. zaključek neke misli. V tem primeru kretalec ponavadi pomežikne, roki pa lahko na kratko postavi v nevtralen položaj.

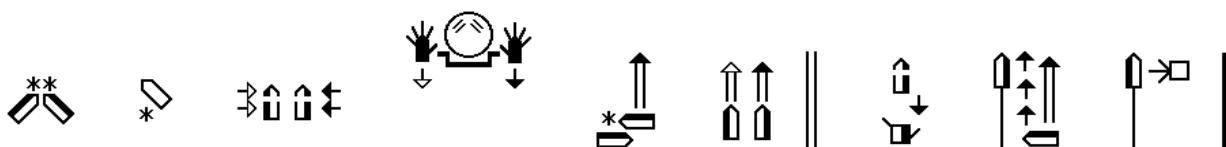
Simbol, ki ga v znakovnem jeziku uporabljamo kot **vejico**, predstavlja krajšo pavzo, ki jo kretalec naredi npr. pri naštevanju.

Kasneje bomo v priročniku predstavili celoten seznam ločil.

Ko v znakovnem besedilu končamo celoten stavek, ga končamo s simbolom, ki v stavku predstavlja **piko**:

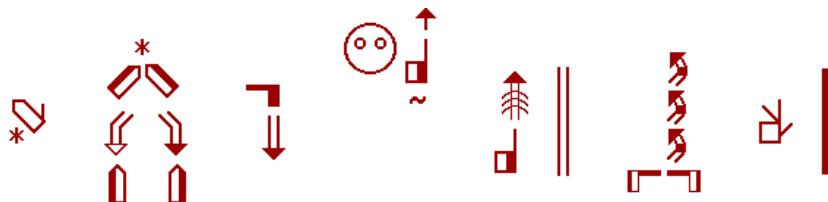
Dve navpični črti predstavljata **vejico**. Vejice uporabljamo med naštevanjem ali med sorodnimi mislimi. Uporaba vejic nam v znakovnem jeziku vizualno omogoča ločiti eno misel od druge.

Primeri:

LSE: HIŠA MOJA MAJHNA AMPAK VISOKA VISOKA (krajša pavza) TUKAJ NADSTROPJA TRI (daljša pavza)

Prevod: Moja hiša je majhna, ampak visoka. Ima tri nadstropja.

SZJ: MOJA HIŠA MAJHNA AMPAK VISOKA (krajša pavza) NADSTROPJE TRI (daljša pavza)

Prevod: Moja hiša je majhna, ampak visoka. Ima tri nadstropja.

5. LEKCIJA

Vsebina:

Drža roke: pokrčeni prsti

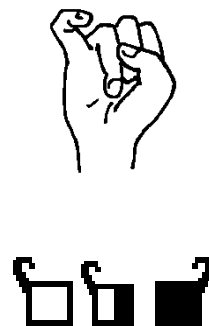
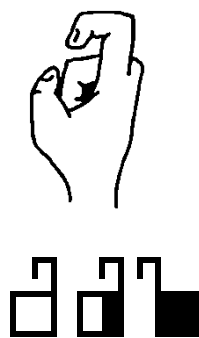
Krožni gibi

Simboli za stik: trajen stik dveh površin med kretanjem, prijem, prijem »med«, udarec

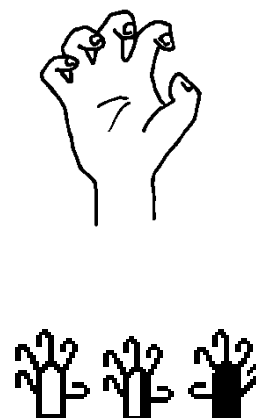
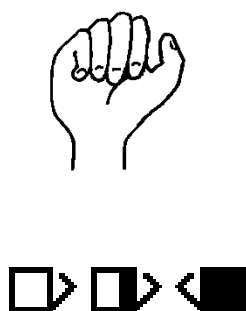
DRŽA ROKE

Pokrčeni prsti

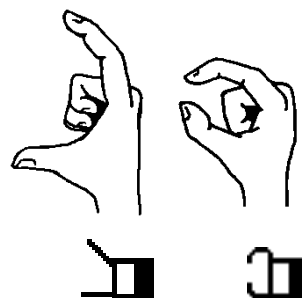
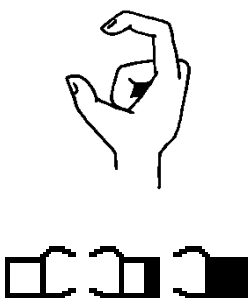
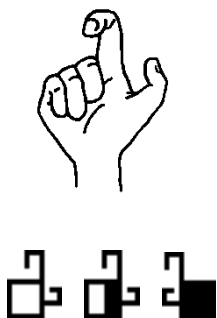
Držo roke **pokrčeni prsti** dobimo, kadar členke rahlo pokrčimo. Ne glede na stran roke so v simbolu prsti vedno obrnjeni v isto smer. Izjema je le, ko gre za držo roke v tretjem primeru (op. prev.).

Kadar je palec rahlo pokrčen navzgor, ga v simbolu predstavimo tako:

V spodnjih primerih sta palec in kazalec pokrčena in usmerjena stran drug od drugega ali pa pokrčena in usmerjena drug proti drugemu.

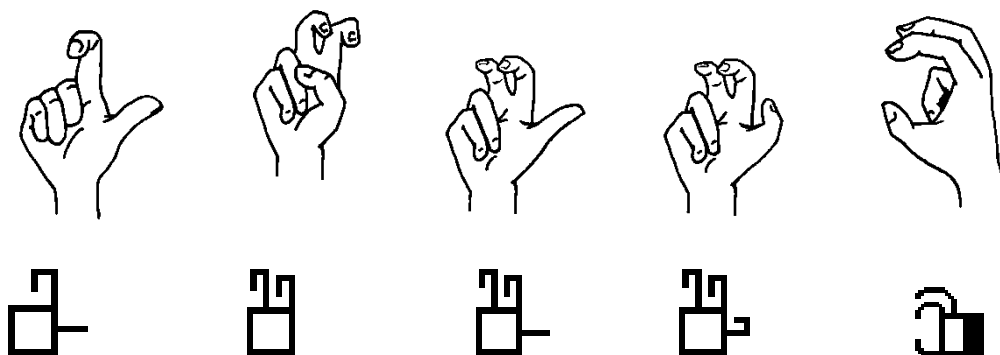

V prvi drži roke je kazalec obrnjen stran od palca. To nam pove, da kazalec in palec nista v enaki ravnini. Primerjajmo zgornjo držo roke z ostalimi tremi držami.

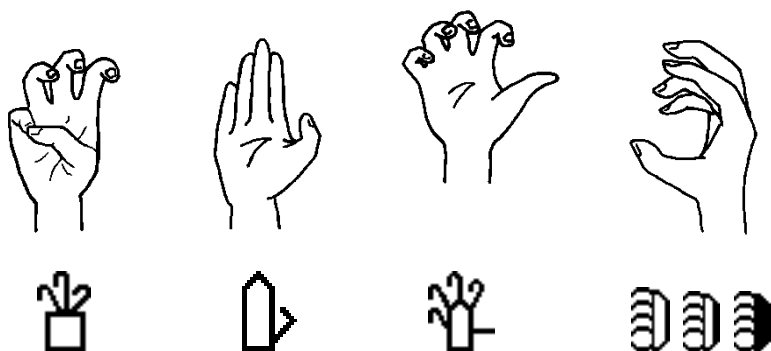
V simbolu roke s palčne strani črtica za kazalec izhaja z vrha kotička **simbolne osnove** na isti strani kot črtica za palec.

Presledek med prstoma je v simbolu lahko daljši ali krajši. Mnogi znakovni jeziki ne ločijo razmika med prstoma, razen ko se s presledkom med prstoma želi poudariti točna dolžina nečesa.

Še nekaj primerov s pokrčenimi prsti:

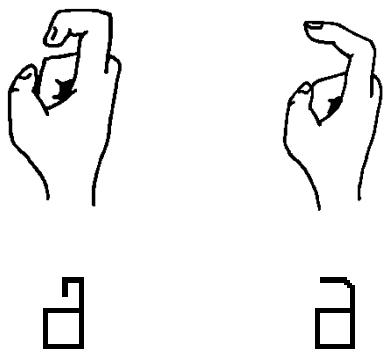

In še ostale drže rok s pokrčenimi prsti:

Drže rok, ki sledijo, imajo različno **obliko osnove**. Več primerov simbolnih osnov si bomo ogledali v naslednji lekciji.

Stopnja pokrčenja prsta:

V nekaterih znakovnih jezikih stopnja pokrčenja prstov ne vpliva na pomen kretnje. Vendar je simbol z rahlo pokrčenim prstom bolj natančen v primeru, ko je točka stika konica kazalca.

Primeri (LSE, SZJ):

STARINSKO

JUNIJ

PRITI

JUNIJ (LSC)

ČRNA GORA

MESEC

DVIGALO

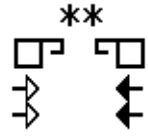
Še nekaj primerov (LSE, SZJ):

TELEGRAF

SESTATI SE

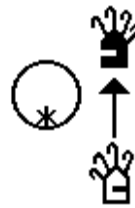
SOVRAŽNIK

DVOMITI

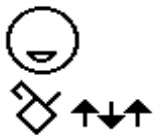
JELEN

ŽALITEV

KRALJ

SMEH

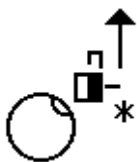
PIZZA

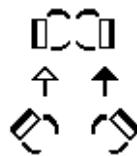
PIŠKOT

ANGLEŠKO

MESTO

SKUPINA

SPATI (LSC)

MESTO

ČLAN

SKUPINA

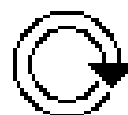
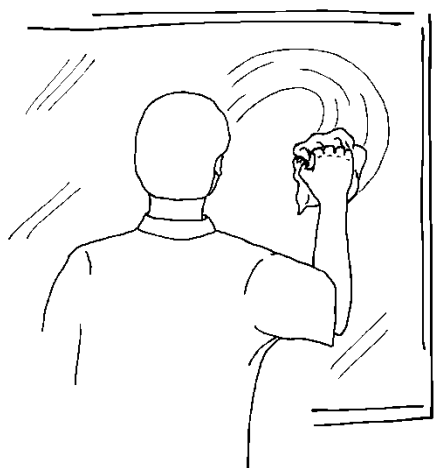

ZAHTEVATI

KROŽNI GIBI

Zapisovanje znakovnega jezika vsebuje tudi puščice, s katerimi lahko prikažemo različne krožne gibe. Prvi krožni gib, ki ga bomo predstavili, se nanaša na kroženje z roko v komolcu. Podlaket in roka se gibljeta skupaj kot celota, ne da bi roka krožila v zapestju. S puščico nakažemo smer giba, pa tudi število ponavljanih kroženj. Lahko prikažemo celo položaj, kjer se kroženje začne. Ogledali si bomo kroženje v vseh treh ravninah.

Kadar roko gibljemo v krogu, podobno kot da brišemo okno, tako kroženje zapisujemo s krožno puščico, (slika 1):

Slika 1: kroženje v osnovni navpični ravnini (y,x)

Tako kroženje poteka ves čas na enaki razdalji od telesa.

Primeri (LSE, SZJ):

ISKATI

MNENJE

PRALNI STROJ

NIČ

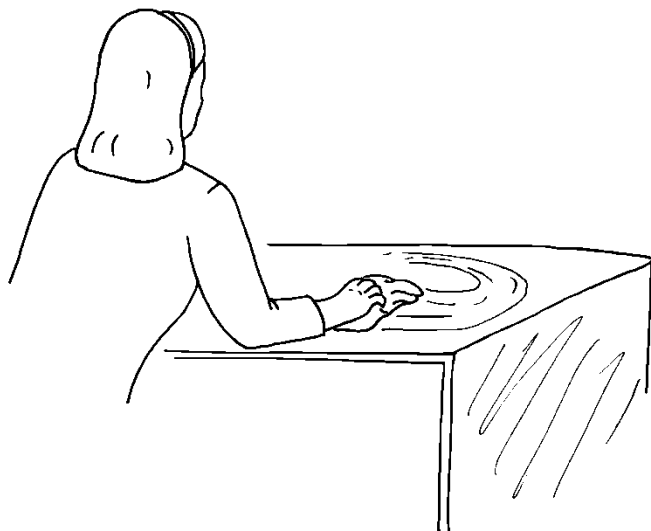

VAŠE

CELJE

Kadar roko gibljemo v krogu, podobno kot da brišemo mizo, tako kroženje zapisujemo z naslednjo krožno puščico (slika 2):

Slika 2: kroženje v vodoravni ravnini (x,z)

Debelejša stran krožne puščice nakazuje, da se z roko bližamo telesu, **tanjša stran** pa da se z roko od telesa oddaljujemo.

Primeri (LSE, *SZI*):

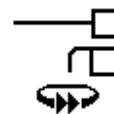
SAM

OLJE

ŠEF

AUGUST

VI

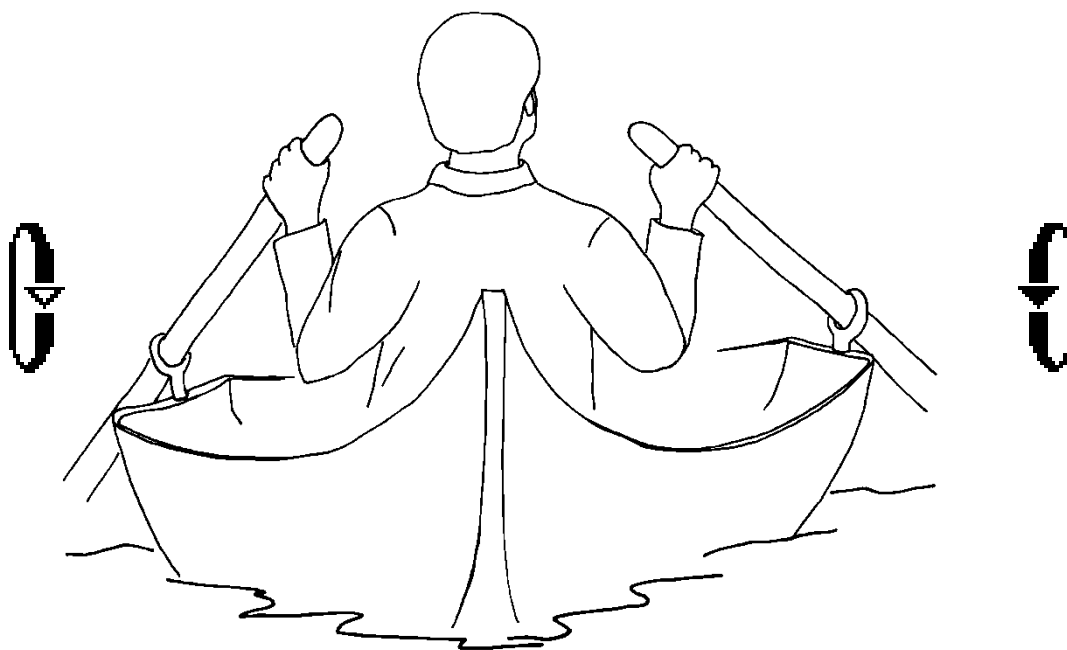

OLJE

SVETI

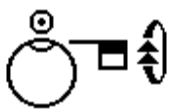
Kadar roko gibljemo v krogu, podobno kot da bi veslali, tak gib zapisujemo s krožno puščico (slika 3):

Slika 3: kroženje v stranski navpični ravnini (y,z)

Debelejša stran krožne puščice nakazuje, da se z roko bližamo telesu, **tanjša stran pa**, da se z roko od telesa oddaljujemo.

Primeri (LSE, **SZI**):

KULTURA

DOBER DAN

DOLGO NAZAJ

KOSOVO

BOSNA IN
HERCEGOVINA

ŠUM

STRUNJAN

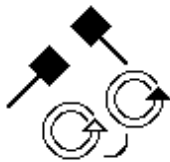
KRETANJE Z OBEMA ROKAMA HKRATI

Kadar so v znaku prikazani gibi za vsako roko posebej, simbol **ukrivljeni vezaj** v znaku povezuje kretanje obeh rok in nas opozori, da roki kretata istočasno. Gre torej za **sočasno kretanje**.

Primeri (LSE, SZJ):

NIČ

OBRAMBA

VEDNO

BARVA

SEDETI

SITUACIJA

Kadar je v znaku kroženje prikazano za vsako roko posebej, a bi radi opozorili, da roki dejansko krožita izmenjaje, v znaku uporabimo še simbol **dvojno ukrivljeni vezaj** . Da bi bilo v znaku bolj jasno, da se roki pri kretnji izmenjujeta, sta tako simbola za roki kot simbola za kroženje nekoliko zasukana v stran.

Primeri (LSE, SZJ):

KOLO

PROBLEM

DOMINO

KOLO

BLAGO

GRČIJA

SIMBOL ZA STIK

Trajen stik dveh površin med kretanjem

a) med kroženjem

Kadar ena površina kroži po drugi površini, tak gib zapisujemo s simbolom **spirale**: @.

Do takega stika dveh površin pride, kadar roka v stiku s kakšno drugo površino telesa kroži po njej in ostane na njej tudi, ko s kretanjem končamo.

Primeri (LSE, SZJ):

VLADA

LEPO TE JE SREČATI

LEKARANA

MLETI

MAZILO

LEKARNA

b) med gibom v ravni črti

Tak stik zapisujemo s simbolom **spirale**, ki ji dodamo eno ali več puščic: @↑↓↑.

Kadar simbol spirale zapisujemo s puščicami, puščica določa smer giba. Tak gib poteka v ravni črti tako, da sta dve površini, tako med kot tudi na koncu kretanja, še vedno v stiku druga z drugo.

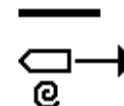
Primeri (LSE, SZJ):

OPROSTI

TEMPERATURA

ŽELETI

DUŠA

HREN

HRVAŠKA

OPROSTITI

Prijem

Kot simbol za **prijem** uporabljamo **križec**: **+**.

Prijem pomeni, da z roko primemo in držimo drugi del telesa. Ta simbol uporabljamo tudi kadar primemo in v rokah držimo lase, uho, dele oblačil itn.

Primeri (LSE, SZJ):

POROČEN

BRAT (LSC)

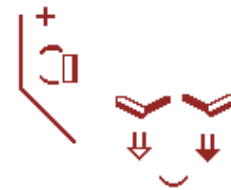
PRIJATELJ

VODITI

PALEC

DISTROFIJA

BIK

Prijem »med«

Simbol, s katerim označimo **prijem med**, je zvezdica med dvema navpičnima črtama: **|*|**.

Prijem med pomeni stik med dvema različnima deloma telesa. S tem simbolom označimo na primer, da nos primemo z dvema prstoma ali da se roka nahaja med nadlaktjo in telesom.

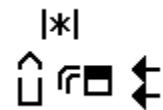
Primeri (LSE, SZJ):

AMERIKA

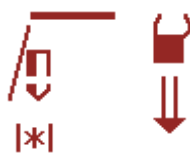
JAHATI

VSTOPNICA

VROČINA (bolezen)

DIJAK

AMERIKA

OVIRATI

Udarec

Simbol za **udarec** zapisujemo s **številskim znakom: #**.

Udarec je stik med dvema površinama, ki je nekoliko bolj intenziven kot navaden dotik. V španskem znakovnem jeziku (LSE) ta znak poveča intenzivnost kretnje.

Primeri (LSE):

ČRNO

ZELO ČRNO

TRDO

ZELO TRDO

KER

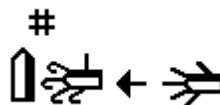

KRIV

Primeri (LSE, **SZJ**):

KAČA

TRČENJE

MOJ

POTRDITI

UDARITI

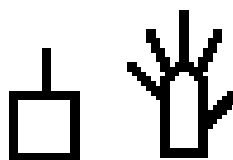

SIT

BODICA

6. LEKCIJA

Vsebina:

Drža roke: upogibanje prstov

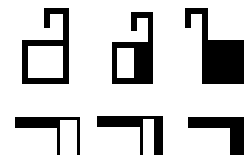
Miganje s prsti

DRŽA ROKE

Upogibanje prstov

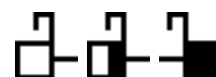
Upognjeni prsti je drža roke, pri kateri se prsti upogibajo samo v sklepu med dlančnicami in prstnicami. Prstnice ostajajo nepomične (op. prev.). Tudi to držo roke lahko obračamo, kakor držo roke, ko so **prsti pokrčeni**. V kolikor so palec in ostali prsti upognjeni v isto smer, so vsi prsti obrnjeni proti dlani.

Primerjava:

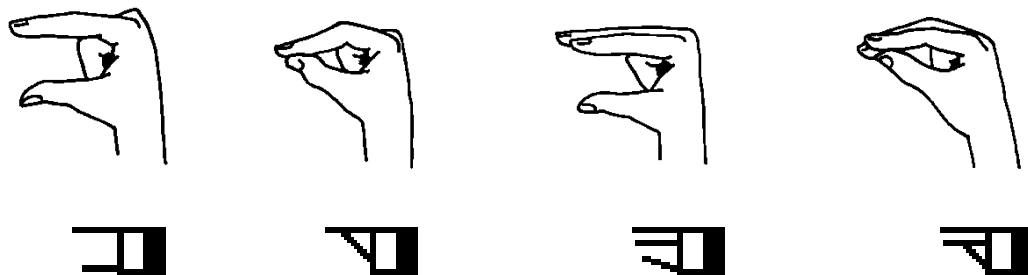

Kakor v primeru s pokrčnimi prsti tudi v primeru, kadar so prsti upognjeni v drugačni ravnini, kot je to iztegnjen palec, so prsti v simbolu obrnjeni v nasprotni smeri palca.

Primerjajmo spodnji drži rok:

Še nekaj primerov drže roke z upognjenimi prsti:

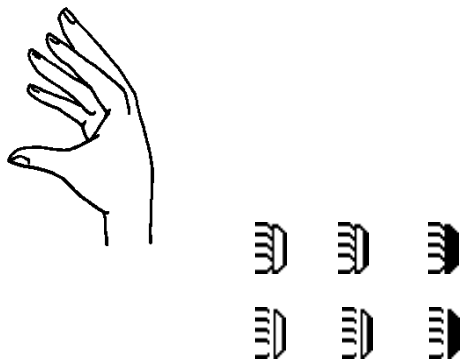
Bodimo pozorni na razliko med dvema spodnjima držama rok:

Debelina prstov:

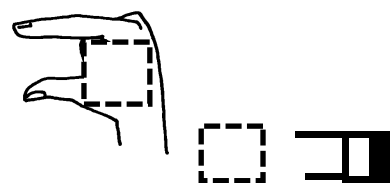
Upognjen prst v zgornji levi drži roke je v simbolu predstavljen s **tanko črto**, medtem ko so upognjeni prsti v zgornji desni drži roke predstavljeni z **debelejšo črto**.

Spodnja slika prikazuje držo roke z rahlo upognjenimi prsti, ki so hkrati tudi razprti:

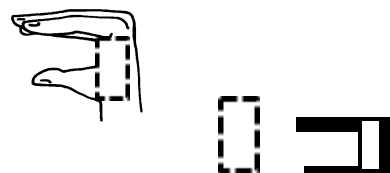

Oblika osnove simbola:

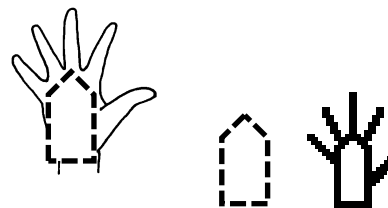
Kvadrat je osnova za simbol takrat, ko se vsaj en prst dotika dlani.

Pravokotnik je osnova za simbol takrat, ko so vsi prsti stran od dlani.

Peterokotnik je osnova za simbol takrat, ko so vsi prsti razprti ali pokrčeni, ne pa upognjeni.

Primeri (LSE, SZJ):

POPOLDNE (LSC)

NEKAJ

SENDVIČ

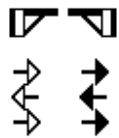
HRANA

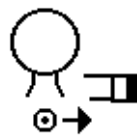
POSLATI SMS

EGIPT

RAZPRAVLJATI

DUHOVNIK

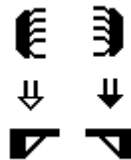
MALO PO MALO

INTELIGENTEN

ZGINITI

UGASNITI LUČ

POUČEVATI

JESTI

MALO

SKUPINA

SPOROČITI

STROP

SEPTEMBER

UPATI

MIGANJE S PRSTI

Pokrčenje prstov - gib v falangealnem sklepu

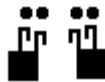
Kadar en prst ali več prstov pokrčimo (stisk s prsti), tak gib zapišemo s simbolom **črnega krogca**.

Krogcec zapisujemo v bližini prsta, ki ga pokrčimo. Dva črna krogca pomenita, da prste pokrčimo dvakrat.

Primeri (LSE, SZJ):

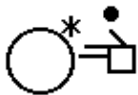
POTREBOVATI

NOVO

UČITI SE

SAMOMOR

PRIŽGATI SVEČO

GROZLJIVO

RAZOČARANJE

POZABITI

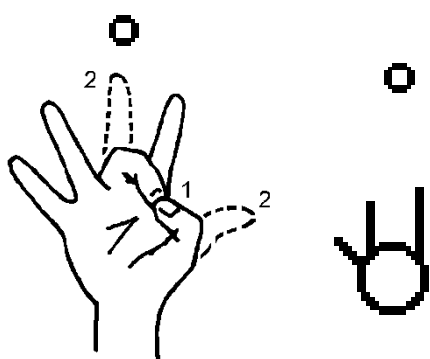

NALAŠČ

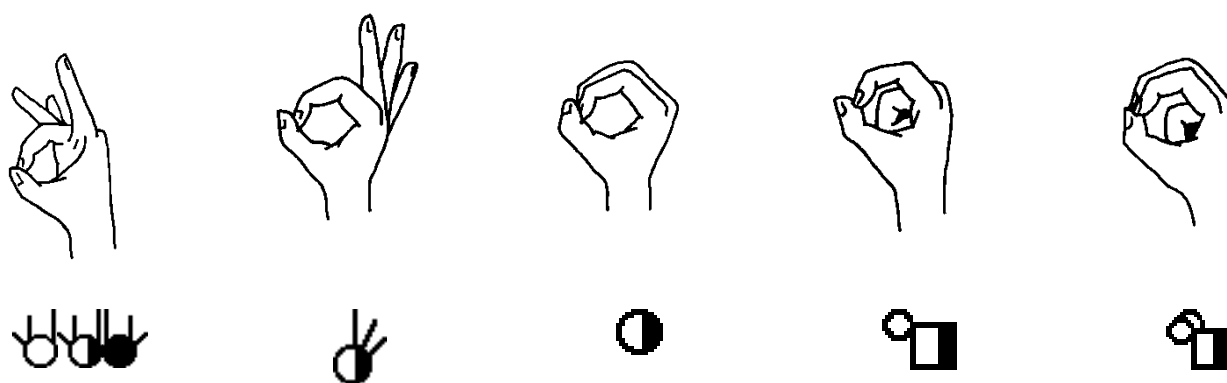
VŠEČ

Frcanje s prsti - gib v falangealnem sklepu

Kadar frcemo s prsti, tak gib zapišemo s simbolom **belega krogca**. Krogca zapišemo v bližini prstov ali v bližini gibanja. Dva bela krogca v znaku pomenita, da s prsti frcemo dvakrat.

Predstavljamo vam nekaj drž rok, kjer lahko uporabljamo frcanje s prsti:

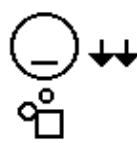
Primeri (LSE, SZJ):

ZADOVOLJEN

PODOBEN

INFORMACIJA

TABLETE

HODITI

DIAPROJEKTOR

KOSTANJ

CVET

MALO

PREPRIČATI

Kadar je v kretnji ena drža roke bolj pomembna kot druga drža, začetna ali končna, zapisujemo tisto, ki je bolj pomembna. Ponavadi je najbolj pomembna začetna drža. Predstavljamo vam nekaj primerov, kjer je pri zapisovanju znakov končna drža roke bolj pomembna. Primeri, ki sledijo, so iz ASL. Začnejo se z držo roke za številko 0, 1 ali pa 8, končajo pa se na naslednji način:

12

13

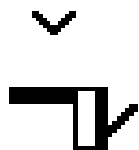
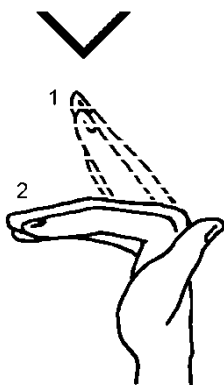

14

15

Miganje s prsti navzdol - gib v metakarpalnem sklepu

Kadar prste **upogibamo** v sklepih med prstnicami in dlančnicami, v členkih pa jih ne premikamo, tak gib prikažemo s simbolom **strešice**.

Dve zaporedni strešici v znaku pomeni, da gre za dvakraten gib prstov navzdol.

Primeri (LSE, **SZI**):

BLAZINA

RAZUMETI

VELIKO

SANJE

MNOGO

AJDA

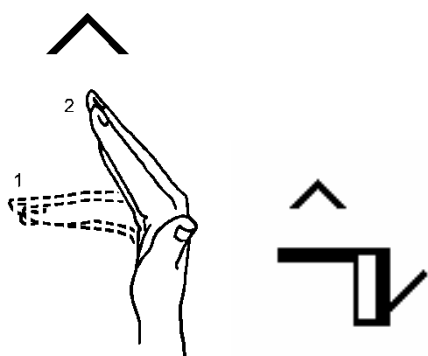

VABITI

DESET

Miganje s prsti navzgor - gib v metakarpalnem sklepu

Kadar upognjene prste **vzranavamo**, tak gib zapišemo s simbolom **obrnjene strešice**.

Dve **obrnjeni strešici** v znaku pomeni, da gre za dvakraten gib prstov navzgor.

Primeri (LSE, SZJ):

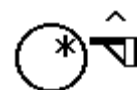
SPODITI

GRDO

PRIŽGATI LUČ

PAMETEN

VSEENO

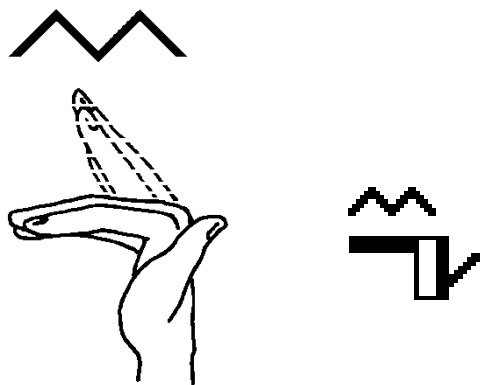

PRIŽGATI LUČ

BUDEN

Miganje s prsti navzgor/navzdol - gib v metakarpalnem sklepu

S prsti migamo skupaj **gor-dol**. Odpiramo in zapiramo jih v sklepih med prstnicami in dlančnicami kot celoto. Prste vzravnavamo in upogibamo skupaj.

Tak gib prikažemo s simbolom **povezanih obrnjenih strešic**, ki so obrnjene v smeri gibanja prstov (navzgor ali navzdol).

Primeri (LSE, *SZJ*):

ANGEL

RIBA

GORA

METULJ

ŠIBAK

UOKVIRJENA SLIKA

ANGEL

METULJ

RISATI

ODDIH

Izmenično miganje s posameznimi prsti - gib v metakarpalnem sklepu

S prsti izmenično migamo, kot da bi z njimi udarjali po mizi.

Simbol za izmenično miganje s prsti je: **povezane obrnjene strešice v dveh vrstah.** Le teh je lahko več: 2, 3 ali 4.

Primeri (LSE, **SZI**):

IGRATI

PAJEK

GOVORITI

PEKOČE

POTAPLJANJE

POČITNICE

KOLIKO

REKA

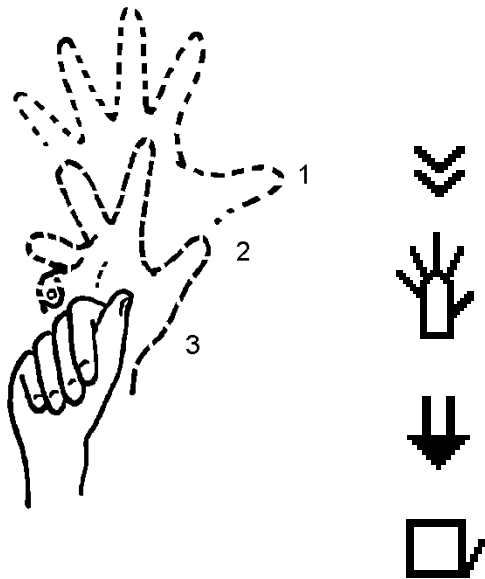

ČRKOVATI

SARAJEVO

Zaporedno zapiranje prstov v pest

Prste zapiramo zaporedno: začnemo z mezinčcem in končamo s kazalcem.

Simbol, ki ga uporabljamo za prikaz takega zapiranja prstov, je: **strešici, postavljeni ena nad drugo**.

Zapomnimo si: v kolikor se kretnja začne z eno držo rok in konča z drugo, lahko zapišemo obe drži rok, da bi bil znak bolj jasan. Če pa se zapiranje prstov začne s kazalcem, omenjeni simbol zapišemo v bližini kazalca in ga usmerimo proti mezinčcu.

Primeri (LSE, SZJ):

UKRASTI

BARVE

POZNATI KOGA

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERKE

SLADKOR

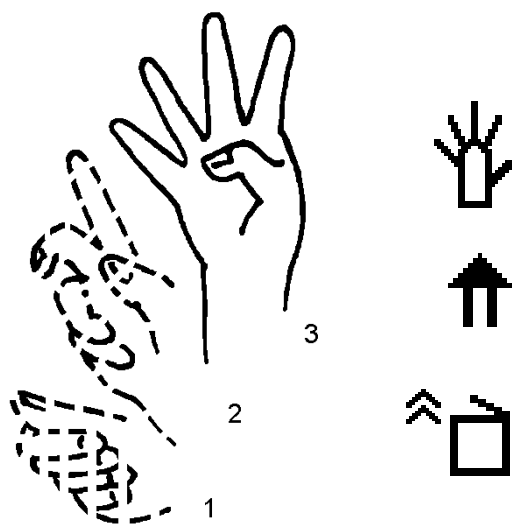

POZABITI

ODŠTEVANJE

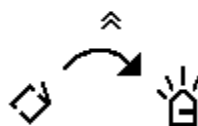
Odpiranje pesti z zaporednim razpiranjem prstov

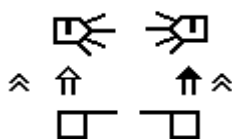
Prste zaporedno odpiramo enega za drugim: začnemo s kazalcem in končamo z mezincem.

Simbol za prikaz takega načina odpiranja pesti je: **dve obrnjeni strešici, ki sta postavljeni ena nad drugo.**

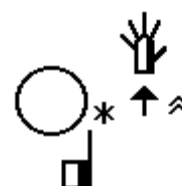
Primeri (LSE, SZJ):

NEKATERI

GRADITI

STATI POKONCI DO ZORE

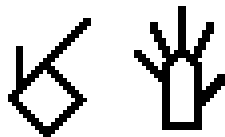
ŠTETI

NEKAJ

Zapomnimo si: v nekaterih znakovnih jezikih se zapovrstno odpiranje/zapiranje prstov začne z mezincem, v drugih pa z kazalcem ali s palcem. V nekaterih primerih je potrebno jasno označiti, s katerim prstom začnemo kretnjo.

7. LEKCIJA

Vsebina:

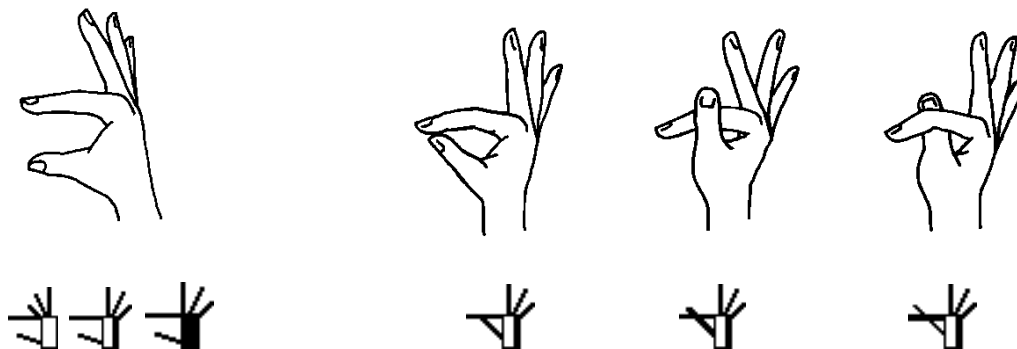
Različne drže rok

Ukrivljeni gibi

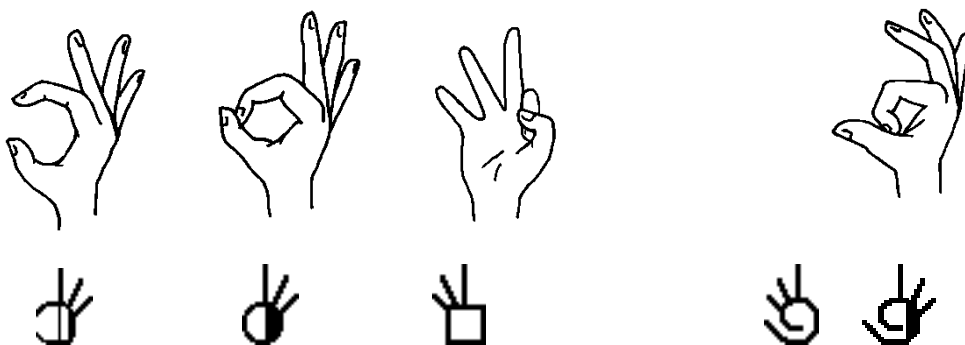
Dotik ušes in las

RAZLIČNE DRŽE ROK

V naslednjih primerih sledijo številne drže rok z različno stopnjo iztegnjenosti prstov. Nekateri prsti so iztegnjeni, drugi pa upognjeni kot v naslednjih primerih:

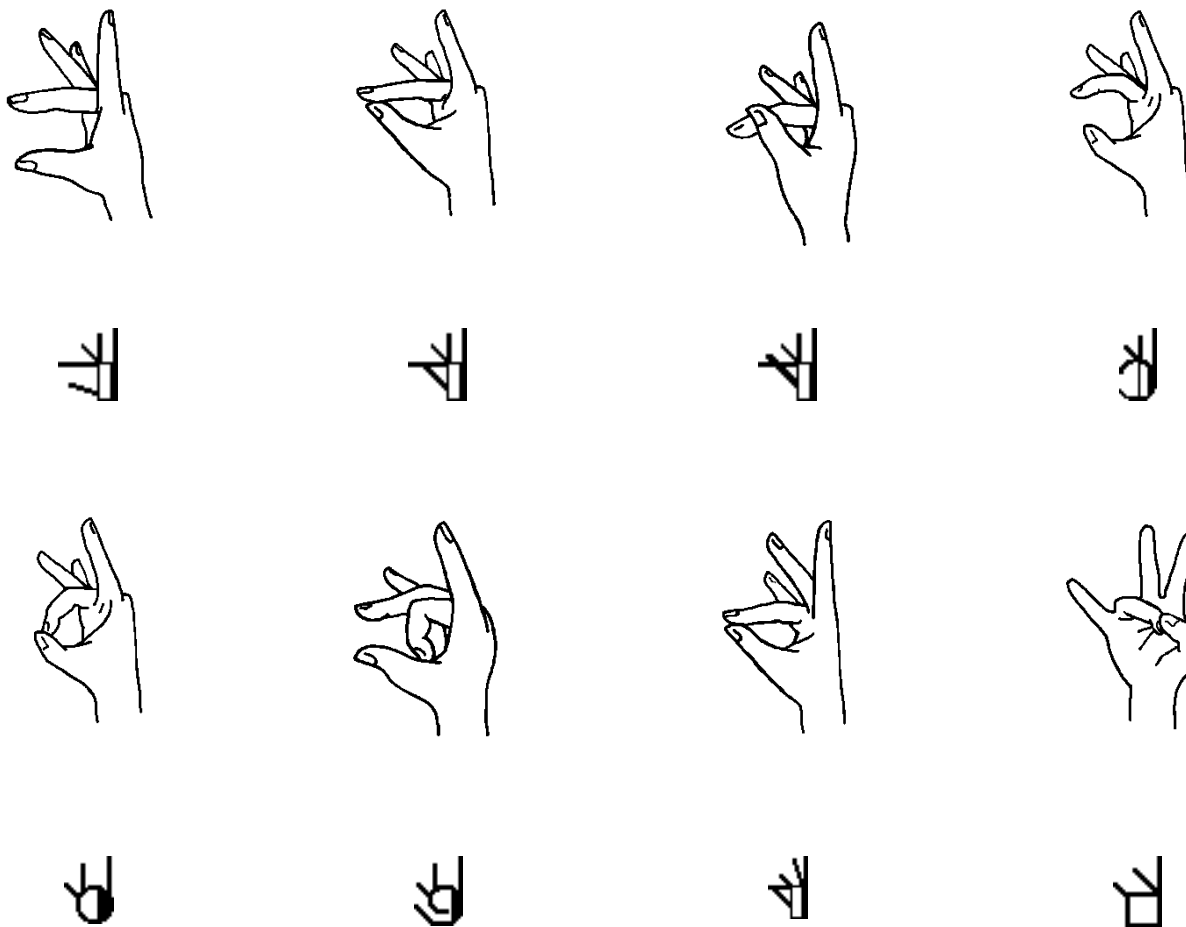
Upoštevajmo: kadar je palec postavljen pred kazalcem, je palec v simbolu zapisan z debelejšo črto. Kadar je kazalec postavljen pred palcem, je kazalec v simbolu zapisan z debelejšo črto.

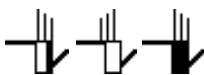
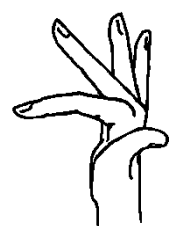
Nova osnova drže roke.

Razlika med drugo in tretjo držo roke je v tem, da je v drugi drži roke poudarek na krogu, ki ga naredita palec in kazalec, medtem ko je v tretji drži roke poudarek na iztegnjenih prstih.

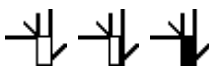
Opazujemo, kako se v znakopisu med seboj razlikujejo simboli za prikaz iztegnjenih prstov: na prejšnji strani so predstavljene drže rok s kazalcem naprej. Predstavitve, ki sledijo, pa predstavljajo drže rok s sredincem ali prstancem naprej:

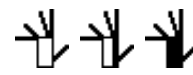
V spodnjih držah rok je en prst upognjen naprej, drugi pa so iztegnjeni. Kadar sta palec in upognjeni prst v dveh različnih ravninah, morata biti na simbolu za roko prst in palec prikazana na različnih straneh simbola.

upognjeni kazalec

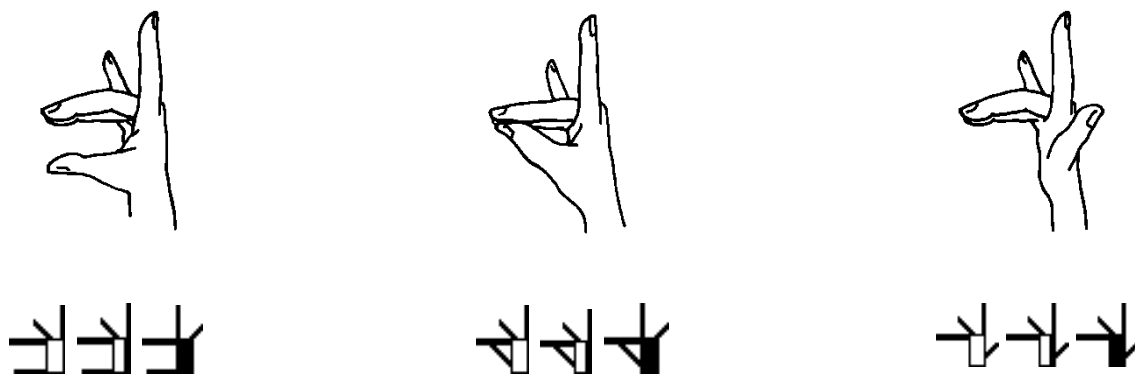

upognjeni sredinec

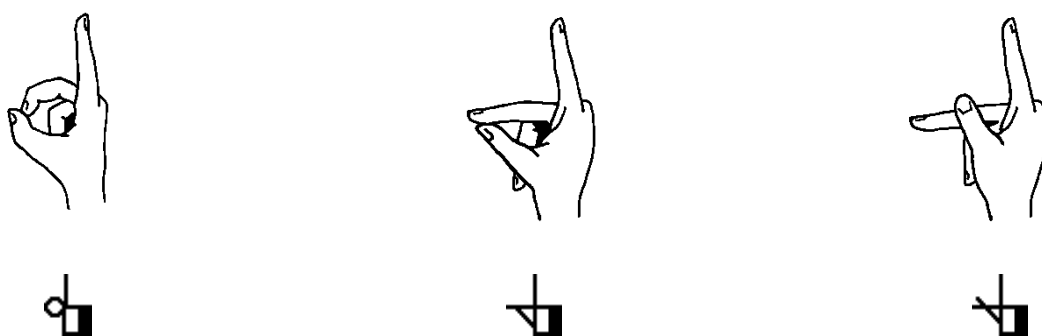

upognjeni prstanec

V naslednjih držah rok je v simbolu **debelejša črta** uporabljena za prikaz, kadar je več prstov skupaj upognjenih naprej:

V držah rok, ki sledijo, so nekateri prsti **pokrčeni** (prstanec in mezinec), drugi **upognjeni ali pa oblikujejo krog** (palec in sredinec), nekateri pa **iztegnjeni – vzravnani** (kazalec). Upoštevajmo: ker so nekateri prsti popolnoma pokrčeni (prstanec in mezinec), je osnova simbola bolj kvadrat kakor pravokotnik, ki ga lahko zasledimo v osnovi simbola v zgornjih držah rok.

Primeri (LSE, SZI):

SREČA

PRSTAN

ZDRAVNIK

VODITI

GROB
(za pokop mrliča)

TEORIJA

ODSOTOK

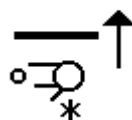
OLIVE

APRIL

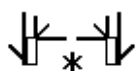
DA

BELO

ZAPESTNICA

POSTELJA

LAMA

ZBEŽATI

SPATI (LSM)

PROCENT

MAČEHA

KRISTAL

MAKARONI

KAKO

MED (hrana)

MAČKA

KAVA

VPRAŠATI

VODITI

VOLITVE

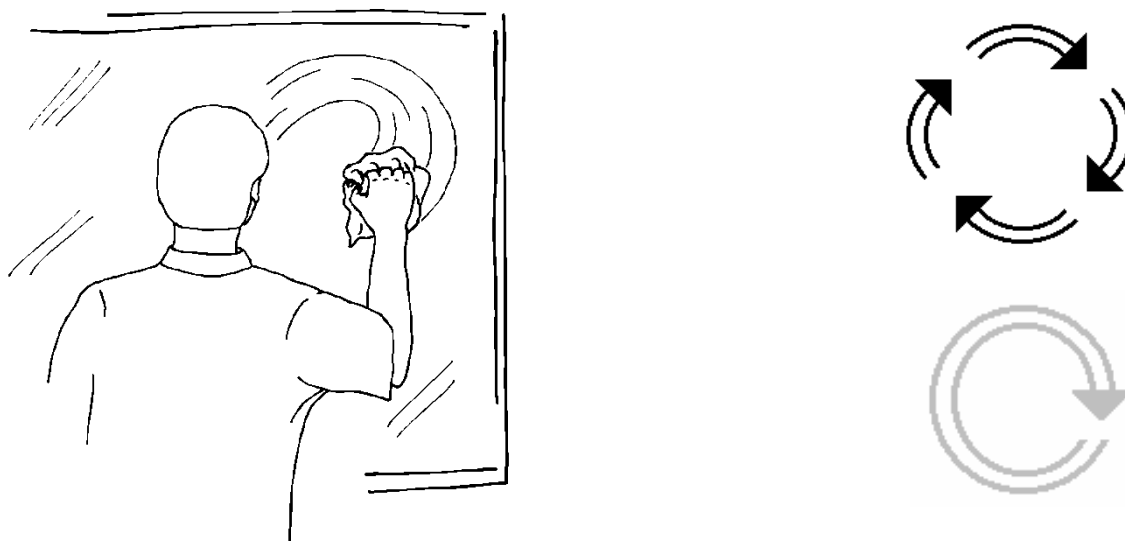
GLEDALIŠČE

UŽALITI

UKRIVLJENI GIBI

Predstavljamo vam puščice, ki sestavljajo dele kroga v treh ravninah, s katerimi lahko prikažemo ukrivljene kretnje.

Slika 1: ukrivljeni gib v osnovni navpični ravnini (y,x).

Zgornja skupina puščic predstavlja ukrivljene gibe v isti ravnini, kot bi pomivali okna.

Puščice predstavljajo ukrivljene gibe v eno ali drugo smer, ne da bi se roka bližala ali oddaljevala od telesa.

Primeri (LSE, SZJ):

FINALNO PRVENSTVO

MAVRICA

UTRUJEN

DAN

ČLOVEK

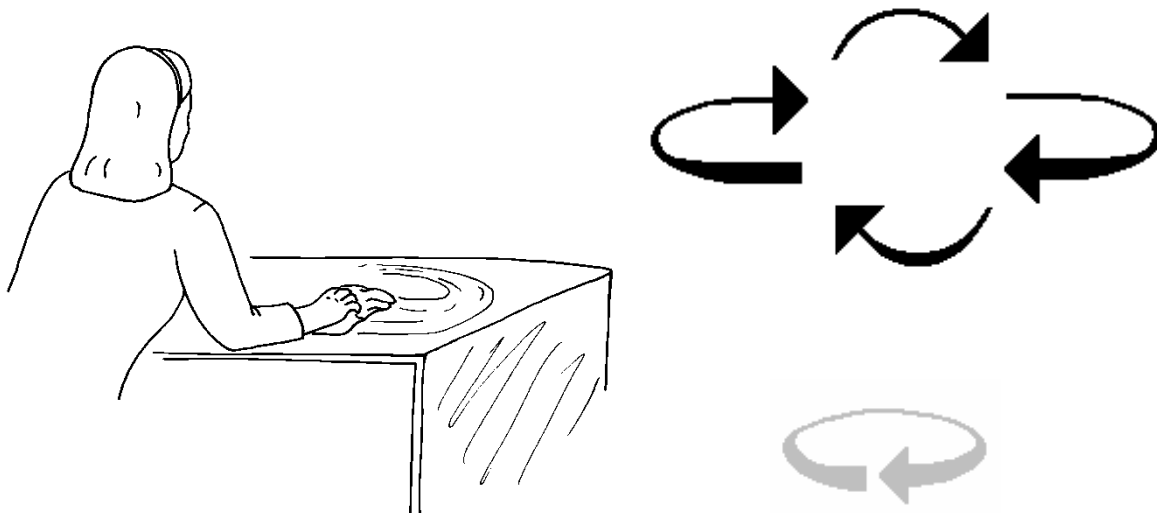

HRIB

VEČER

Znakopis pozna **osem puščic**, ki predstavljajo ukrivljene gibe v osnovni navpični ravnini.

Slika 2: Ukrivljeni gibi v vodoravni ravnini (x, z).

Zgornja skupina puščic predstavlja ukrivljene gibe v isti v ravnini, kot bi brisali mizo (slika 2).

Puščice predstavljajo ukrivljene gibe, ki so usmerjeni bodisi k telesu ali stran od njega.

Puščica je **debelejša**, v kolikor je pri kroženju roka **bliže** telesu, in **tanjša**, v kolikor je roka od njega **oddaljena**.

Primeri (LSE, **SZI**):

VI

ODPRETI (OKNO)

PREDNOST

NOV

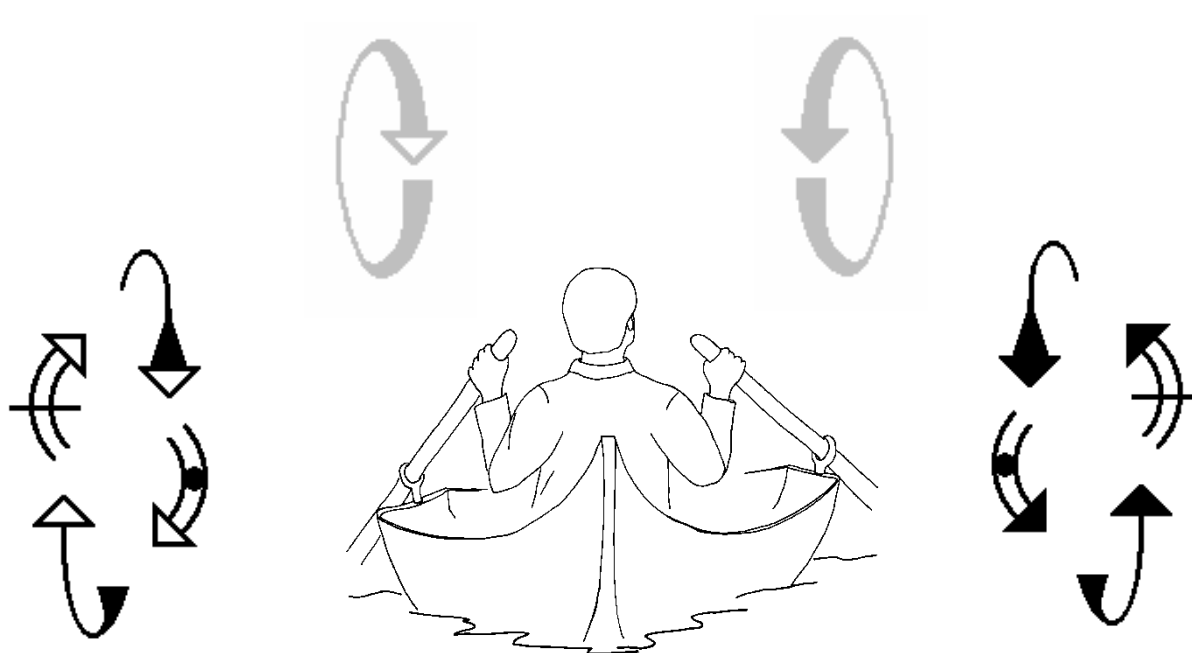

SEJATI

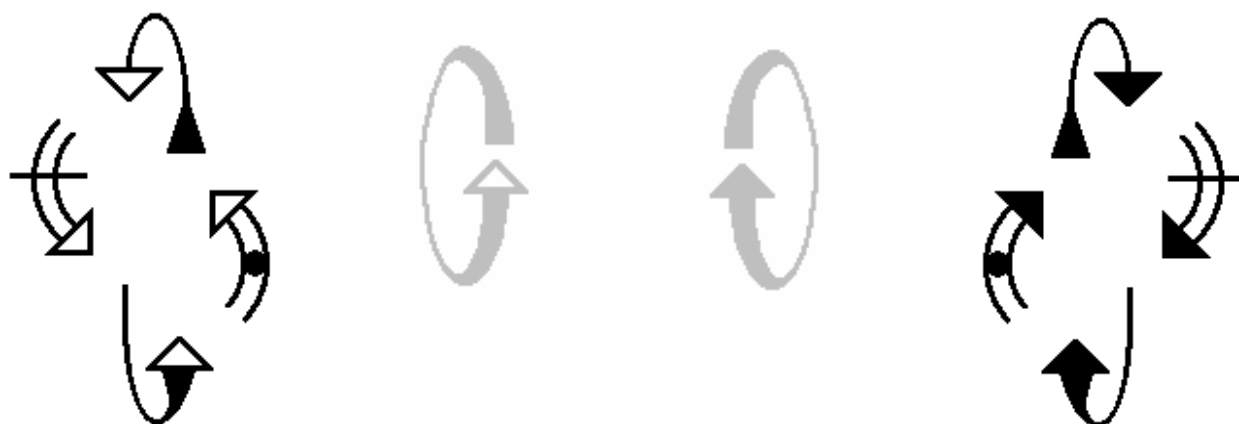
KRALJ

Naslednja skupina puščic predstavlja ukrivljene gibe v isti ravnini kot pri veslanju čolna.

Slika 3: Ukrivljeni gibi v stranski navpični ravnini (y, z).

Spodnji dve skupini puščic predstavljata enake gibe, toda v nasprotno smer.

Puščici prikazujeta **ukrivljene gibe navzgor** v stranski navpični ravnini.

Prva puščica nakazuje ukrivljeni gib navzgor in hkrati k sebi, druga pa ukrivljeni gib navzgor in hkrati stran od sebe. Puščici sta z enojno črto in ne z dvojno, ker bolj nakazujeta gib naprej-nazaj kakor pa gib gor-dol. Puščica je debelejša s tiste strani, ki kaže na del giba, ko smo z roko bliže telesu.

Primeri (LSE, SZJ):

POZNEJE

RIMSKI VOJŠČAK

POVEDATI

VČASIH

SIR

POZNEJE

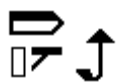
OBISK

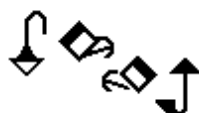
Puščici prikazujeta **ukrivljene gibe navzdol** v stranski navpični ravnini.

Prva puščica nakazuje gib navzdol in hkrati k sebi, druga pa gib navzdol in hkrati stran od sebe. Pri tem gibu je poudarek v smeri nazaj-naprej. Puščica je debelejša s tiste strani, ki kaže na del giba, ko se z roko bližamo telesu.

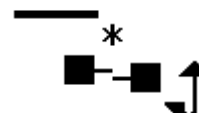
Primeri (LSE, SZJ):

RODITI SE

PRODATI

OD ZDAJ NAPREJ

SPRAVITI

NOTER

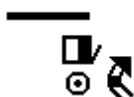
VEN

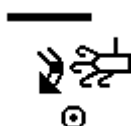
Puščici prikazujeta ukrivljene gibe **navzgor ali navzdol k telesu** v stranski navpični ravnini. Osnovni gib je v smeri gor-dol, zato sta puščici v simbolu z dvojno črto.

Črni krogec na sredini puščice pomeni, da se roka med ukrivljenim gibom bliža telesu in se nato od njega oddalj

Primeri (LSE, SZJ):

IZKORISTITI

ŽE

NAD

NADSTROPJE

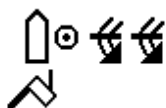
ZALJUBLJEN

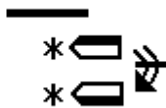
Puščici prikazujeta ukrivljene gibe **navzgor ali navzdol proti obzorju** v stranski navpični ravnini. Puščici sta z dvojno črto, ker nakazujeta gib gor-dol.

Črta, potegnjena čez puščico, predstavlja obzorje. Taka puščica pomeni, da se roka med gibom oddaljuje od telesa bodisi navzgor ali navzdol, nato pa se spet bliža telesu.

Primeri (LSE):

REZATI ŠUNKO

BOGAT

NAJVIŠJI

DOTIK UŠES IN LAS

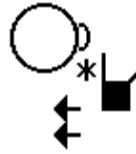
Kadar se z roko dotikamo ušes ali pa se z roko bližamo ušesom, uporabljamo simbol:

Primeri (LSE, SZJ):

ŽENSKA

HRUP

KOHELENTNI IMPLANTANT

ŽENSKA

DEKLE

Kadar se z roko dotikamo las ali pa je kretanje osredotočeno na lase, uporabljamo simbol:

Primeri (LSE, SZJ):

PODROBNOSTI

FRIZER

ŠAMPON

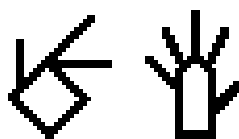

LASJE

FRIZURA

8. LEKCIJA

Vsebina:

Drža roke: črki C, E ter značilne drže rok za LSM

Kompleksne krivulje

Simboli za prikaz položaja

DRŽA ROKE

Črki C in E ter značilne drže rok za LSM

Med tretjo in četrto držo roke sta majhni razliki. V tretji drži roke se prsti ne dotikajo palca, medtem ko se v četrti prsti palca dotikajo. Predstavljamo vam držo roke za črko »E«, ki se v uporablja v ameriškem znakovnem jeziku (pa tudi v SZJ – op. prev.), kjer se prsti dotikajo palca:

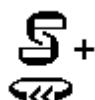
Nekateri znakovni jeziki (npr. španski znakovni jezik) stremijo k uporabi razprtih prstov, medtem ko se drugi nagibajo k uporabi skupaj stisnjenih in iztegnjenih prstov (npr. mehiški). Nekatere spodnje drže rok so v uporabi v mehiškem znakovnem jeziku (LSM):

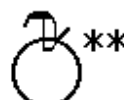
Primeri (LSE):

SVINJA

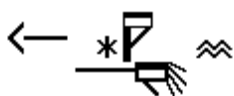
KONFEDERACIJA

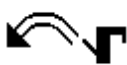
OVCA (LSC)

ČRKOVA TI

KALAMAR

EVROPA

EXTREMADURA

ŠOLA (LSM)

DELATI (LSM)

ČAS (star LSM)

DRUŽINA (LSM)

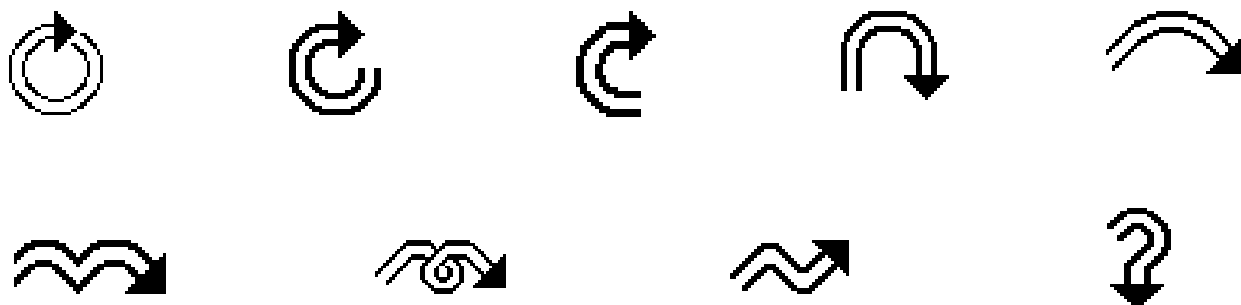
SREDA (LSM)

Kompleksne krivulje

Zapišemo lahko katerikoli gib, najsi gre za enostaven ali bolj zahteven gib.

Seznamni smo že z lokom in krogom. Krivulje se lahko zapišejo kot zaprte ali odprte. Krogi so lahko polni ali pa delni: $\frac{3}{4}$ kroga, $\frac{1}{2}$ kroga ali $\frac{1}{4}$ kroga. Ostali gibi so lahko: valovanja, ponavljajoči se ukrivljeni gibi in gibi v obliki spirale.

Spodnji simboli se nanašajo na gibe v **osnovni navpični ravnini (y,x)**:

Primeri (LSE, SZJ):

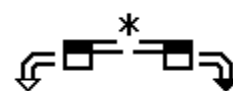
DOKONČATI

ZRAVEN

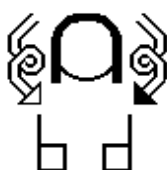
SLAP

MOST

AKVADUKT

SKODRANI LASJE

OBLIKA

VPRAŠANJE

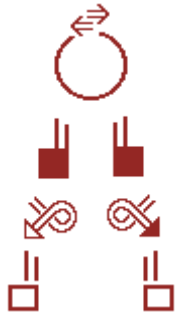
OBRAZ

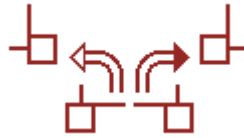
NEDELJA

DANSKA

NE MOREM

SVETLO

STRIC

ABSTRAKTEN

AMERIKA

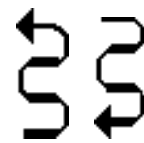

DAN

McDonald

Spodnji simboli se nanašajo na gibe v vodoravni ravnini (x,z):

Primeri (LSE, SZJ):

MIŠ

REKA

ZAVORNE SLEDI

PISATI

INFEKCIJA

POT

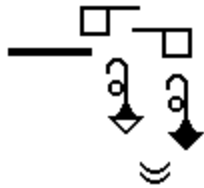
Spodnji simboli se nanašajo na gibe v **stranski navpični ravnini (y,z)**:

Primeri (LSE, *SZI*):

PRELOŽITI

PREDNIKI

DEDNO

OCEAN

VNUK

ODLAŠATI

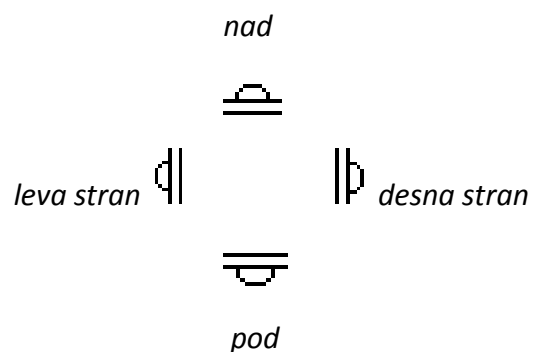
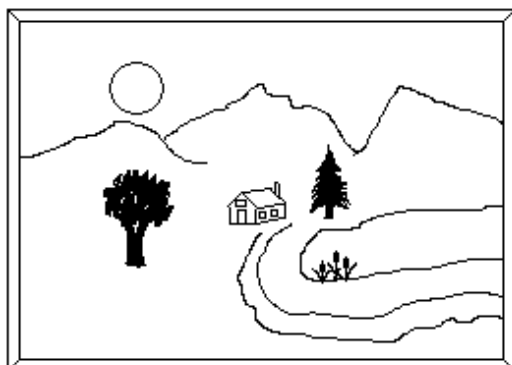
ODMIKANJE

PREDAVATI

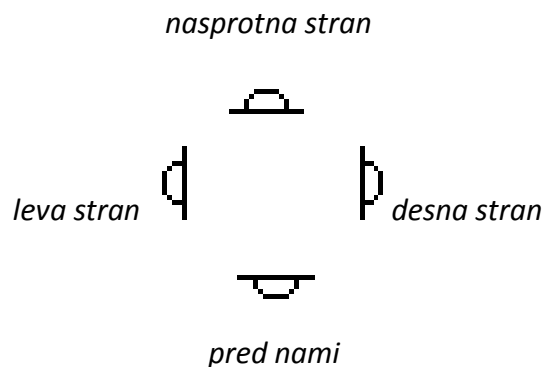
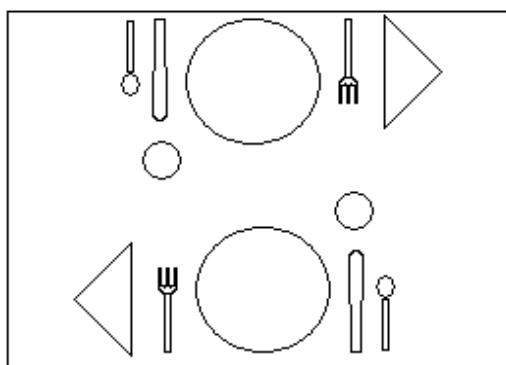
SIMBOLI ZA PRIKAZ POLOŽAJA

Včasih je težko ugotoviti, katera roka je nad in katera pod določeno površino. Naslednji simboli nam bodo bolj pojasnili omenjene nejasnosti.

Slika 1

Slika 1: Predstavljajmo si sliko z okvirjem, na katerega postavimo nek predmet. Simboli na desni strani z dvojno črto (podobno okvirju slike) in polkrogom predstavljajo načine, kako lahko nek predmet postavimo na okvir slike.

Slika 2

Slika 2: Predstavljajmo si mizo, ki jo opazujemo od zgoraj in se dotikamo njenih robov. Simboli na desni strani z enojno črto (podobno robu mize) in polkrogom predstavljajo načine, kako se dotikamo robov mize.

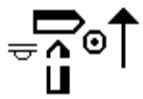
Črta predstavlja površino, ki se je dotikamo z dominantno roko. **Polkrog** v simbolu predstavlja dominantno roko, ki kaže njen odnos do nedominantne roke ali do kakšne druge kontaktne površine. Naj vas ne moti, ali je roka v pokončni ali v vodoravni drži. Simbol nam enostavno pokaže, ali je roka nad ali pod (slika 1) oz. ali je roka pred ali za določeno površino (slika 2).

Če se simboli za roko prekrivajo, nam za razrešitev situacije pomagajo simboli za umestitev, ki nam bolj natančno pokažejo, katera roka je nad ali katera pod določeno površino.

Če sta roki v stiku in je ena na desni druga na levi strani, uporaba simbola za umestitev po navadi ni nujna.

Simboli za umestitev, ki so v najpogostejši rabi v obeh ravninah, so tisti, ki se uporabljajo za prikaz **pred in za** ter **nad in pod**.

Primeri iz LSE:

VSTOPITI

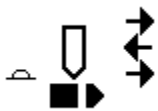
PIVO

STEKLENICA

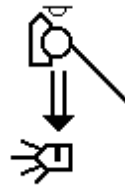
MATEMATIKA (LSC)

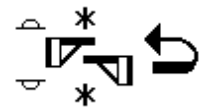
ULICA

JUTRO

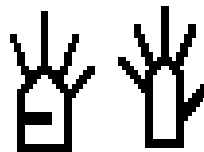

SEZNAM

POLJUB
(pri pozdravu)

9. LEKCIJA

Vsebina:

Drža roke: prst pod, prst čez, prekrižana prsta, pokrčeni prst in hkrati na drugem prstu

Obračanje roke

Serijski gibi

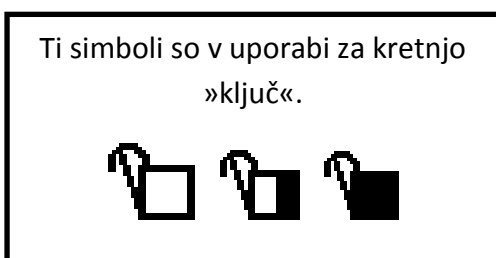
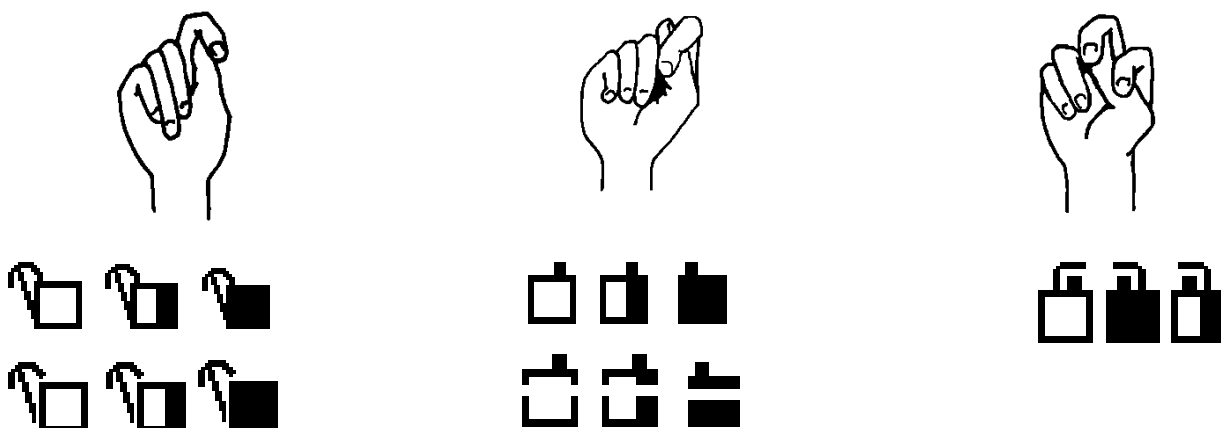
DRŽA ROKE

Prst pod, prst čez, prekrižana prsta, pokrčeni prst in hkrati na drugem prstu

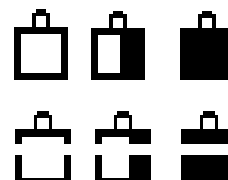
Nekatere drže rok se izražajo s palcem, ki je vtaknjen med prste ali pa s prsti, ki so oviti čez palec. V nekaterih držah rok so prsti prekrižani ali naloženi drug na drugega. Večina teh drž je v znakovnih jezikih redka in v tem priročniku ne bomo predstavili vseh možnih izpeljav.

Prva drža roke, ki jo kaže spodnja ilustracija, je zelo pogosta in jo največkrat predstavljamo kot držo za krettno **ključ**. Pri tej drži je palec vzravnani, kazalec pa je ovit po robu palca. **Druga drža roke** nam kaže palec, ki je umeščen med upognjenima prstoma - **kazalcem in sredincem** (črka T v ASL).

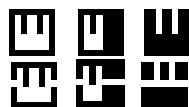
Tretja drža roke nam kaže palec, ki potiska upognjeni sredinec navzven.

Če je sredinec v sklepu rahlo dvignjen navzgor, ne da bi ga palec potiskal navzven, tako držo roke zapišemo kot:

V spodnjih držah rok je palec skrit med prste zaprte dlani:

Prsta sta lahko tudi prekrížana:

Opomba: V enoročni ASL abecedi (tudi v SZJ – op. prev.) je v drži za črko »R« kazalec vzravnán, sredinec pa je postavljen nad kazalec. Ta dva prsta sta lahko prekrížana tudi drugače: kazalec je postavljen nad sredinec. Ko dokumentiramo fonetične podrobnosti kakšnega jezika, je pomembno določiti, kateri prst je postavljen nad drugi prst. V simbolu to označimo tako, da je prst, ki se nahaja pod drugim prstom, prikazan z ravno črto, prst, ki je nad drugim prstom, pa s črto, ki je nagnjena pod rahlim kotom.

Ker za večino jezikov ni pomembno, kateri prst je na drugem prstu, **so včasih uporabljali za prekrížan kazalec in sredinec bolj generičen simbol**. Ta nekdanji simbol nam je kazal, da sta prsta prekrížana, ni pa poudarjal kateri prst je postavljen na drugi prst: oba prsta sta bila v simbolu v položaju X. Danes tega simbola v Sign Puddlu ne zasledimo več (op. prev.).

Sledijo nekateri primeri, v katerih je en prst pokrčen in hkrati postavljen na drugi prst. Bodimo pozorni, kateri prst je postavljen na drugi prst:

V programu SignPuddlu ni simbolov za te drže rok (op.prev.)!

Primeri (LSE, SZJ):

OMLETA

POSLATI

DENAR

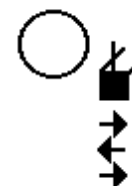
MALO PO MALO

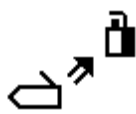
KRULITI PO ŽELODCU

KESANJE (LSC)

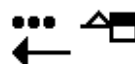
BOGAT (LSM)

TRINAJST (LGP)

ŠKOF

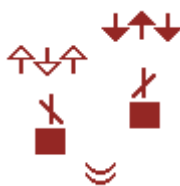
POLŽ

OSMI (LGP)

SPREMENITI

RAVNATELJ

ŠPRICATI POUK

PLASTIKA

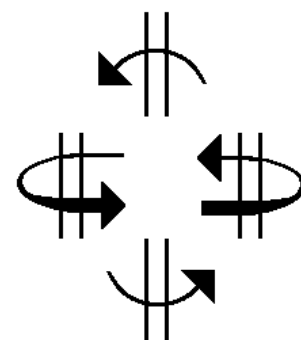
OBRAČANJE ROKE

Kadar roko v podlakti, ki je dvignjena navzgor, zasukamo levo-desno, za zapis takega giba uporabljamo naslednjo puščico:

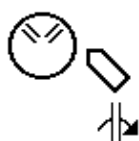
Dvojni črti nam v simbolu nakazujeta, da je podlaket v navpičnem položaju, podobno puščici z dvojno črto, s katero prikažemo gibe v navpični ravnini oz. gibe v smeri gor-dol.

Ukrivljene puščice z enojno črto nam v simbolu nakazujejo, da podlaket obračamo **v vodoravni ravnini**. Lahko zapišemo vse štiri načine ukrivljenega giba.

Puščice na desni predstavljajo štiri osnovne oblike puščic te vrste. Pri zapisovanju obračanja roke v zapestju uporabljamo tisto obliko puščice, s katero bolj nazorno prikažemo gib, ki ga izvajamo.

Primeri (LSE, SZJ):

VEN!

OBLAK

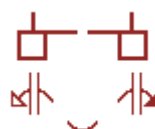
ZAPIRATI KOZAREC

BOGASTVO

PRVIČ

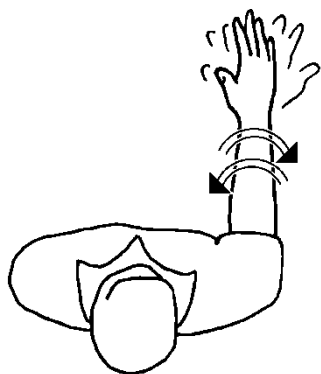

DOVOLITI

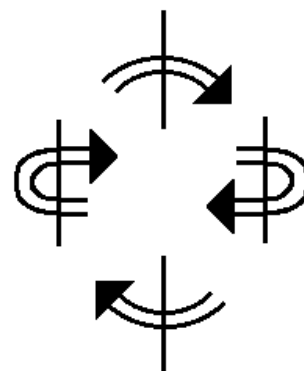

NE POZNATI

Kadar roko obračamo v podlakti, ki je v vodoravnem položaju oz. iztegnjena naprej, za zapis takega giba uporabljamo naslednjo puščico:

Enojna črta nam v simbolu nakazuje, da je roka v vodoravnem položaju, podobno puščici z enojno črto, s katero prikažemo gibe v vodoravni ravnini oz. gibe v smeri naprej-nazaj. Od štirih možnosti ukrivljenega giba (glej slika desno) lahko zapišemo katerikoli ukrivljeni gib.

Ukrivljene puščice z dvojno črto nam nakazujejo, da roko obračamo v **osnovni navpični ravnini**.

Puščice na desni predstavljajo štiri osnovne oblike puščic te vrste. Pri zapisovanju takega giba uporabljamo tisto obliko puščice, s katero bolj nazorno prikažemo gib podlakti.

Primeri (LSE, SZJ):

DVOJNO

ZLOMITI

NESPEČNOST

OBLAST

ZAKLJUČEK

NOSEČNOST

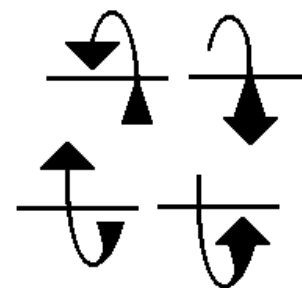
KLJUKA

Kadar roko v podlakti, ki je v vodoravnem položaju postavljena k sebi, obračamo naprej-nazaj, za prikaz takega giba uporabljamo naslednjo puščico:

Vodoravna črta omenjene puščice nakazuje, da je roka v vodoravnem položaju podobna puščici z enojno črto, s katero prikažemo gibe v vodoravni ravnini oz. gibe v smeri naprej- nazaj.

Omenjeni gib poteka ukrivljeno navzgor oz. ukrivljeno navzdol, na kar nas tudi opozarja ukrivljena puščica s svojim lokom navzgor oz. navzdol.

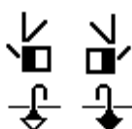

Puščice na desni predstavljajo štiri osnovne oblike puščic te vrste. Pri zapisovanju takega giba uporabljamo tisto obliko puščice, s katero bolj nazorno prikažemo gib podlakti.

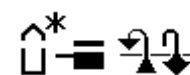
Primeri (LSE, SZJ):

ZAKLENITI

USESTI SE

ID KARTICA

BANANA

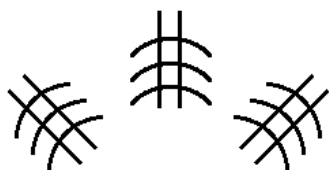

VPRAŠATI

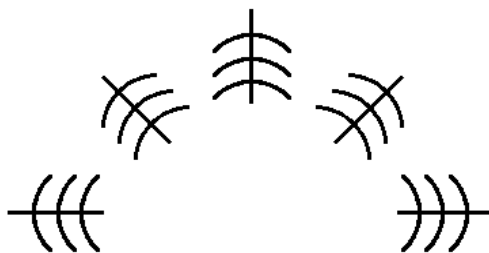

BOLJŠE

Kadar roko v podlakti stresamo večkrat, podobno kot bi roko stresali po umivanju, uporabljamo naslednje simbole (odvisno od položaja podlakti):

stresajoči gibi podlakti, kadar je ta v navpični ravnini

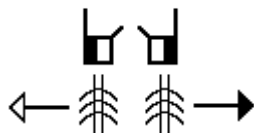

stresajoči gibi podlakti, kadar je ta v vodoravni ravnini

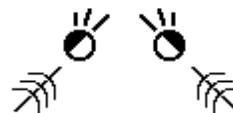
Primeri (LSE, **SZI**):

ČLOVEK

GOZD

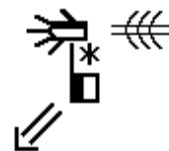
NORMALNO

KLJUČ

STIK Z MNOGIMI LJUDMI

HELIKOPTER

SKRBETI

PICA

VOHUN

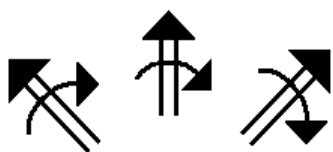

NI

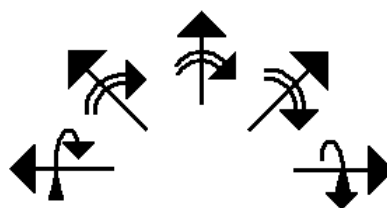

RUMENA

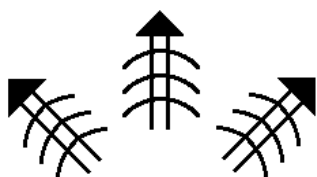
Puščice, ki sledijo, prikazujejo gib podlakti v ravni črti z istočasnim enkratnim ali z večkratnim obračanjem roke.

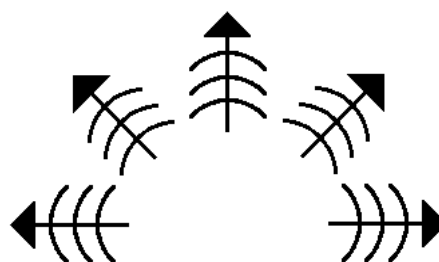
enkratni obrat roke s pomikom roke v osnovni navpični ravnini

enkratni obrat roke s pomikom roke v vodoravni ravnini

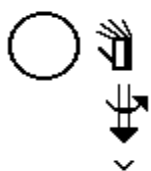

večkratno obračanje roke s pomikom roke v osnovni navpični ravnini

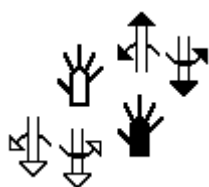

večkratno obračanje roke s pomikom roke v vodoravni ravnini

Primeri (LSE, SZJ):

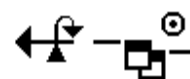
PALESTINEC

OGENJ

MEČ

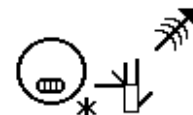
JEZEN

SNEG

TEČI, DA BI KOGA UJEL

STEKLO

SLOVESNOST

DALEČ

VISOKO

SERIJSKI GIBI

Kadar želimo zapisati krettnjo, pri kateri se najprej giblje ena roka in nato druga, uporabljamo simbol dveh **ukrivljenih vezajev, ki sta med seboj povezana**:

Pri takem gibu ena roka konča z gibom, preden z gibom začne druga roka.

Simbol za tak gib je tako v povezavi s simbolom za prikaz **sočasnih** gibov z obema rokama (en ukrivljeni vezaj) kot s simbolom za prikaz gibov, ki potekajo z obema rokama **izmenjaje** (dva ukrivljena vezaja).

O obeh gibih smo spregovorili že v prejšnjih lekcijah.

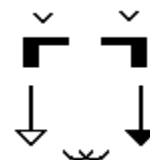
Primeri (LSE, SZJ):

ZAPRAVLJATI DENAR

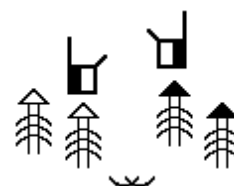
GRADITI

SKLICATI SHOD

HODITI

BRSTENJE RASTLIN

STOPINJE

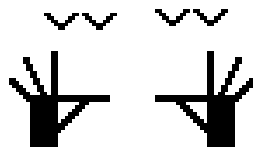

GRADITI

STOPITI

10. LEKCIJA

Kazalo:

Drža roke: stopnje upognjenosti prstov.

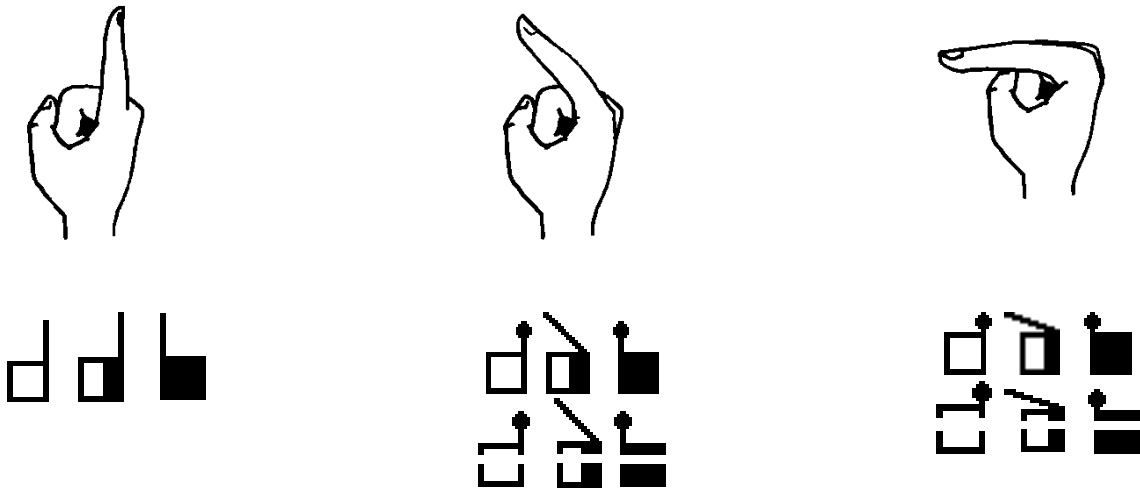
Stranski zorni kot in pogled na telo s ptičje perspektive.

Gibi v zapestju.

DRŽA ROKE

Stopnje upognjenosti prstov

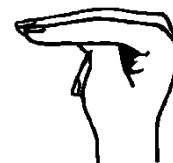
Pri zapisovanju znakov večkrat zadostuje le določiti, ali so prsti v polnosti iztegnjeni ali pa upognjeni za 90 °. Manj pomembne so vmesne stopnje upognjenosti. Vendar obstaja možnost, da bi zapisali tudi te manjše razlike v drži roke.

Težko je govoriti o teh dveh skupinah simbolov ločeno. Zaenkrat noben znan znakovni jezik ne dela fonoloških razlik med omenjenimi tremi skupinami simbolov.

Upoštevajmo: ko je roka v zgornjih držah v vodoravni ravnini, je presledek vstavljen v osnovo simbola in ne med simbolom za prst in osnovo simbola, kot bi to pričakovali. Če bi presledek vstavili med simbolom za prst in simbolom za osnovo roke, bi lahko zaradi dolžine simbola za prst znak napačno razumeli, češ da gre za simbol za pokrčenost ali stisk s prstom. S presledkom v osnovi simbola se tej nejasnosti izognemo.

Sledijo simboli za kazalec in sredinec, ki sta upognjena pod istim kotom kot kazalec pri držah rok na prejšnji strani:

V SignPuddle Online ni simbola za to držo roke (op. prev.)

Če bi pri zapisovanju zgornjih simbolov zapisovali še krogce na konicah prstov, bi tak znak s težavo brali in hitro zapisovali. Iz praktičnih razlogov je pravopisno boljše uporabljati zgornjo različico simbolov, ki jo v ASL in v SZJ uporabljamo za zapis črke N.

Če bi simbole zapisovali **fonetično**, bi morali zapisovati tudi majhne različice v drži rok in ločevati med različnimi stopnjami upognjenosti prstov. Ko pa na skupino simbolov gledamo s **pravopisnega stališča**, večino fonetičnih podrobnosti prezremo in se osredotočimo le na kriterij lažjega zapisovanja in lažjega prebiranja znakov.

Ko v ASL (in tudi v SZJ – op. prev.) zapisujemo črko M, kjer so kazalec, sredinec in prstanec upognjeni čez palec, v SignPuddlu za črko M uporabljamo simbole:

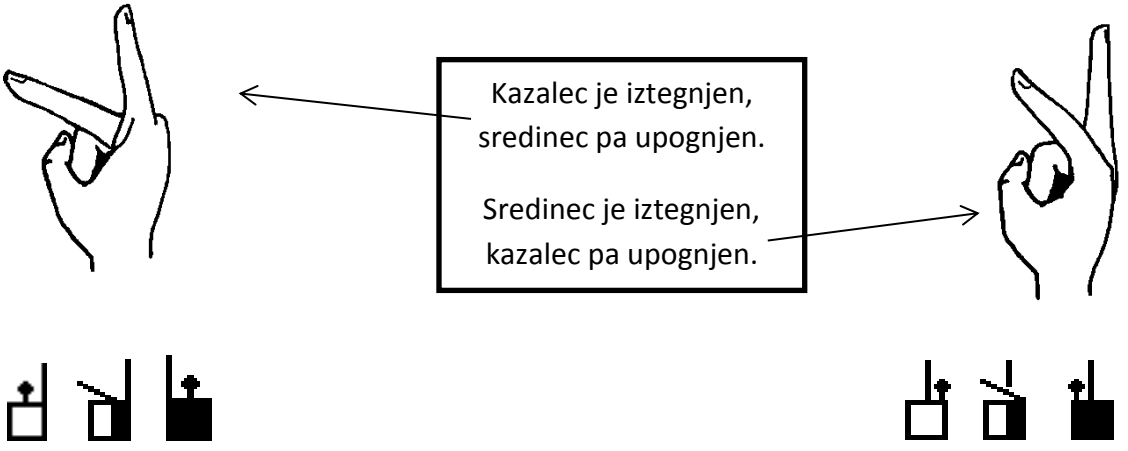

V prvem in tretjem simbolu bi po fonetičnih pravilih v simbolu za črko M na vrhu simbolov za prste morali stati krogci.

V programu SignPuddle Online so drže rok, ki jih uporabljamo za zapisovanje enoročnih črk N in M tako v ASL kot v SZJ, predstavljene z naslednjimi simboli:

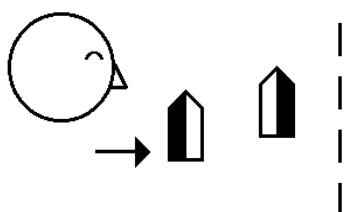
Včasih bo mogoče pomembno poudariti, da je en prst upognjen, drugi pa vzravnan.

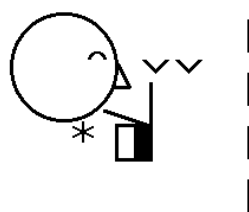
STRANSKI ZORNI KOT IN POGLED NA TELO S PTIČJE PERSPEKTIVE

Večino drž rok, ki smo jih predstavili v tej lekciji, je bolj nazorno in lažje zapisovati s stranskega zornega kota. Po navadi položaj telesa zapisujemo z zornega kota kretalca. Vendar obstajajo znaki, ki jih je včasih s tega zornega kota težko prebrati. Druga možnost zornega kota, ki nam olajša omenjeno težavo, je opazovanje kretnje s strani. V tem primeru simbol za glavo zapisujemo s stranskega zornega kota s simbolom za nos in oči. Navpična in prekinjena črta v spodnjih ilustracijah predstavlja zid, ki imaginarno stoji pred kretalcem. Tega se po navadi pri vsakodnevem zapisovanju znakov izogibamo zaradi zmede, ki bi nastala pri zapisovanju smeri puščic.

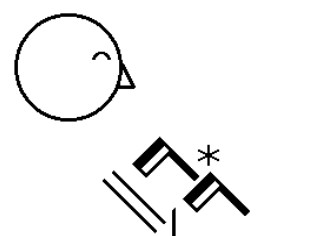
Primeri (LSE, LSM):

NAVZOČNOST
desna roka se giblje naprej

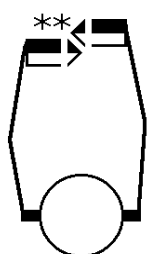

MESTO SANTANDER

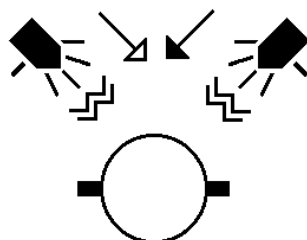

UBOGATI (LSM)
obe roki se gibljeta navzdol
in stran od telesa

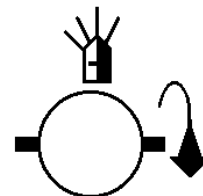
Včasih je koristno pogledati na telo od zgoraj oz. s ptičje perspektive. Tako bi lažje videli razdaljo rok od telesa, kako potekajo gibi k telesu in kakšni so gibi, ki jih izvajamo nad glavo, kadar jih zapisujemo s prikazom glave in ramen od zgoraj. Tak vidik uporabljamo takrat, kadar želimo, da bi bil znak bolj razumljiv. Tako se izognemo zmede, ki bi nastala z usmeritvami puščic ob pogledu s stranskega zornega kota.

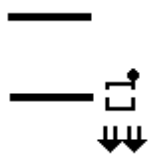
VRATA (daleč stran)

MNOŽICA, KI PRIHAJA

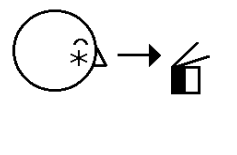
RIMLJANI

MAJHNA OSEBA

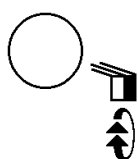

VIDETI

Tretji znak ima enak pomen kakor **znak na sredini**, le da je tukaj predstavljen s stranskega zornega kota.

Upoštevajmo, da sta kazalec in sredinec razortra.

MAREC (LSM)

IME (LSM)

50 (iz starega LSM)

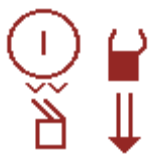
SEVER (ASL)

MATEMATIKA (ASL)

MUZEJ (ASL)

SMRKAVEC

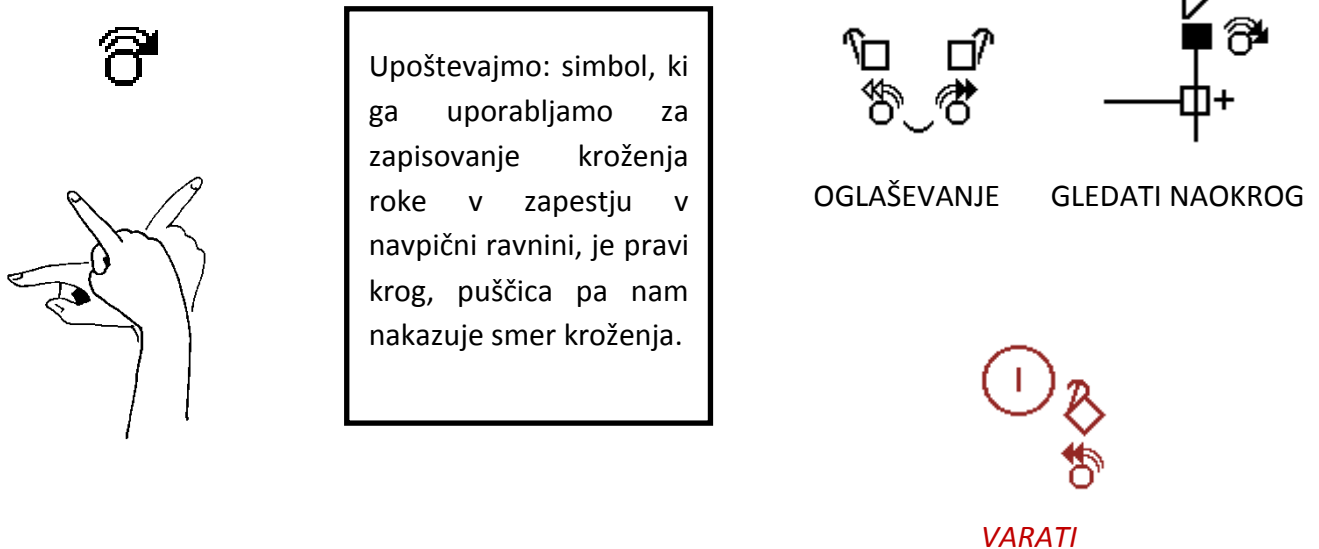

ZANOSITI

GIBI V ZAPESTJU

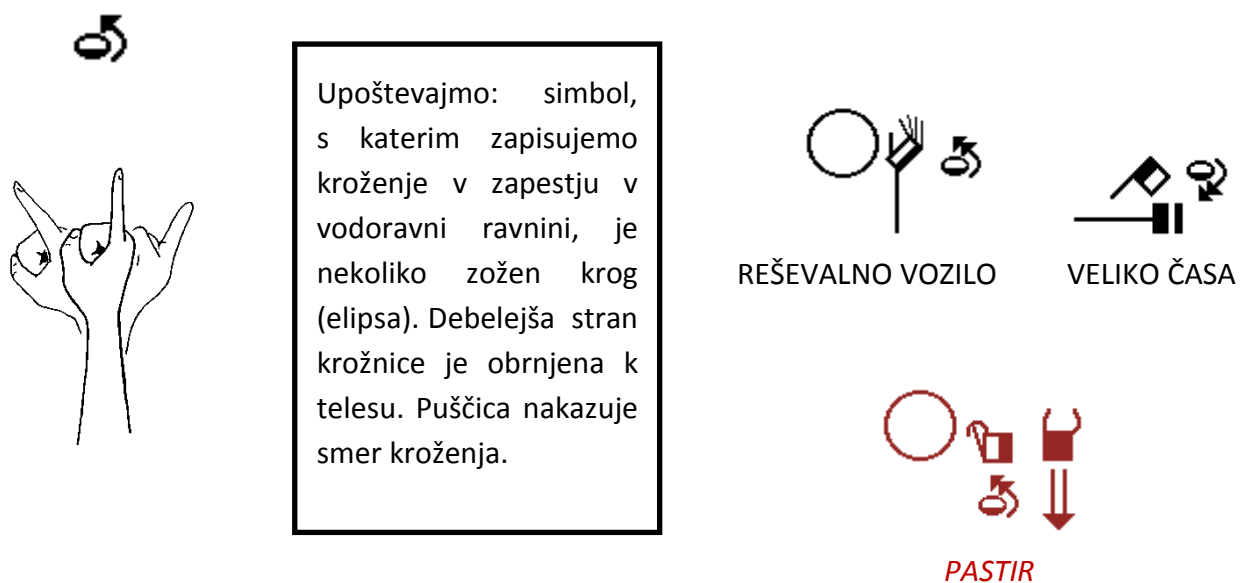
Nekatera kroženja z roko se začnejo v zapestju. V primerih, ki sledijo, je podlaket nepremična, roka pa kroži v zapestju. Puščice, ki sledijo, predstavljajo kroženje v zapestju v treh ravninah.

Primeri (LSE, SZJ):

Slika 1: Kroženje v zapestju v osnovni navpični ravnini (x,y).

Primeri (LSE, SZJ):

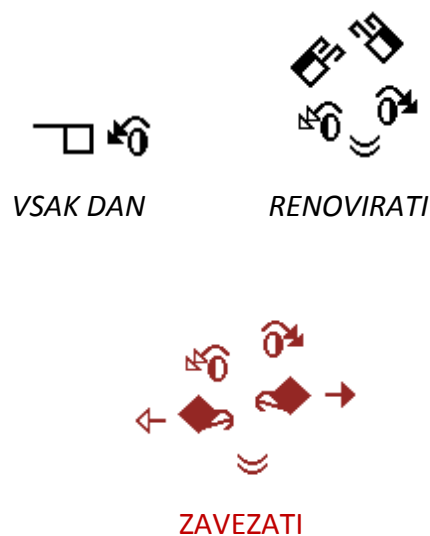

Slika 2: Kroženje v zapestju v vodoravni ravnini (x,z).

Primeri (LSE, SZJ)

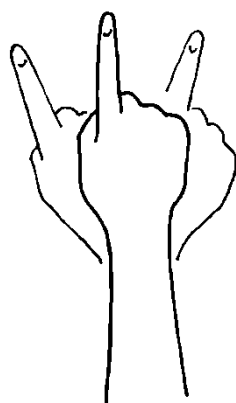
Upoštevajmo:
 simbol, s katerim
 zapisujemo kroženje v
 zapestju v stranski
 navpični ravnini, je
 nekoliko zožen krog.
 Debelejša stran
 krožnice je obrnjena k
 telesu. Puščica nakazuje
 smer kroženja.

Slika 3: Kroženje v zapestju v stranski navpični ravnini (y,z).

Kadar podlaket miruje, roko pa gibljemo v zapestju **naprej-nazaj ali gor-dol** (glede na to, ali je roka v vodoravnem oz. navpičnem položaju – op. prev.), tak gib zapisujemo s **puščico**, ki se drži črte, s katero označujemo zapestje. Puščica nakazuje smer gibanja, medtem ko nas črta za zapestje opozarja, da se tokrat puščica ne nanaša na gib podlakti, ampak le na roko od zapestja naprej.

Primeri (LSE, SZJ):

NE

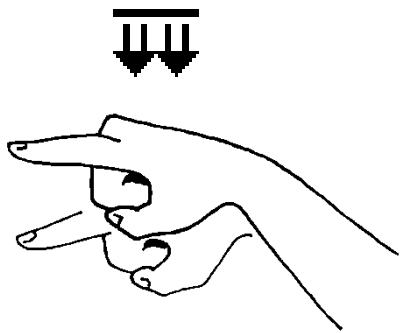
TRKATI NA VRATA

NE

TRKATI NA VRATA

Primeri (LSE, SZJ):

SPORAZUM

DA (LSC)

DA

S simbolom črte za zapestje lahko zapišemo katerikoli gib v zapestju, ki ga označimo z ustrezno puščico.

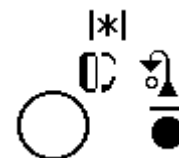
Primeri (LSE, SZJ):

ČRKA Z

OKLEPAJ

MET V KOŠARKI

NOGOMET

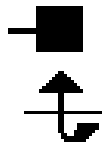

KOŠARKA

VSTAVITI

11. LEKCIJA

Vsebina:

Uvod v neročne elemente

Obrvi

Ločila: označitev izrazov, vprašaj in narekovaj

Miganje z glavo in gibi s trupom

Simboli za prikaz dinamike kretnje in klasifikatorji

UVOD V NEROČNE PRVINE

V naslednjih dveh poglavjih se bomo osredotočili na široko raznolikost **obraznih izrazov, gibov glave in telesa**. Večina teh prvin se bolj nanaša na izraze kakor pa na posamezen znak. Na primer, odkimavanje z glavo se v znakovnem jeziku pogosto nanaša na vse kretnje kakšnega izraza in ne le na konkreten pomen kretnje NE ali NI.

Neročne prvine lahko spreminjajo pomen kretnje. Na primer, kretnja HODITI lahko spreminja svoj pomen na osnovi obraznih izrazov in položaja telesa:

- hoditi lahkotno,
- hoditi odločno proti cilju,
- hoditi jezen,
- hoditi utrujen,
- hoditi v spanju,
- žalostna in brezupna hoja.

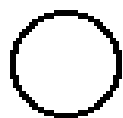
Hitrost ali napetost kretnje lahko tudi spreminja pomen kretnje in je pogosto v kombinaciji z obraznimi izrazi in z gibi telesa:

- hitra hoja,
- počasna hoja,
- zaspana hoja,
- hoja osebe visoke rasti,
- hoja osebe majhne rasti.

Nemogoče je v preostalih dveh poglavjih vključiti vse obrazne izraze, vendar upava, da nama bo uspelo posredovati vsaj najbolj pogoste obrazne izraze in zaobseči široko lestvico ostalih neročnih artikulacij.

OBRVI

V številnih jezikih imajo **obrvi** odločilno vlogo pri vprašanjih in določanju osebka v stavku. Obrvi so lahko **dvignjene** (začuden izraz), **povešene** (vprašujoč izraz) ali pa tudi **napete** (obetajoč izraz). Primerjajte spodnje ilustracije. Prva slika prikazuje nevtralni obrazni izraz, zato v tem primeru ni potrebno, da bi zapisovali položaj obrvi.

nevtralni položaj

dvignjene obrvi

napete obrvi

povešene obrvi

LOČILA

Preden bomo nadaljevali z dodatnimi obraznimi izrazi, vam predstavljamo še nekaj oznak za ločila, ki so zelo koristne pri uporabi neročnih prvin. V prejšnjih lekcijah smo vam že predstavili dva simbola:

pika
(konec stavka)

vejica
(konec izraza)

Kadar se izrazi obrvi ali druge neročne prvine nanašajo na celoten izraz, je nenavadno, da bi ob vsakem posameznem znaku zapisovali obrazni izraz. Da bi se temu izognili, imamo na voljo več možnosti:

Prva možnost: **oklepaji**

Obrazni izraz (dvignjene obrvi) se nanaša le na znake v oklepaju.

Obrazni izraz (spuščene obrvi) se nanaša na vse znake v stavku.

Druga možnost: **oklepaj nad izrazom.**

Te možnosti v nekaterih računalniških programih ni na voljo, prav tako ne pri navpičnem zapisovanju v SignPuddlu Online.

Obrazni izraz postavljen nad dva stavka.

VPRAŠAJ

Kot opazimo v spodnjem primeru, se simbol za vprašaj nanaša na vse simbole v stavku. V kolikor je obrazni izraz nujen, da bi določili vrsto vprašanja, lahko na začetku stavka dodamo vprašaj. Čeprav večina govornih jezikov pri zapisovanju ne postavlja vprašaja na začetku vprašanja, je v znakovnem jeziku uporaba vprašaja primerna: vprašalnica je v znakovnem jeziku pogosto na koncu stavka, vprašalni obrazni izraz pa stoji na začetku izraza. Prvi **znak za vprašaj** nas opozori, da bi že na samem začetku stavka uporabljali pravilni obrazni izraz.

Včasih je boljše pustiti vprašujoči obrazni izraz na besedi, s katero sprašujemo, vprašaj pa postaviti na začetek stavka, kar bralca opozori, da gre za vprašalni stavek.

DVOPIČJE IN NAREKOVAJ

Predstavljamo vam še ostala ločila, ki jih uporabljamo pri zapisovanju znakovnega besedila.

Dvopičje zapisujemo s simbolom .

Uporabljamo ga, kadar zapisujemo naštevaje. Nekateri uporabljajo dvopičje pri zapisovanju citatov. V vsakem primeru ločilo v znakovnem besedilu stoji zaradi posebne spremembe v neročnih prvinah. Tu lahko upoštevamo: premik telesa, spremembo v očesnem izrazu, različne obrazne izraze itd. Pri dokumentiranju še ne osvojenega jezika bi interesent verjetno rad zapisoval vse podrobnosti neročnih prvin. Po drugi strani pa mu uporaba posebnih oblik ločil zelo koristi kot bližnjica pri poenostavljanju zapisovanja.

Narekovaji so tudi koristne bližnjice, ki predstavljajo vse kompleksne neročne prvine, ki spremljajo spremembo pri kretalcu, vključno s premikom telesa in spremembo smeri pogleda. Trenutno ni univerzalnega stališča, katero obliko simbola za narekovaj naj bi uporabljali. Na razpolago imamo tri možnosti.

Prva možnost:

Druga možnost:

Tretja možnost:

MIGANJE Z GLAVO

Kadar gre za pomikanje glave, lahko zapisujemo tako **prikimavanje** »DA« kot **odkimavanje** »NE«.

Kadar **prikimavamo** »DA«, tako pomikanje glave zapišemo z majhnima puščicama s smerjo gor-dol nad simbolom za glavo. Puščici sta z dvema črtama.

Kadar glavo **dvignemo navzgor**, kakor da opazujemo zvezde, tako pomikanje glave zapišemo s puščico z dvojno črto obrnjeno navzgor.

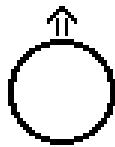
Kadar glavo **spustimo navzdol**, kakor da gledamo v tla, tako pomikanje glave zapišemo s puščico z dvojno črto obrnjeno navzdol.

Kadar **odkimavamo** »NE«, tak gib zapišemo z dvema puščicama z dvojno črto v smeri levo-desno.

Če **glavo obrnemo v eno ali drugo stran**, za zapis takega pomikanja glave uporabljamo puščico z dvojno črto, ki je usmerjena v smer pomika glave.

prikimavanje

pogled navzgor

pogled navzdol

odkimavanje

Primeri (LSE, SZJ):

DA, POZNAM GA

NE MOREM

NE

POZNAM

NE POZNAM

Kadar glavo **premikamo** naprej-nazaj oz. v eno ali drugo stran, tako premikanje glave zapisujemo s puščico z enojno črto nad simbolom za glavo.

Primeri (LSE):

premikanje glave naprej-nazaj

NOJ

premikanje glave v stran (v desno)

POKUKATI IZZA VOGALA

Kadar glavo **nagnemo v stran** k ramenom, je nos v diagonalnem položaju. Simbol za nagib glave v stran zapišemo nad glavo. Predstavljajmo si, da potegnemo diagonalo za nos, ki prekrži črto za ramo:

glava, nagnjena v desno

glava, nagnjena v levo

Primeri (LSE, **SZJ**):

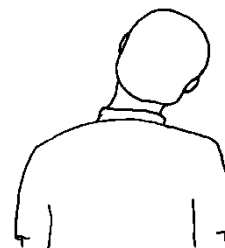
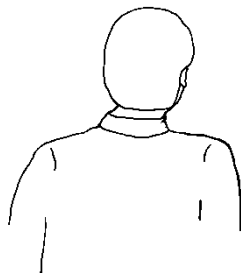
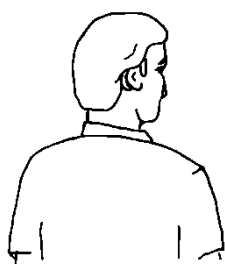

SPATI

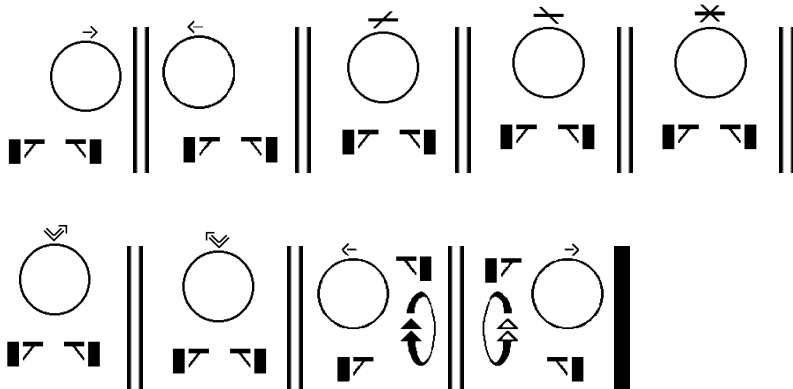
SPATI

Opazujemo razliko med tremi načini premikanja glave:

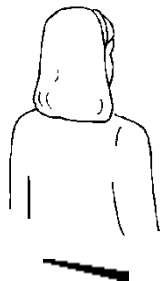
Nikalni in pritrdilni izrazi so pogosto spremljani z majanjem glave, kar se ponavadi nanaša na celoten izraz in ne le na posamezno besedo v izrazu. Zato je uporaba oklepajev, o katerih smo spregovorili v tej lekciji, zelo koristna.

Sledi del zgodbe o mačku, ki se poigrava s svojo zrcalno podobo v ogledalu. Vsak znak ima drugačen gib z glavo.

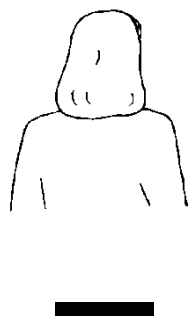

GIBI Z RAMENI IN TRUPOM

Kadar zapisujemo besedilo, je včasih pomembno zapisati, kaj počnemo z rameni. Če so ramena obrnjena v eno ali drugo stran, postavimo oznako za ramena, da bi pokazali, v katero stran so ramena obrnjena.

ramena v desno

ramena naravnost

ramena v levo

Kadar je za določen znak pomemben **tudi gib z rameni**, zapišemo tako ustrezno oznako za ramena kot ustrezno puščico, s katero nakažemo smer obračanja ramen.

Za zapisovanje usmeritve ramen lahko uporabljamo tudi pogled s ptičje perspektive, torej pogled od zgoraj.

Kadar se telo nagiba v eno stran že v kolkih oziroma naprej ali nazaj, tak gib zapisujemo z majhnim simbolom (♣), ki ga postavimo na levi ali desni strani simbola za ramena. Krogec predstavlja glavo. Simbol (♣) je nagnjen v določeno smer, kot bi na primer s puščico z enojno črto naznačili smer nagiba telesa.

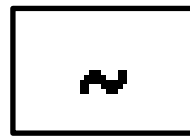
Telo je nagnjeno naprej in v desno.

Pri zapisovanju besedila z uporabo oklepajev, simbole za usme ritev in nagib telesa lahko postavimo čez ves izraz, podobno kakor simbole ostalih neročnih prvin. Na ta način nakažemo, da besedilo odkretamo z obrnjenim ali nagnjenim telesom v eno ali drugo smer. Spodaj sta predstavljena dva stavka z ločili, kjer kretalec vzpostavlja pogovor med dvema sogovornikoma. V prvem stavku je kretalec s telesom obrnjen k sogovorniku v desno, v drugem stavku pa k sogovorniku v levo.

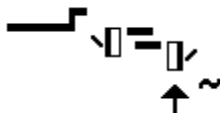

SIMBOLI ZA PRIKAZ DINAMIKE KRETNJE

Pri zapisovanju kretnje, ki jo izvajamo nekoliko bolj **napeto** kot sicer ali se **sunkovito konča**, uporabljamo simbol vijuge:

Primeri (LSE, SZJ):

PRAV ZRAVEN

SOVRAŽITI

GLOBKO PREMIŠLJEVAT

ČUDNO
LOVITI

JEZA

MAŠČEVANJE

POTRES

ZAVRNITI

POTRJETI

Zapisovanje klasifikatorjev

Pri zapisovanju **klasifikatorjev** uporabljamo simbol za napetost (~). Ko je simbol za napetost uporabljan v vlogi klasifikatorja, npr. s simbolom za roko, nam tak simbol pove, da je roka v zraku in v mirovanju in da še vedno predstavlja objekt, o katerem govorimo. Klasifikator zapisujemo pod ali zraven simbola za roko, ki miruje.

Primer iz LSE:

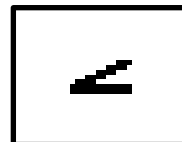

Miza **miza**- pisalo **miza**- položiti na. / kar pomeni: položiti pisalo na mizo.

Ostali simboli za dinamiko: hitro, počasi, sproščeno

Pri zapisovanju dinamike giba lahko zapisujemo gibe, ki jih izvajamo bodisi hitro, počasi ali sproščeno.

S simbolom na desni strani zapisujemo kretnjo, ki jo izvajamo **hitro** ali nekoliko bolj **empatično**:

Primeri (LSE, SZJ):

HITRO

TEČI

IZGINITI

PLOSKATI

RAKETA

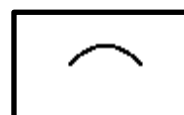

JEZA

SMRT

S simbolom na desni strani zapišemo kretnjo, ki jo izvajamo **počasneje** kot običajno. Simbol postavimo nad/pod celoten znak.

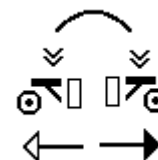
Primeri (LSE, SZJ):

POEZIJA

DOLGOČASITI SE

RAZTOPITI SE

ENOSTAVNO

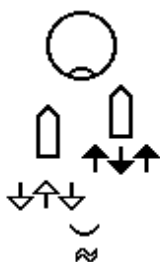
RAD

S simbolom na desni strani prikažemo krettnjo ali pojem, ki ga izvajamo *bolj sproščeno*:

Krettnja, ki jo prikažemo s tem simbolom, se izvaja drugače kot počasna krettnja. Sproščeno krettnjo zaznamuje mehko giba ter rahlo sproščena drža roke.

Primeri (LSE, SZJ):

VSAKDANJI POGOVOR

POHAJKOVATI

RAHLO NALETAVANJE
SNEGA

SMETANA

PONIŽEN

MEDUZA

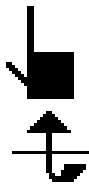
MEHKO

Pri zapisovanju besedila z uporabo oklepajev lahko, podobno kot ostale simbole za neročne prvine, tudi simbole za dinamiko postavimo čez ves izraz.

Omenjeni primer se nanaša na stavek, ki ga odkretamo hitreje kot sicer.

12. LEKCIJA

Vsebina:

Oči: mežikanje in pogled

Nos

Usta: čeljust, ustnice, zobje, lica in jezik

Pretok zraka skozi usta

OČI

Mežikanje

Simbole za oči smo že omenjali, in sicer ko smo se z roko približevali očem ali ko smo se jih dotikali. Kadar so v krettnjo vključeni različni izrazi oči, lahko uporabljamo naslednje simbole:

odprte oči

zaprte oči

škilenje z očmi

široko odprte oči

na pol odprte oči

na pol zaprte oči

Včasih je pomembno zapisati, ali **oči zapiramo** ali **odpiramo**. V takih primerih uporabljamo iste simbole, ki jih sicer uporabljamo pri zapisovanju premikanja z roko in jih zapisujemo ali nad ali pod simbolom za oko. V kolikor je krettnja osredotočena na **premikanje s trepalnicami**, simbol za tako premikanje vstavimo pod simbolom za trepalnice.

mežikanje z obema očesoma

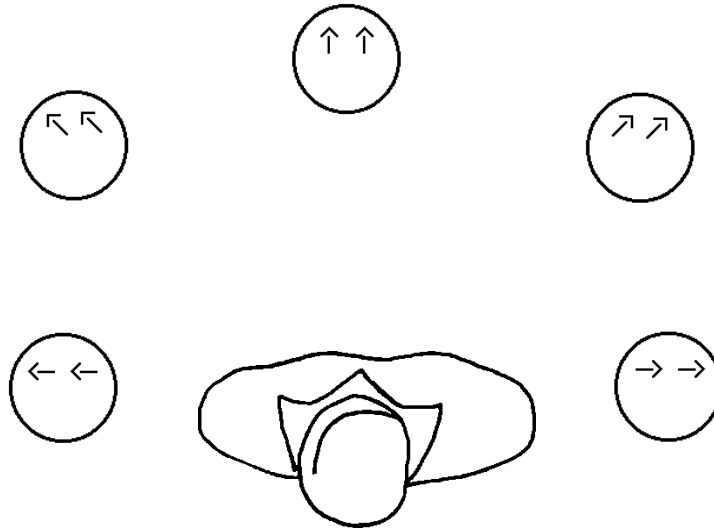
mežikanje z enim očesom

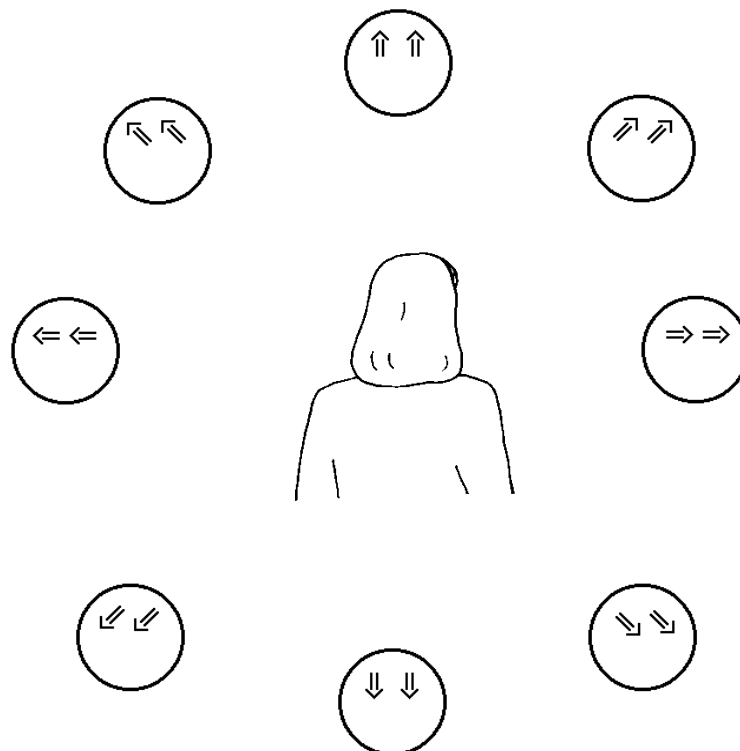
utripanje s trepalnicami

Pogled

Včasih je pomembno zapisati, v katero smer gledamo. Pogled zapisujemo z dvema skupinama puščic: s puščicami z enojno in z dvojno črto. Spodnja ilustracija prikazuje puščice z enojno črto. Te nam kažejo, da je pogled uprt naravnost, v desno ali v levo:

Oglejmo si še puščice z dvojno črto, ki nam kažejo, da je pogled uprt navzgor, navzdol, v stran in diagonalno:

NOS

Edina sistematična uporaba oznake za nos kot lingvistične oznake neročne prvine je **namrščen nos**. Omenjeno držo pogosto spremljajo povešene obrvi in dvignjena zgornja ustnica:

USTA

Znakovno zapisovanje pozna številne simbole za prikaz premikanja z usti. Te simbole lahko uporabljamo pri zapisovanju ustnih vzorcev, ki jih lahko uporabljamo ob branju z ustnic - tak način zapisovanja je v uporabi v Nemčiji. Znakovanje se lahko uporablja tudi za zapisovanje nevidnih umestitev jezika, pa tudi za naglase, ki v tem priročniku niso predstavljeni.

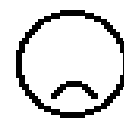
Predstavljamo vam najbolj splošne izraze z usti:

nasmeh

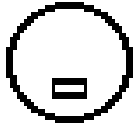
močno smejanje

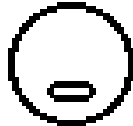
namrščen obraz

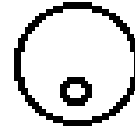
močno namrščen obraz

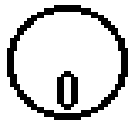
raztegnjena usta (črka I)

razširjena usta («ah«)

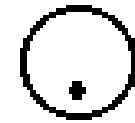
močno odprta usta

zaokrožena usta (oh)

*rahlo zaokrožena usta
(črka U)*

*ustnice so zaokrožene,
iztegnjene naprej in usta
zaprta (poljub)*

Zapomnimo si, da so ilustracije prikazane z opazovalčevega zornega kota, simboli pa z zornega kota kretalca! To pomeni, da ko je v ilustraciji povzdignjen levi kot ust, je v simbolu povzdignjen desni kot ust.

*povzdignjene ustnice v eno
stran (zaprta usta)*

*povzdignjene ustnice v eno
stran (vidni zobje)*

V SignPuddle online ni simbola za tak izraz obraza

grizenje kota ustnice

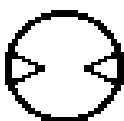

ustnice navznoter

spodnja ustnica čez zgornjo

zgornja ustnica čez
spodnjo

napihnjena lica

lica, potegnjena navznoter

napeta lice

Napihnjeno eno lice zapišemo tako:

zobje

*zobje na spodnjo ustnico
(črka F)*

zobje na zgornjo ustnico

jezik se dotika zob

*jezik med razpotegnjenimi
ustnicami*

jezik vstran pri odprtih ustih

jezik navzgor in navzven

jezik navzdol in navzven

*jezik potiska spodnjo ustnico
naprej*

Katerikoli simbol za jezik lahko obračamo po želji:

Majhna puščica ob simbolu brade kaže na smer gibanja s čeljustjo.

jezik potiska lice

čeljust v desno

čeljust naprej

čeljust navzdol

Včasih lahko jezik ali ustnice med kretnjo vibrirajo. Za prikaz takih gibov uporabljamo enake simbole kot pri upogibu/vzravnanju prstov. Te simbole postavimo neposredno nad ali ob tistem delu ust, ki se giblje. »Grizenje« predstavljamo s simbolom »številskega znaka«.

jezik gor-dol

jezik levo-desno

*(našobljene ustnice)
premikanje spodnje ustnice*

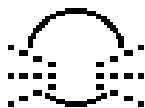
*premikanje z ustnicami
(bababa)*

grizenje

PRETOK ZRAKA SKOZI USTA

Kadar želimo predstaviti močno izdihovanje ali vdihovanje, uporabljamo naslednje simbole:

močno izdihovanje skozi usta

močno vdihovanje skozi usta

vdihovanje skozi nos

Navadnega dihanja po navadi ne zapisujemo. Vendar obstajata simbola, s katerima lahko označimo tako vdihovanje kot izdihovanje:

vdih

izdih

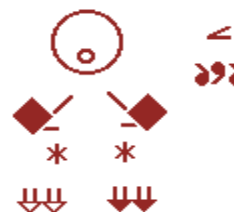
Če je potrebno označiti tudi dihanje, potem uporabljamo tak simbol:

Kadar je simbol za dihanje v kombinaciji s simboli za dinamiko, je dihanje lahko: **hitro, počasno, težko ali sproščeno.**

DIHATI

DIH

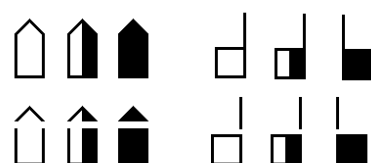
Dodatek: delni seznam simbolov

Vsebina:

Simboli za držo rok
Puščice za prikaz gibov
Ostali simboli
Ločila

Simboli za držo rok

Šest možnosti usmeritve rok:

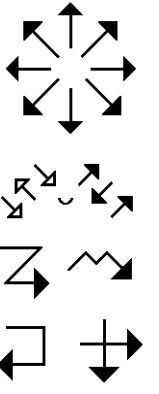
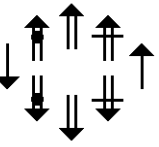
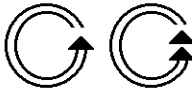

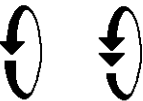
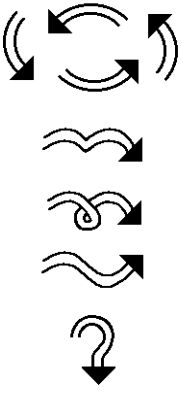
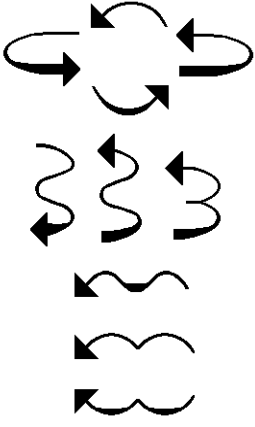
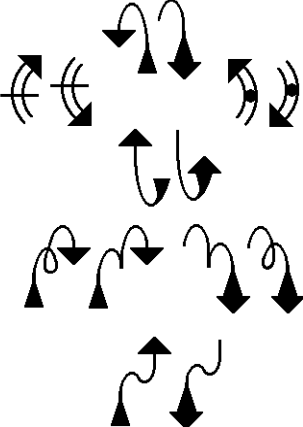
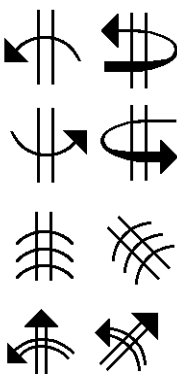
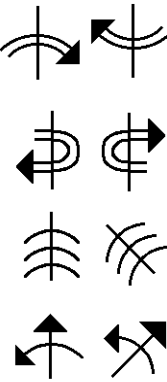
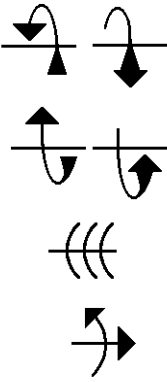
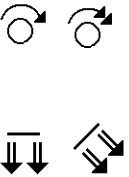
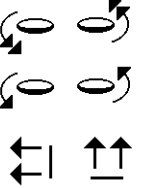
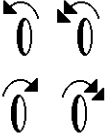

Puščice za prikaz gibov

osnovna navpična
ravnina

vodoravna
ravnina

stranska navpična
ravnina

Ostali simboli

* - dotik

⊙ - stik dveh površin z občasno ločitvijo

⊖ - konstanten stik dveh površin

- udarec

+ - prijem

|*| - prijem »med«

• - stisk prstov

◦ - frcanje s prsti

∨ - upogib prstov

^ - dvig prstov

∩ - dvig in upogib prstov hkrati

⋈ - izmenično miganje s prsti

⇓ - zaporedno zapiranje prstov v pest

⇑ - zaporedno odpiranje prstov

⌋ - sočasno kretanje z obema rokama

⌋⌋ - izmenično kretanje obeh rok

⌋ - najprej kretanja z eno in nato z drugo roko

↑ - kretanja z desno roko

↑ - kretanja z levo roko

↑ - kretanja obeh rok kot celota

○ - glava

○ - del obraza

○ - oči

○ - nos

○ - usta

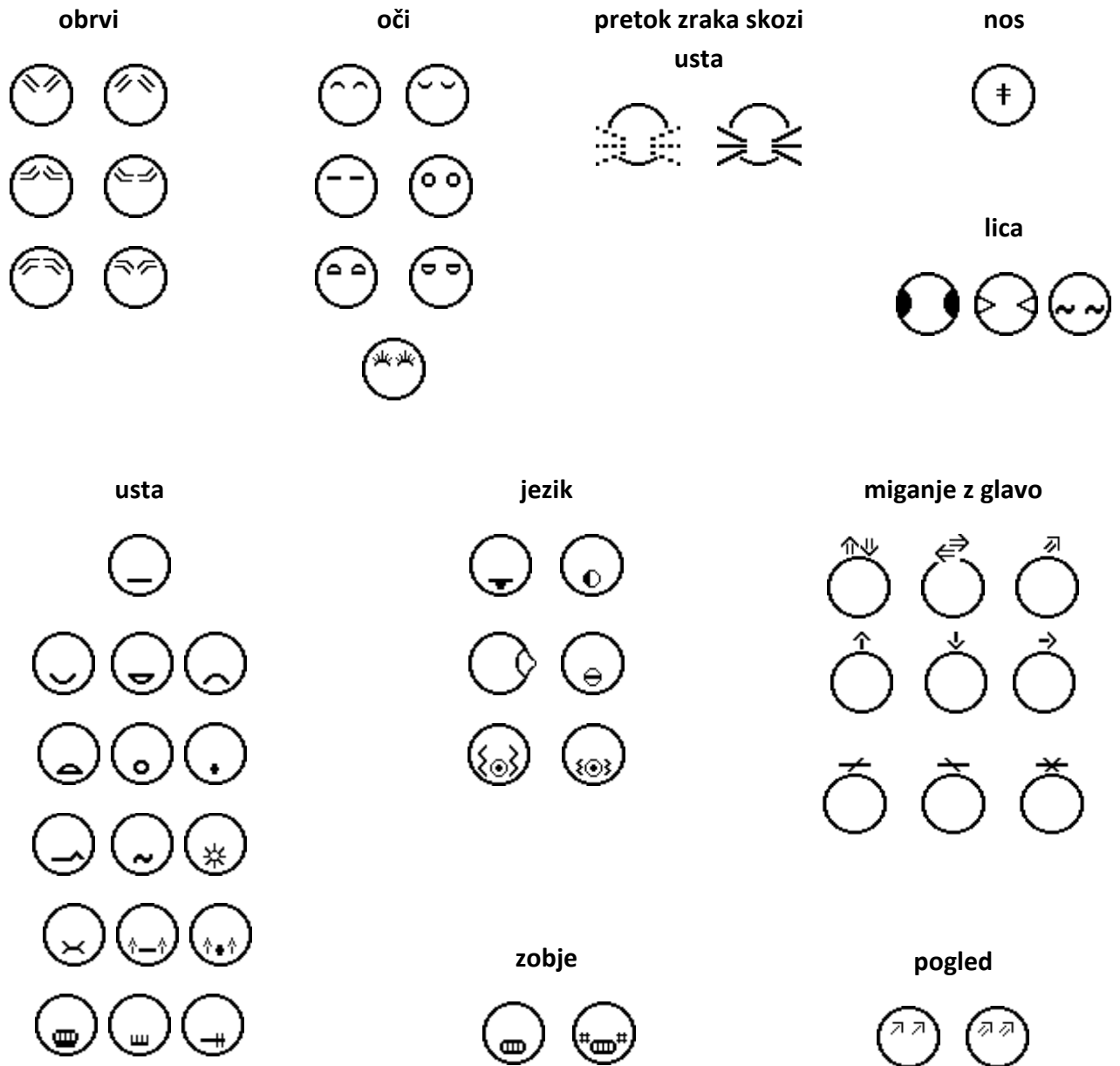
○ - ušesa

○ - vrat

⌒ - lasje

○ - ozadje glave

— - rama in kolki

~ - gib z napetostjo/klasifikator

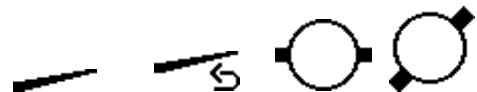
≈ - rahel gib

v - hiter gib

⌒ - počasen gib

⌒ - lahkoten gib

ramena

Ločila

| - pika

|| - vprašaj

|| - vejica

] - oklepaj

|| - dvopičje

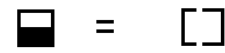
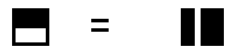
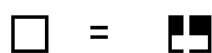
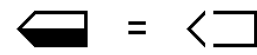
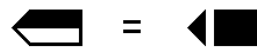
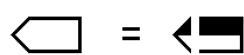
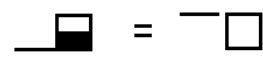
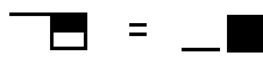
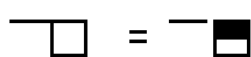

⟨ - oklepaji

- narekovaj

V določenih primerih držo roke lahko zapišemo z dvema različnima simboloma: s simbolom za zapis drže roke, ko je ta v navpični ravnini ali s simbolom za zapis drže roke, ko je ta v vodoravni ravnini (glej spodnjo primerjavo simbolov). Oba simbola predstavljata tako enako držo kakor enako usmeritev roke. Za zapisovanje izberemo tisti simbol, ki se nam zdi bolj logičen oziroma je lažji za branje. V istem znaku, ki predstavlja kretnjo z obema rokama, se lahko zgodi, da zapis kretnje ene roke določa izbiro načina zapisovanja simbola za drugo roko.

STVARNO KAZALO

ZORNI KOT IN USMERITEV ROKE

POGLAVJE, STRAN

Opazovalčev in kretalčev zorni kot	1,2
pogled naravnost	1,3-4.6-7
Pogled gor-dol	2,10-14; 10,107
Stranski zorni kot	10,107

DRŽA ROKE

Osnovne drže rok: dlan pest, kazalec	1,3-4.6-8
Prsti - splošni pogled:	2,18-20
<i>sredinec in prstanec</i>	4,45
<i>mezinec</i>	4,44
<i>palec</i>	3,29-31
Osnova roke:	
<i>peterokotnik</i>	1,3-4; 2,13.18
<i>kvadrat</i>	1,6-7; 2,12.14.19
<i>krog</i>	2,22
<i>pravokotnik</i>	7,74-76
Stopnje pokrčenja prstov:	
<i>pokrčeni in ukrivljeni prsti</i>	5,53-55; 8,86-97
<i>upognjeni prsti</i>	6,62-65
<i>stopnje upognjenosti prstov</i>	10,104-106
Razmerje med prsti:	
<i>prsti skupaj in razprti prsti</i>	2,19-21; 8,86-87
<i>prekrižani prsti, prsti med</i>	7,74-77; 8,86-87; 9,94-95
<i>prekrižani in naloženi prsti</i>	9,94-96

POLOŽAJ

Glava, obraz in vrat	1,8; 3,36-37
Ozadje glave	3,34
Oči, obrvi in trepalnice	3,37
Nos	3,38
Usta	3,38
Ušesa	7,83
Lasje	7,83
Trup, ramena, podlaket in nadlaket	3,32-33
Simboli za položaj	8,91-92

GIBI

Zasnova osnovnih puščic	2,15-18.26; 5,57; 9,97-101
Gibi naravnost:	2,15-18.22-26; 4,45-47

<i>kompleksni gibi naravnost</i>	4,44
Kroženje	5,54-56
Ukrivljeni gibi	7,78-82
Spremembe v drži roke:	3,39
<i>miganje s prsti</i>	6,62-72
Spremembe v usmeritvi:	3,39
<i>obračanje podlahtnice</i>	9,97-101
<i>gib v zapestju</i>	10,109-111

SIMBOLI ZA PRIKAZ STIKOV

Dotik	1,5
Občasen stik med površinama	2,18
Trajen stik med površinama	5,58
Prijem	5,59
Prijem »med«	5,59
Udarec	5,60

NEROČNE PRVINE

Obrazni izrazi:	
<i>obrvi</i>	11,115
<i>oči in trepalnice</i>	12,128
<i>nos</i>	12,135
<i>usta, ustnice, lica, zobje, jezik</i>	12,130-135
<i>pretok zraka skozi usta</i>	12,135
Neročni gibi:	
<i>miganje z glavo</i>	11,119-121
<i>gibi ramen in trupa</i>	11,122
<i>mežikanje z očmi in očesni izrazi</i>	12, 128-129
<i>jezik, ustnice in čeljust</i>	12,133-135
Simboli za dinamiko:	
<i>hitro, počasi, napeto, sproščeno</i>	11,123-126

LOČILA

Pika in vejica	4,48
Oklepaji	11,116-117
Vprašaj	11,117
Dvopičje	11,118
Narekovaj	11,118
Oznaka za klasifikatorje	11,123

DODATEK: SEZNAM SIMBOLOV	136-141
---------------------------------	---------

